

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ.

ANY OTHER

ΤΑ
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ -

- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ -

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΥΠΟ

ΠΑΥΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΚΑΙ

ΕΤΕΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

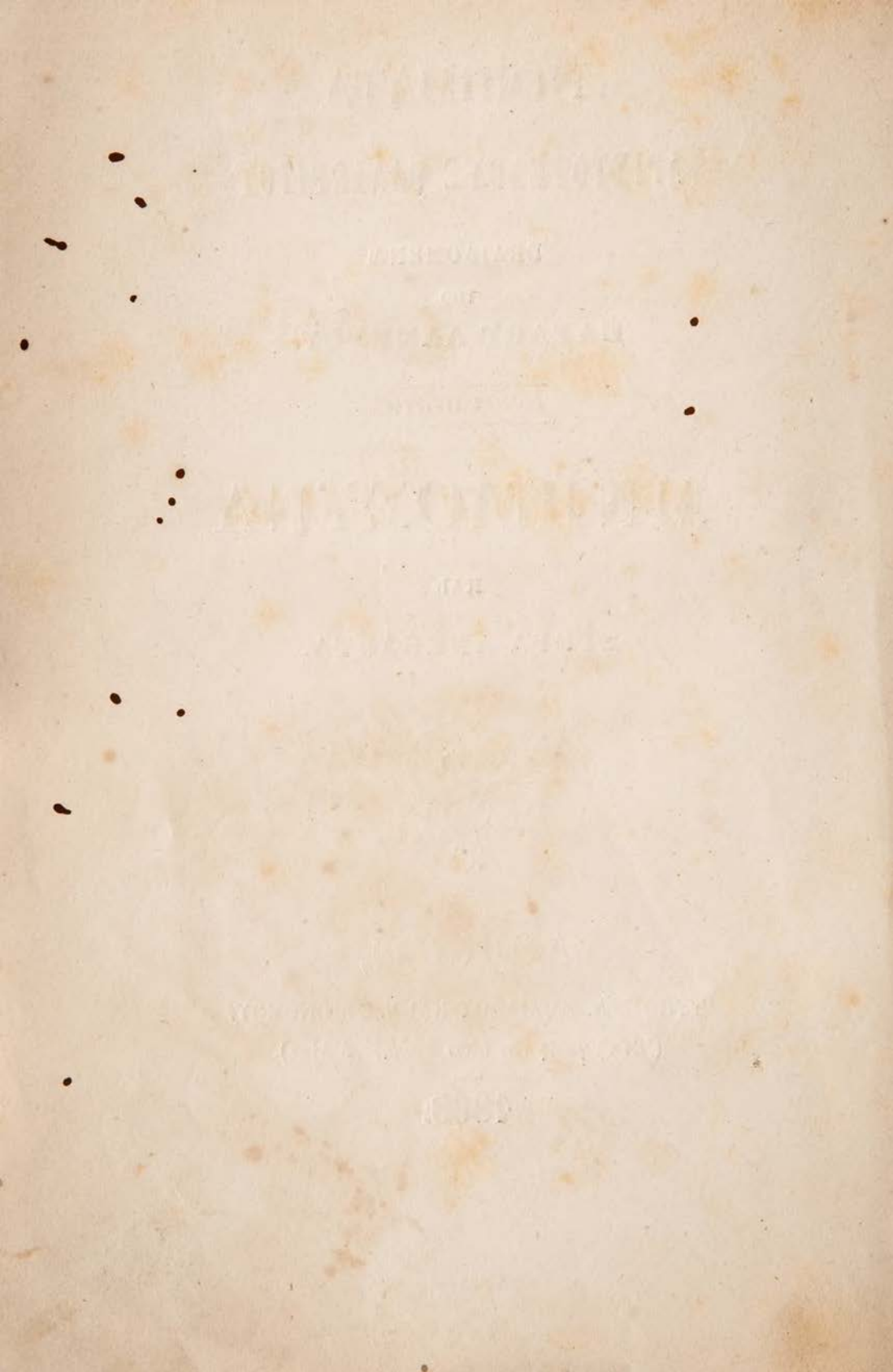

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Α. ΜΗΛΙΑΔΟΥ ΚΑΙ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

(Έν τῇ γωνίᾳ τῶν ὁδῶν Βουλῆς καὶ Λέκκα).

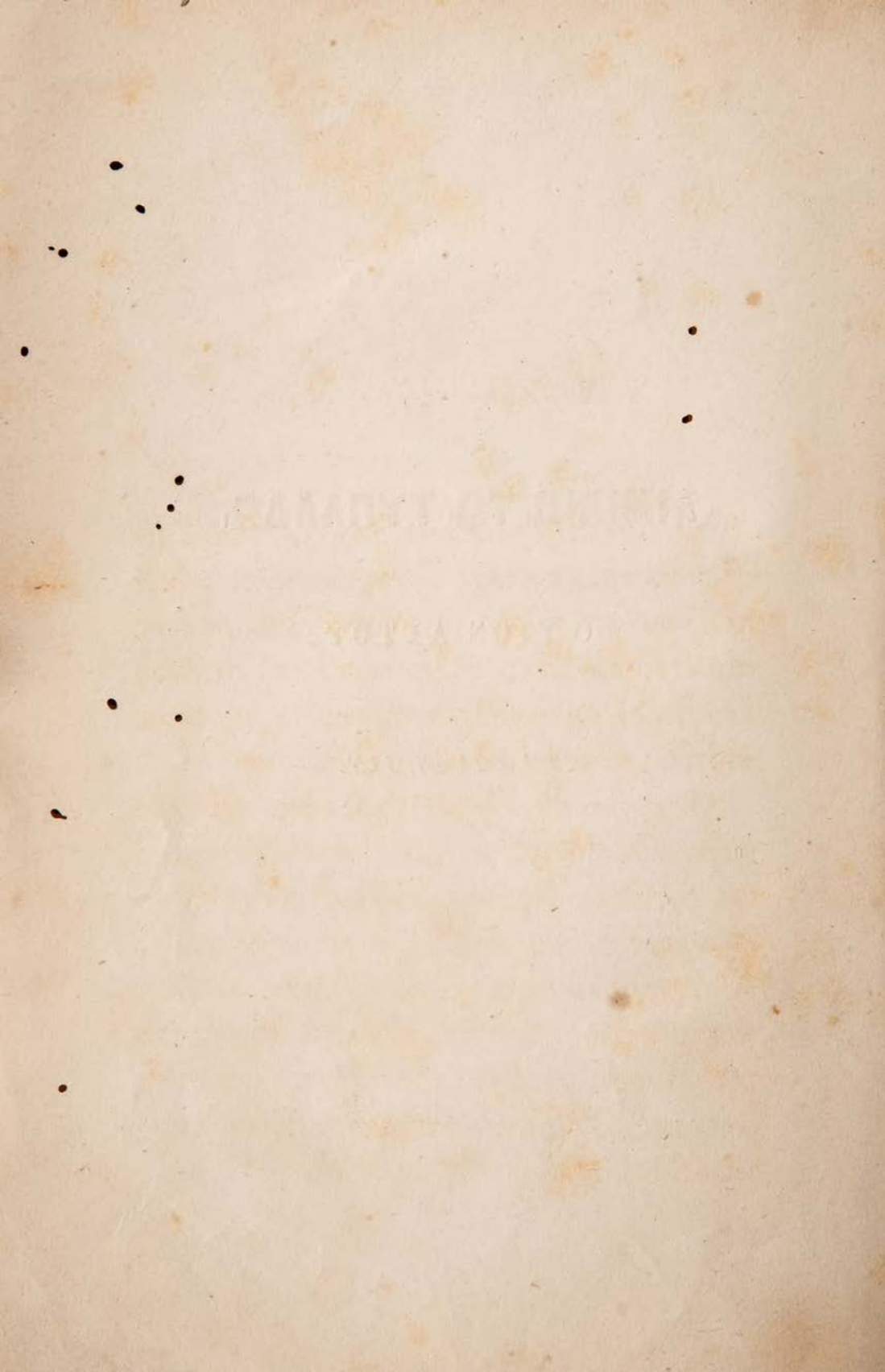
—
1868.

ΑΙΜΙΛΙΩ ΤΩ ΤΥΠΑΛΔΩ

Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ

Ἀνατίθουσιν.

Αἰμίλιε!

Ὅτε μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν προσωρμίσθην εἰς τὰς πατρικὰς σου ἀγκάλας, τὸ μέτωπόν μου ἦτο αἶθριον, ἡ καρδιά μου, πλήρης αἵματος καὶ ζωῆς, ἐσκίρτα ἐπὶ τοῦ στήθους σου ἵνα σὲ δείξῃ τὴν χαρὰν τῆς· τὸ μειδιάσμα ἀνέτελλε πάντοτε ἐπὶ τῶν χειλέων μου.

Οἱ χρόνοι παρέρχονται καὶ ὁ θάνατος ἐχάραξεν ἤδη ἐπὶ τοῦ μετώπου μου τὰς πρώτας του ρυτίδας. Ἦρπασεν ἀνιλεῶς ἀπὸ τῶν χειλέων μου τὸ πρῶτον ἄνθος τῆς ἀγάπης μου!.. Αἰσθάνομαι ἀκόμῃ ἐπὶ τῆς καρδίας μου ὅλον τὸ βάρος τοῦ χόματος, τὸ ὅποῖον ἔρριψα ἐπὶ τῆς Μαρίας μου! Εἰς τρεῖς μῆνας ἔθαψα τὴν μητέρα μου καὶ τὸν πατέρα. . . Ἐμεινα ὀρφανός! . . .

Αἱ ἐπανειλημμένοι αὐται καταστροφαὶ μ' ἐπλήγωσαν καιρίως. Ἐστέναξα ἐκ βάθους καρδίας μου ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἐξήντησα τὰς δυνάμεις μου. Ἡσθάνομην τὴν χεῖρα τοῦ θανάτου σφραγίζουσιν τὰ βλέφαρά μου.

Αἱ εὐχαί σου, τὰ δάκρυά σου, ἄλλα ιερώτερα δάκρυα, μ' ἔσωσαν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου καὶ ἰδοὺ τώρα προσφέρω εἰς σέ τοὺς πρώτους παλμοὺς τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγερθείσης καρδίας μου.

Διερχόμενος τὸ βιβλιάριον τοῦτο, δὲν εἶναι ἀπίθανον, φίλτατε Αἰμίλιε, νὰ μ' ἐρωτήσης πρὸς τί τὰ μηδαμινὰ ταῦτα στιχουργήματα συνέγραψα εἰς τὴν κοινὴν καθωμισμένην γλῶσσαν, περιβάλλον αὐτὰ οὕτω πως χιτῶνα εὐτελέστερον τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀξίας.

Ούτε ἡ ἀτομικὴ μου βαρύτης, οὔτε αἱ ἀ-
ξιώσεις μου εἶναι τοιαῦται, ὥστε ν' ἀναδεχθῶ
ἐνταῦθα τὴν συζήτησιν προβλήματος, τὸ
ὁποῖον ἔθνος ἀκέραιον καὶ χρόνοι πολλοὶ δύ-
νανται μόνοι νὰ λύσωσι. Μόνον σὲ λέγω ὅτι
κατ' ἐμὲ δὲν ἀμφιβάλλω ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἡ
γλῶσσα τοῦ λαοῦ θέλει εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς
ῥωμαντικῆς, δημοτικῆς ἢ λυρικῆς ποιήσεώς
μας. Πρέπει μάλιστα ἐπισήμως νὰ καθιερω-
θῇ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὅπως οἱ δυνάμενοι εἰ-
σέλθωσιν ἀδιστακτικῶς εἰς τὴν πορείαν ταύτην
πλουτίζοντες καὶ μορφόνοντες αὐτήν.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γλωσσῶν εἶναι ἀναν-
τίρρητον γεγονὸς ὅτι φράσεις καὶ λέξεις καὶ ἰ-
διωτισμοὶ ἀφιερώθησαν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν

ποίησιν. Ἡμεῖς εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων δύ-
νάμεθα ἀκεραίαν διάλεκτον νὰ μεταχειρι-
σθῶμεν ἐπὶ τούτῳ.

Οἱ σοφοί, οἱ λόγιοι ἅς προσπαθήσωσιν, ἂν
• δυγατὸν, ν' ἀνεγείρωσι τὴν ἤδη τεθνηκυῖαν.
Οὔτε δύναμαι οὔτε θέλω νὰ γίνω μάντις
κακῶν.

Ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ εἶναι μία. Ἡ γλῶσσα
τῶν λογίων εἶναι πολυειδής· τινὲς ἐξ αὐτῶν ρί-
πτονται ἐκ μιᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἄλλοι βαθ-
μῆδὸν μεταφυτεύουσι τάνθη καὶ τοὺς βλα-
στοὺς αὐτῆς εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν χῶμα ἴσως
ὅχι τόσον ἐπιδεκτικόν, ὅσον κοινῶς νομίζο-
μεν, τοιαύτης καλλιμεργείας.

Ὅποιαιδέποτε καὶ ἂν ᾖναι αἱ ἐλπίδες, αἱ

προσδοκίαι τῶν διεπόντων τώρα τὴν νέαν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν δὲν πρέπει κατ' οὐδέναν τρόπον οὔτε νὰ θυσιάσωσιν οὔτε νὰ κερματίσωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐμοιρολόγησε τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν ἀπὸ Μωάμεθ τοῦ δευτέρου μέχρι Ῥήγα τοῦ λυτρωτοῦ. Εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐτραγώδησεν ὁ Κλέφτης ἐπὶ τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Κισσάβου, ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου.

Ἄν ᾔηναι καὶ ἐρείπιον, ὡς τοιοῦτον ἄς τὸ σεβασθῶμεν. Τὰ δεσμά, οἱ θρήνοι, οἱ διωγμοὶ, τὰ μαρτύρια, αἱ ἀπαγχονίσεις, τὰ αἵματα, αἱ παντοῖαι καταστροφαὶ τὸ καθιέρωσαν. Ἡ ἐθνικὴ ποίησις τὸ περιέβαλε μὲ τὸν ἀειθαλῆ

κίσσόν της ἵνα μὴ τὰ διαχωρίζόμενα ἐκ το-
σούτων κλονισμῶν τεμάχιά του πέσῃσι κατὰ
γῆς καὶ συντριφῶσι.

• Δύτρωσον αὐτὸ καὶ σὺ, Ἑλλάς ἐλευθέρα,
καὶ μὴ καταδεχθῆς νὰ περιφρονήσῃς τόσον
τὸ ἔνδυμα τῆς πτωχείας σου. Μὴ καταδε-
χθῆς νὰ λησμονήσῃς τὸ ἱερὸν σύνθημα, δι' οὗ
συνεννοήθησαν ἀπὸ περάτων τῆς γῆς μέχρι
τῶν κόλπων σου τὰ διεσκορπισμένα τέκνα σου!

• Ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι πτωχὴ, εἶ-
ναι πλαστικωτάτη καὶ ποιητικωτάτη. Παρέ-
χει ἀναριθμήτους εὐκολίας εἰς τὸν ποιητὴν,
εἶναι ἰδιότροπος καὶ σπανίως μιμνῆται τὰς ξέ-
νας. Ἀλλὰ ταῦτα πρὸς οὐδὲν λογίζονται ἐνώ-
πιον τῆς ιδέας ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἔκφρασις

τῆς νέας Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Αυτόματάως
γεννηθεῖσα, δὲν εἶναι ἔργον τῆς τέχνης ὡς ἡ
τώρα σκευαζομένη, εἶναι ὁ μόνος βλαστὸς ὁ
ἐναπομείνας ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ δένδρου τῆς ἐθνι-
κότητός μας. Τὸν βλαστὸν τοῦτον διατηρήσα-
μεν χλοερὸν μέχρι τοῦδε, ποτίζοντες αὐτὸν
αἷμα καὶ χολήν. Ἦθελεν εἶναι τρομερὸν κα-
κούργημα ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ τὸν ἀπετέμναμεν.

Δὲν ἐκτείνομαι περισσότερον. Ἦθέλησα νὰ
δικαιολογηθῶ μαζὺ σου καὶ ἰδοὺ ἐξοκέλλω
πέραν τοῦ σκοποῦ.

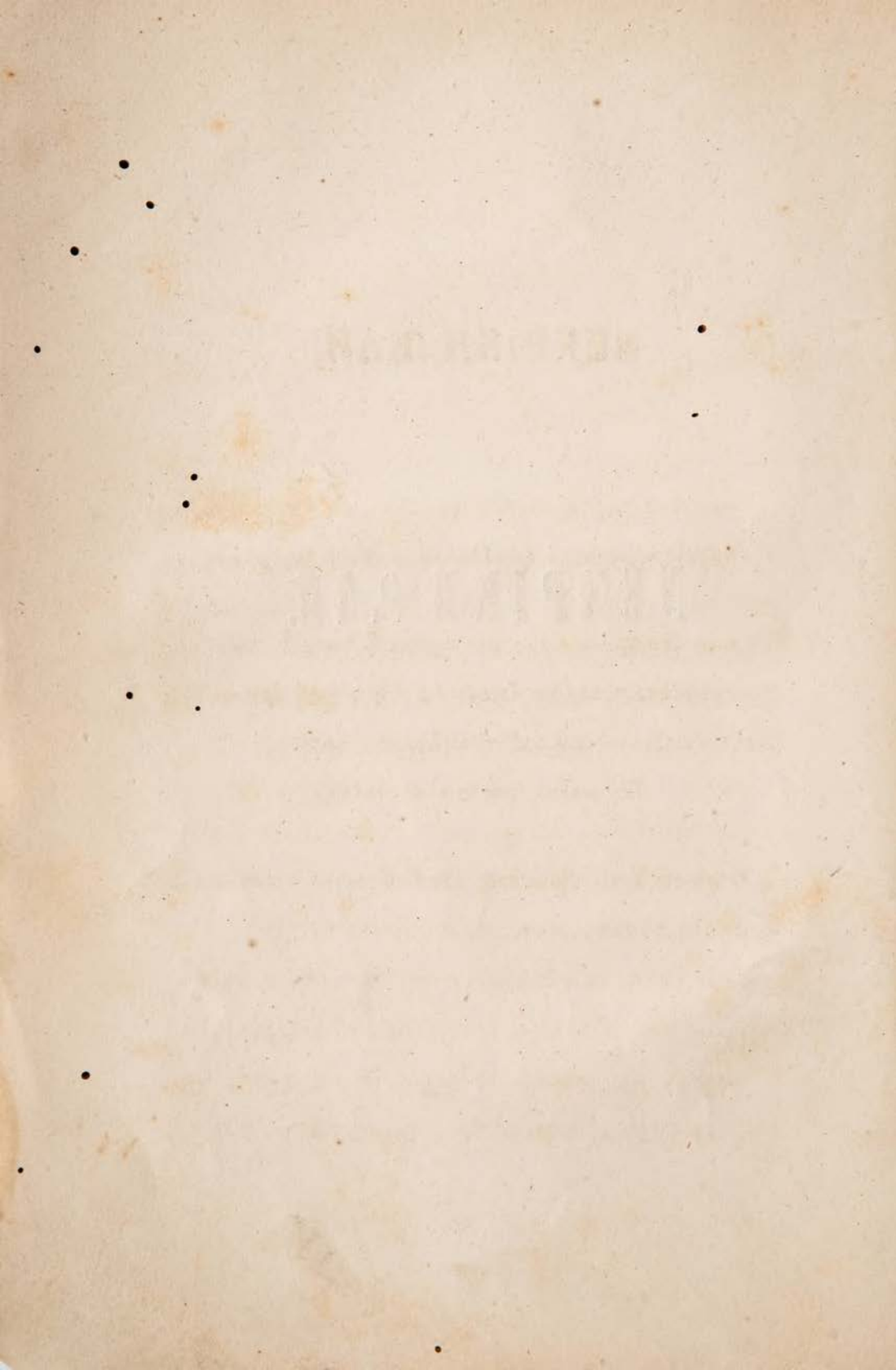
Οἱ ὀλίγοι στίχοι μου δὲν ἐκπληροῦσιν οὔτε
τὰς ἰδίας μου ἀπαιτήσεις, πολλῷ μᾶλλον δὲν
δύνανται νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς τῶν ἄλλων. Δὲν
τοὺς ἐκδίδω πρὸς ἐπίδειξιν, τὸ ὁμνῶ. Καὶ ἂν

ἀκριβὸς τις φίλος δὲν μ' ἐβίαζε νὰ τοὺς δημο-
σιεύσω, ἤθελα σὲ τοὺς πέμψει χειρογράφους.
Δάφνας δὲν ἀπαιτῶ οὔτε ἐλπίζω. Ἐν μόνον
δάκρυον ἂν πέσῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἐπὶ
τοῦ ὀνόματος ἐκείνης τὴν ὁποίαν λατρεύομεν
καὶ τὴν ὁποίαν διατρέχων αὐτοὺς θέλεις ἀπαν-
τήσῃ ἐξερχομένην τοῦ μνήματος καὶ πίπτου-
σαν εἰς τὰς ἀγκάλας μου ὅπως λάβῃ τὸν τε-
λευταῖον ἀσπασμὸν, εἶναι ἢ μόνη ἀμοιβὴ τὴν
ὁποίαν προσμένει παρὰ σοῦ

ὁ υἱός σου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

НЕКРІКН О. ДН.

ΝΕΚΡΙΚΗ ΩΔΗ.

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο •

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ῥόδο !

Γιὰ μιὰν ἀνοιξὶ μονάχα στὰ περίφανα κλαριά του

Ἐτραγούδησε τ' ἀηδὸνι ἔκαμε καὶ τὴ φωλιά του ...

Σὰν ἡ ἀνοιξὶ γυρίσῃ καὶ τ' ἀηδὸνι σὰ γυρίσῃ,

Τὴ φωλιά του ποῦ θὰ στήσῃ; ...

Ὅταν ἔβγαινε ἡ σελήνη, ὅταν ἔβγαιναν τ' ἀστέρια

Μὲ ἀγάπη τὸ ἐθωροῦσαν, τοῦ ἀπλώνανε τὰ χέρια.

Σὰν νὰ ἠθέλαν ἐκεῖ ἐπάνω νὰ τὸ πάρουν τὸ καυμένο,

Ἐλεγαν πῶς εἶν' ἀδέρφι, ἔλεγαν πῶς πλανημένο

Τ' οὐρανοῦ τὸ μονοπάτι τ' ὀρφανὸ θὰ εἶχε χάσῃ

ὦχ! ἀστέρια! ὦχ! ἀστέρια! γρήγορα ποῦ θὰ σὰς φθάσῃ!

Κάποιοι ποῦ ἤχουσαν τ' ἀηδόνι στὸ κλαρί του νὰ λαλῇ.

Εἶπαν δὲν εἶναι τραγοῦδι, μυρολόγι εἶν' ἐκεῖ . . .

Κι' ὅσοι εἶδαν τὰς ἀκτίνας τῶν ἀστέρων τ' οὐρανοῦ

Νὰ γελοῦν νὰ παιγνιδίζουν μὲ τὰ φύλλα τοῦ ὀρφανοῦ

Εἶπανε τὰ φῶτα ἐκεῖνα ἄχ! δὲν εἶναι τῆς χαρᾶς

Εἶπαν ὅτι εἶναι τὰ φῶτα νεκρικῆς κεροδοσᾶς.

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ῥόδο.

Μὴν ἐπέρασεν ἐκεῖθεν ὁ Βοριάς ὁ παγωμένος

Καὶ σὰν εἶδε τέτοιο ῥόδο ὁ σκληρὸς ἐρωτεμένος

Ἄρπαξε τὴ μυρωδιά του

Καὶ τὴν πῆρε στὰ φτερά του ; . . .

Τόσον εἶναι μαραμένο καὶ τὰ φύλλα του ἔχει ἀχνὰ

Ὅπου λὲς ὅτι γιὰ χρόνους τῆς αὐγούλας ἡ δροσὰ

Δὲν τὸ ἐδρόσισε τὸ μαῦρο. Τόσον εἶναι πικραμένο

Ὅπου λὲς ὅτι ἐπάνω σὲ κορμὶ σαβανομένο

Κάποιο χέρι τὸ εἶχε στήση

Νεκρικὰ νὰ τὸ στολίσῃ.

Τὴν αὐγὴ μὲ τῇ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο

Τὴν αὐγὴ μὲ τῇ δροσοῦλα πῶς ἐχάθηκε τὸ ῥόδο;

Δὲν τὸ ξεύρω!.. Κάποιος εἶπε ὅτι ἐφῆς τὸ βράδῳ βράδῳ

Εἶδε κάποιονε νὰ φεύγῃ σὰν καπνὸς μὲ τὸν ἀγέρα.

Τ' ἀλόγῳ τοῦ ἦτο μαῦρο σὰν τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι

Κ' ἐλαφρὸ σὰν τὸν αἰθέρα,

Εἰς τὸ χέρι τοῦ ἐβαστοῦσε, ἀχαμνὸ ξεγυμνωμένο

Ἕνα ῥόδο μαραμμένο.

Ὅταν ἔφευγε ἀκλουθῶντας τοῦ πελάου τὴν ἄκρη ἄκρη,

Ἄχ δὲν ἔχυν' ἓνα δάκρυ,

Μόνον ἔλεγε στὸ κῦμα, ποῦ τὸν βλέπει καὶ τραβιέται,

«Κύματά μου εἰπέτε, εἰπέτε,

»Δὲν εἶν' ὠμορφο τὸ ῥόδο;» Μόνον λέγει στὸ χορτάρι

Ποῦ ὑποκάτω ἀπ' τὸ ποδᾶρι

Τοῦ ἀλόγου τοῦ πεθαίνει. «Δὲν εἶμ' ἄξιος κ' ἐγὼ

Τέτοιο ῥόδο νὰ φορῶ;»

Τέτοια ῥόδα καὶ τοῦ Χάρου κάνουν ὠμορφα τὰ στήθια.

Εἶναι ἀλήθεια, εἶν' ἀλήθεια!

Η ΣΚΛΑΒΑ.

1871

Η ΣΚΛΑΒΑ.

Ἄνοιξε τὰ φτερούγια σου,
Ἄχολο περιστέρι,
Καὶ θὰ νὰ πᾶς γι' ἀγάπη μου
Σὲ μακρινὸ σεφέρι.
Εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος σου,
Θὰ φύγῃς μοναχό σου·
Ἀπλωσε τὸ φτερό σου
Καὶ σύρε στὸ καλό.

Καὶ σὰν διαβῆς τὰ σύγνεφα
Καὶ σὰν τὰ διαπεράσῃς,
Καὶ μέσα ἐκεῖ ποῦ κάθονται
Τ' ἀστροπελέκια φθάσῃς,
Θυμήσου περιστέρι μου
Μὴ σοῦ κατῇ τὸ ράμμα
Ὅπου βαστάει τὸ γράμμα
Καὶ πέση καὶ χαθῶ.

Καὶ σὰν ἰδῇς τὰ κύματα
Ἀπὸ ψηλὰ ν' ἀφρίζουν
Καὶ νὰ χτυποῦν νὰ βόγκουνε,
Τῇ γῇ νὰ φοβερίζουν,
Μὴ γελαστῇς, πουλάκι μου,
Νὰ πᾶς ἐκεῖ σιμά τους,
Τὰ δόλια τὰ νερά τους
Θὰ βρέξουν τῇ γραφῇ.

Εἶναι τὰ κύματ' ἄσπλαχνα,

Πάντα νερό διψοῦνε

Κ' ἐπάνω σου θὰ πέσουνε

Σκληρὰ νὰ καταπιοῦνε

Τὰ δάκρυα ποῦ ἐστάξανε

Εἰς τὸ χαρτί μου ἐπάνω.

Ἄχ! κάλλιο νὰ πεθάνω

Παρὰ νὰ μὴ τὰ ἰδῇ.

Κι' ἂν ἴσως καὶ στὸ δρόμο σου

Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,

Πιστὸ περιστεράκι μου,

Τὴν ἀνοιξὶ μιὰ μέρα

Τὰ χειλιδόνια τ' ἄχαρα

Ἄν τύχῃ κὴ ἀπαντήσης

Νὰ μοῦ τὰ χαιρετήσης

Μ' ἓνα γλυκὸ φιλί.

Καὶ νὰ τοὺς πῆς ποῦ βρίσκομαι
Πῶς ἡ καρδιά μου τρέμει,
Πῶς χάνονται τὰ νιώτά μου
Σὲ τούρκικο χαρέμι.
Καὶ πὲς τὸ παραθύρι μου
Νὰ μὴ τὸ λησμονήσουν
Καὶ ν' ἄλθουνε νὰ στήσουν
Σιμά μου μιὰ φωλιά.

Κι' ἂν ἴσως κὴ ἀποστάσανε
Καὶ ταῦρης δειλιασμένα
Κι' ἀπὸ χειμῶν' ἀνέλπιστο
Τὰ ἰδῆς κυνηγημένα,
Θυμήσου, περιστέρι μου,
Τὴ ράχη σου νὰ στρώσης,
Καὶ τὰ φτερά ν' ἀπλώσης
Σὰν καραβιοῦ πανιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ θ' ἀρμενίζετε
Καὶ θὰ χρυφομιλῆτε
Καὶ μυστικὰ τὸ πόνο σας
Καθένα θὰ διηγῆται,
Θυμήσου, περιστέρι μου,
Νὰ πῆς στὰ χειλιδόνια
Πῶς ἔφυγαν δύο χρόνια
Ὅπου εἶμαι στὴ σκλαβιά.

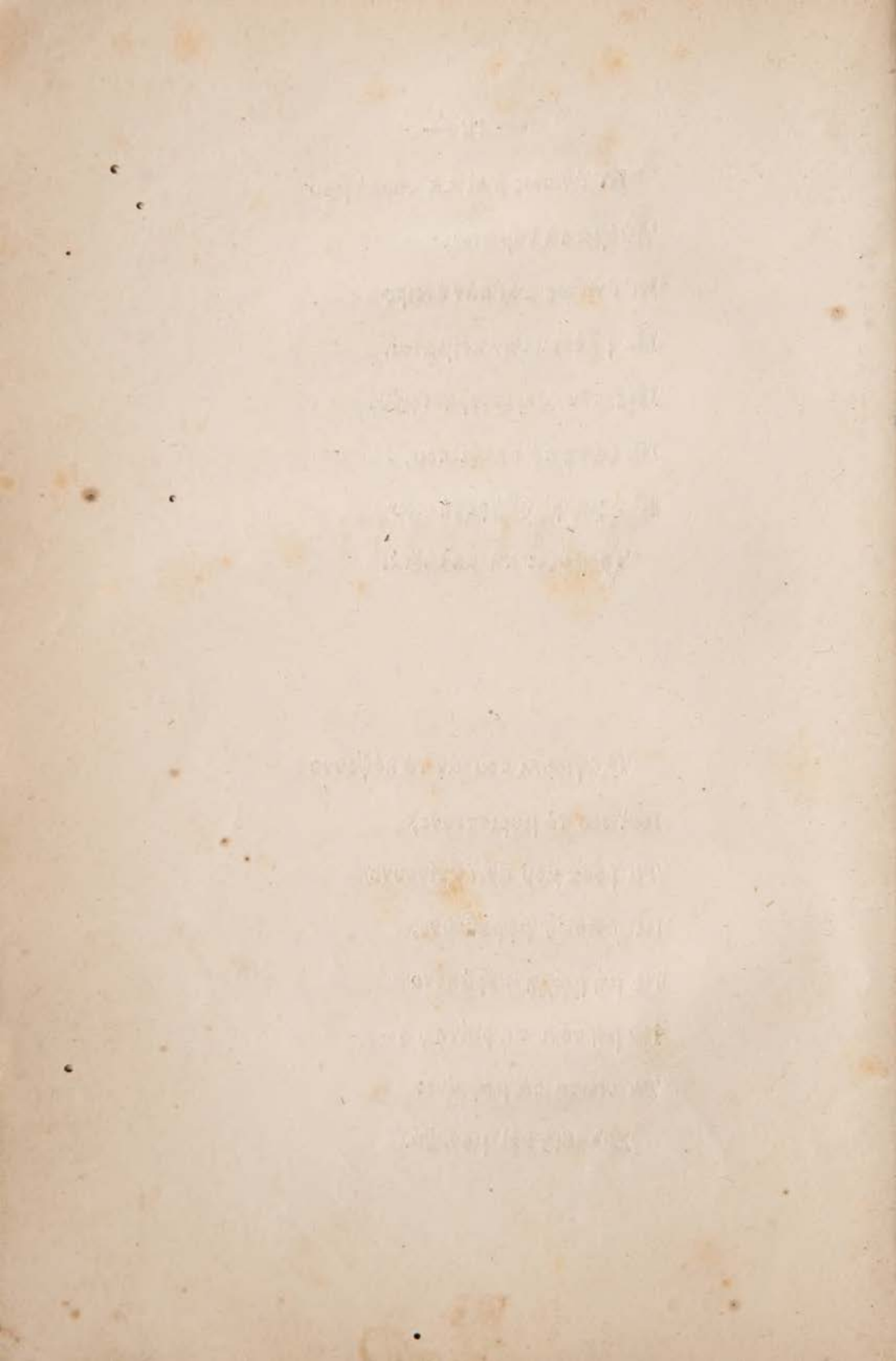
Κ' ἐκεῖ ποῦ πρωτοφθάσουνε
Κ' ἐκεῖ ποῦ πρωταράξουν
Νὰ πᾶν νὰ ποῦν στ' ἀδέρφια μου
Νὰ λθοῦνε νὰ μ' ἀρπάξουν,
Καὶ κάθ' αὐγὴ στὸ λάλημα
Καὶ μὲ νὰ μελετᾶνε
Καὶ νὰ τοὺς ἐνθυμᾶνε
Πῶς εἶμαι στὴν Τουρκιά.

Τότε νὰ τρέξης γρήγορα
Καὶ σὺ περιστερὰκι
Νὰ πᾶς ἐπάνω στ' Ἀγραφα,
Στὸ κλέφτικο γιατάκι,
Καὶ ναῦρης τὴν ἀγάπη μου
Τὸ Λάμπρο, τὴ ζωὴ μου,
Καὶ δώσε τὴ γραφὴ μου
Κ' ἓνα φιλὶ κρυφά.

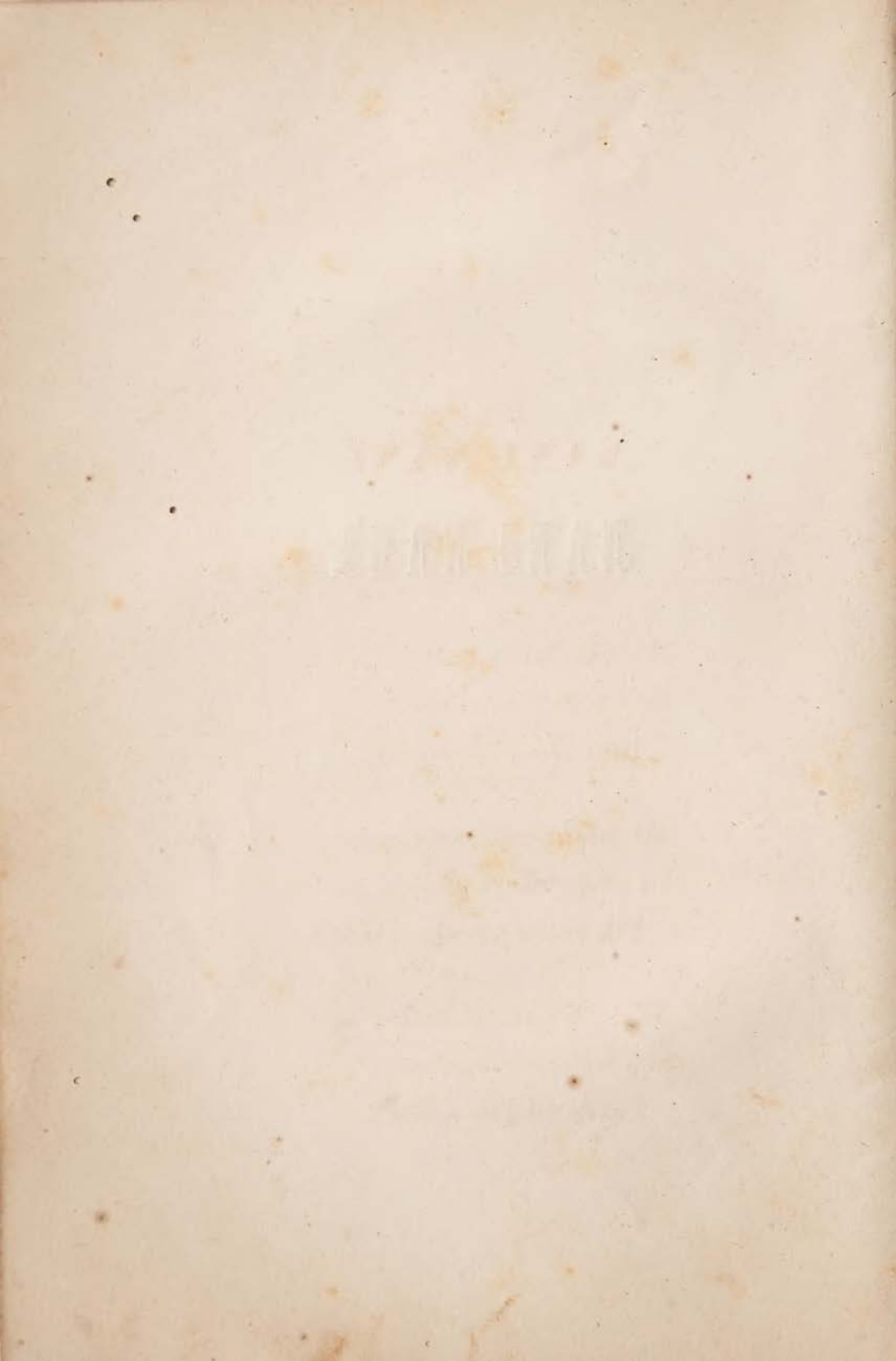
Καὶ πές του χαιρετίσματα
Νὰ μὴ μὲ λησμονήσῃ,
Πῶς εἶμαι νειὰ κ' εἶμ' ὡμορφη
Σὰν τὸ νερό στὴ βρύσι,
Καὶ πῶς μὲ κινδυνεύουσι
Καὶ πῶς μὲ τυραγνοῦσι
Καὶ χίλιοι καρτεροῦνε
Μιὰ μόνη μου ματιά.

Κι' ἀνίσως καὶ τὰ νιῶτά μου
Ἀκόμα τὰ θυμᾶται,
Κι' ἀνίσως καὶ σὰν ὄνειρο
Μὲ βλέπει σὰν κοιμᾶται,
Πῆς τοῦ, περιστεράκι μου,
Νὰ ζώσῃ τὸ σπαθί του,
Κ' ἡ μαύρ' ἡ Ἀρετὴ του
Τρομάζει τὴ σκλαβιά.

Τ' ἀγιοῦλι του ἂν τὸ κόψουνε
Καὶ τοῦ τὸ μυριστοῦνε,
Τὰ ῥόδα μου ἂν ἀχνίσουνε
Κι' ἀνίσως μαραθοῦνε,
Νὰ μὴ μῶχῃ παράπονο
Νὰ μὴ τότε πικραίνει . . .
Τὰ νιῶτα τὰ μαραίνει
Σκλαβιά καὶ μοναξιά.

NANI-NANI.

NANI—NANI.

Ἄγγελοκάμωτο παιδί

Πέσε στὴν ἀγκαλιά μου,

Πέσε γλυκὰ νὰ κοιμηθῇς·

Δὲν ξέρεις πῶς σπαράζουνε

Τὰ μαῦρα σωθικά μου,

Στὰ στήθια μου σὰν ἀπλωθῇς.

Ἔλα, ψυχὴ μου, κύτταζε

Ἡ μάνα σου ἢ καϋμένη,

Γυμνὴ καὶ χιονισμένη,

Μὲ τὰ μακρὰ μαλλάκια της,
Γιὰ ἰδῆς, θὰ σὲ σκεπάσῃ,
Μὴν ἢ δροσὰ σὲ πιάσῃ.

Ἐλα παιδί μου κ' οἱ ὀρφανοὶ
Σὰν στέκουν κῆ ἀγρυπνοῦνε
Δύσκολα λησμονοῦνε.

Ἐλα νὰ σὲ κοιμήσουνε
Στὴ ζέστη τς' ἀγκαλιᾶς μου
Οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς μου.

Νᾶξευρες πότε' ἐξύπνησε
Σήμερο τὴν αὐγοῦλα
Ἡ μαύρη σου ἢ μανοῦλα!

Τὰ γόνατά μου ἐτρύπησαν δυὸ ὥραις πεσημένη
Ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο μας.. Ἐσὺ κι' αὐτὴ μοῦ μένει.
Ἐκλαψα μαῦρα δάκρυα. Ὅχι γιὰ μὲ παιδί μου.
Ἐτάχθηκα στὴ Χάρι της γιὰ σέ, γλυκὸ πουλί μου,
Τὸ γάλα νὰ μὴ χάσω!

Παρθένο μου! Παρθένο μου! Πάρε με νὰ μὴ φθάσω
Νὰ ἰδῶ τὸ μαῦρο τ' ὀρφανὸ ἄχνὸ καὶ πεινασμένο
Στὰ μαραμμένα στήθια μου νὰ κλαίῃ κρεμασμένο!

Ἔλα παιδί μου ἐλπίδα μου, ἔλα καὶ σε νυστάζει.
Κοιμήσου κ' ἡ μανοῦλά σου ἔξυπνη σὲ κυττάζει.
Εἶναι πικρὰ τὰ χεῖλη μου, φαρμάκ' εἶν' ἡ καρδιά μου,
Ἀπὸ τὴ φτώχεια τρέμουνε τ' ἄχαρα κόκκαλά μου...
Ἔλα παιδάκι μου μὴ κλαίς. Πέσε νὰ σὲ κοιμήσω
Καὶ νὰ σὲ ναναρίσω.

Ναναρίσμα.

Φύσ' ἀγεράκι δροσερὸ
Μὲς τῶν δενδρῶν τὰ φύλλα.
Πᾶρ' ἀπ' τὰ ρόδα τὸν ἀνθὸ
Ἀπ' τὴ μηλιά τὰ μῆλα
Καὶ φέρτα στὸ παιδάκι μου.
Εἶναι καλὸ καὶ κάνει
Ἦσυχο νάνι-νάνι.

Ἀρχίνησε τὸ λάλημα
Ἀηδόνι ἐρωτεμένο,
Ναναρισέ το, τὸ φτωχὸ
Εἶν' ἀποκοιμημένο
Σὰν τῇ γλυκειά σου συντροφιά
Μὲς τῇ φωλιά σὰν κάνει
Τῇ νύχτα νάνι-νάνι.

Ἀνοιξε νυχτολούλουδο,
Ἀνοιξε καὶ μὴ κλείσης
Τὴν ὥμορφή σου μυρωδιά
Ὡσότου νὰ τῇ χύσης
Ὅλη μὲς τὰ μαλλάκια του.
Τὸ μαῦρο ἰδὲς πῶς κάνει
Μαζύ μου νάνι-νάνι.

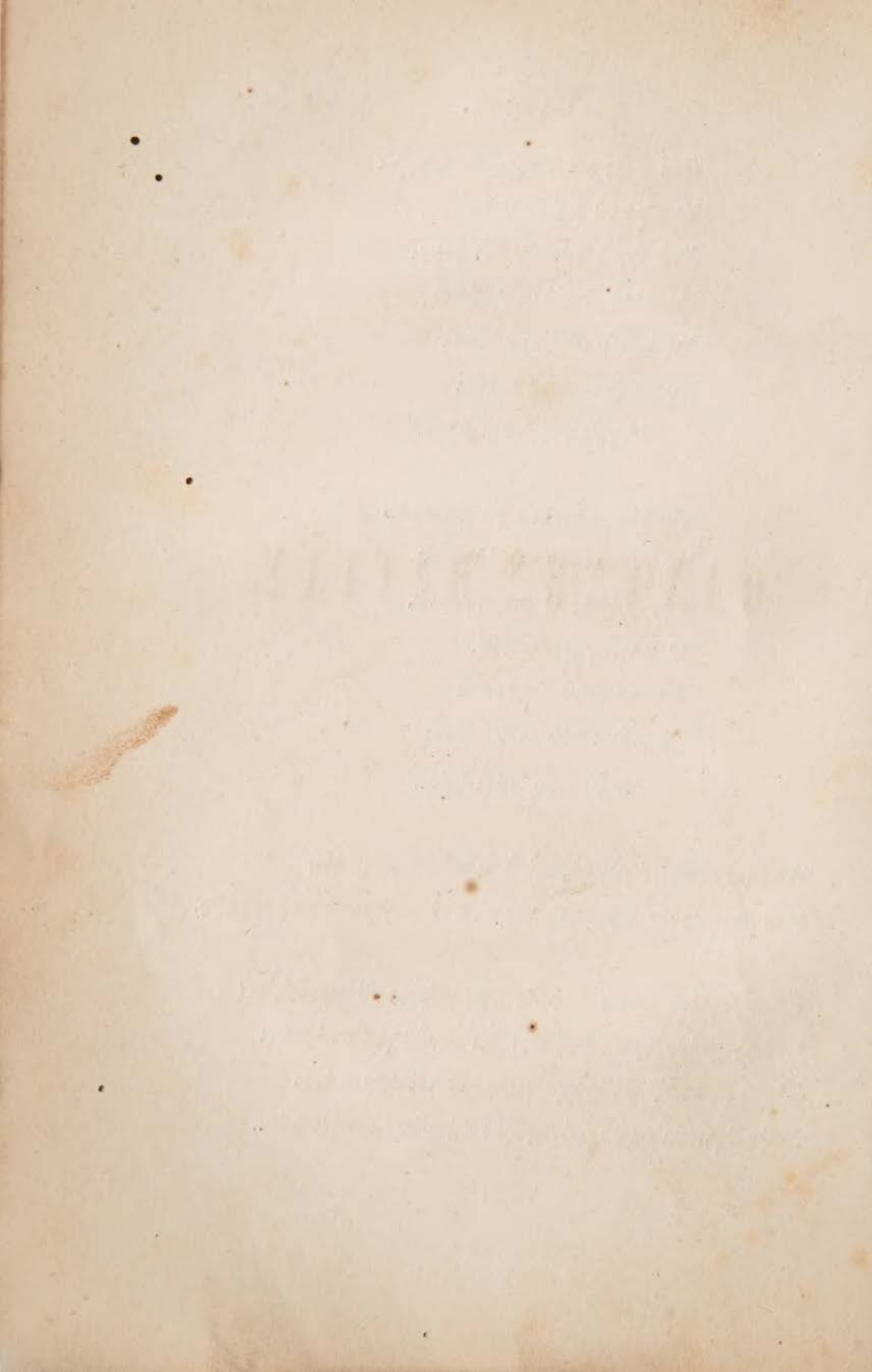
Πέζει τ' ἀγέρι τοῦ Μαῖου,
Μέσα στὸν καλαμιῶνα,
Γελοῦνε τ' ἄνθη, τὰ νερά,
Λαλεῖ ἡ νεροχελῶνα.
Εὐτυχισμέν' εἶμαι κ' ἐγὼ
Στὰ στήθια μου σὰν κάνει
Τὸ μαῦρο νάνι-νάνι.

Καὶ σεῖς μὲ τὰ χρυσὰ φτερὰ
Ὅνειράτά μου ἐλάτε
Στὸ ἔρμο τὸ καλύβι μας,
Ἀγάλια ἀγάλια ἐμβάτε,
Σιγὰ μὴ τὸ ξυπνήσετε·
Κυττάξετε πῶς κάνει
Ἄγγελος νάνι-νάνι.

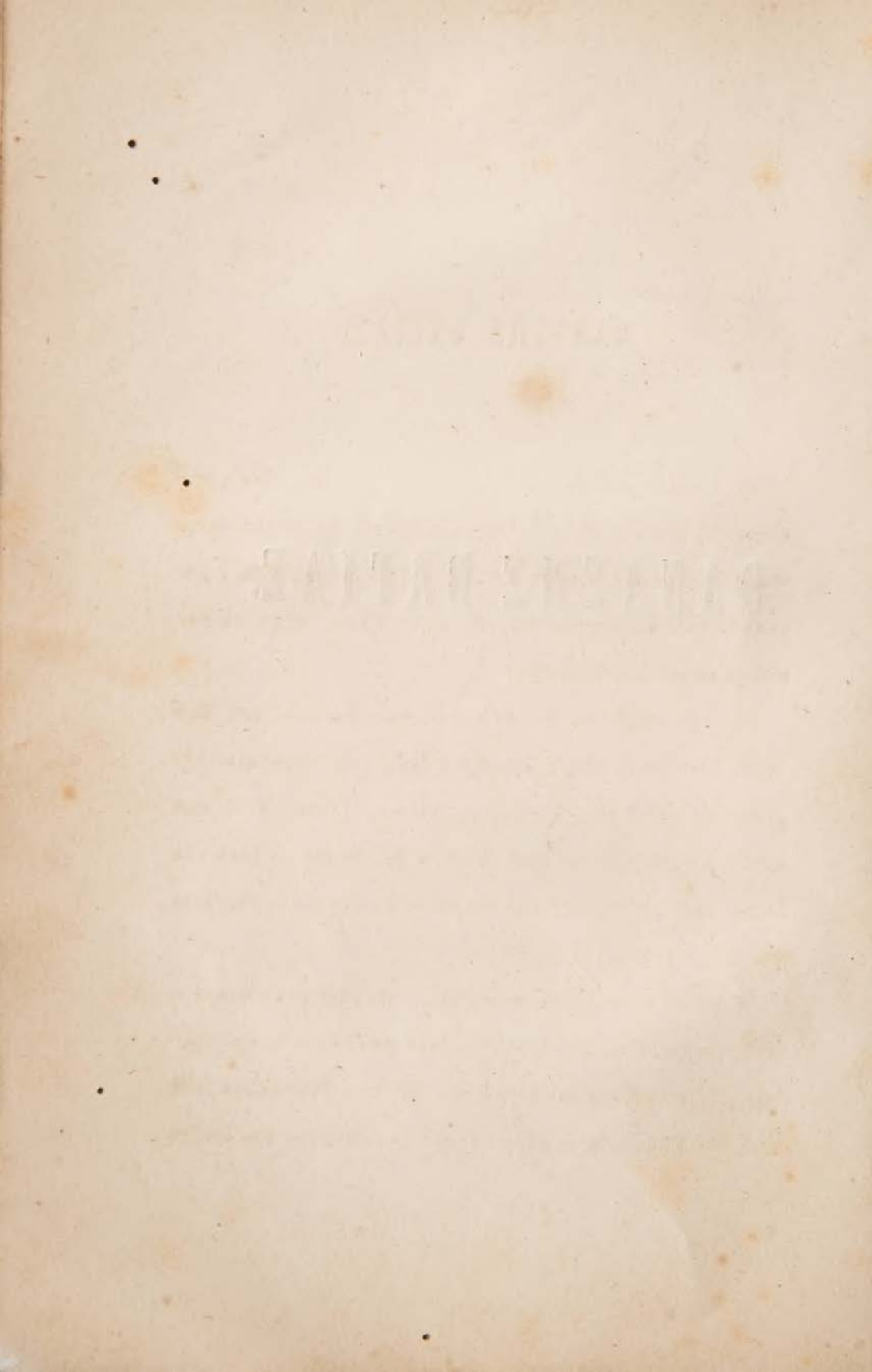
Ὅνειράτα εἶναι τοῦ φτωχοῦ
Ἡ συντροφιά, ἡ ἐλπίδα·
Τῆς χήρας ἡ παρηγοριά,
Ὁ ἥλιος, ἡ ἀχτίδα.
Ἐλάτε μὴν ἀφήσετε
Τὴ μάνα του ποῦ κάνει
Μαζύ του νάνι-νάνι.

Ἀποκοιμήθη τὸ μικρὸ, κ' ἡ μάν' ἀποκοιμήθη
Βαστώντάς το σφιχτὰ σφιχτὰ στὰ μητρικά της στῆθη.

Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς τῆς χήρας τὸ κρεβάτι!
Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς! Κι' ἀνάθεμα στὸ μάτι
Ὅπου κυττάζ' ἀτάραχο μικρὸ παιδὶ σὰν κάνει
Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του τὴ νύχτα νάνι-νάνι.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ.

Ὅτε πρῶτον ἀνέγνωσα τὰς αἰμοσταγεῖς σελίδας, ἐν αἷς ἐξο-
στορεῖται ἡ ἀνήκουστος ἐκδίκησις Ἀλῆ τοῦ Τεβελενλῆ κατὰ
τῶν Γαρδικιωτῶν, ὁμολογῶ ὅτι μᾶλλον μὲ προσέβαλεν ὁ χα-
ρακτήρ τοῦ τρισκατάρτου Ἀθανασίου Βάγια παρὰ τὸ κα-
κούργημα αὐτὸ καθ' ἑαυτό.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ
Ἀλῆς διέταξε τὸ πῦρ, ὁ ἀληθής ἐκείνος δὲν ἐπρόσφερε τὴν
μιαιφόνον χεῖρά του, ὁ τύραννος, βλέπων πάντας τοὺς περὶ
αὐτὸν ρίπτοντας κατὰ γῆς τὰ ὅπλα καὶ ἀποποιουμένους νὰ
ὑπακούσωσιν, ἤθελε μεταμεληθῇ καὶ δώσῃ τὴν χάριν. Τοιαύτης
γνώμης εἶναι καὶ ὁ Πουκεβίλλος.

Ἀλλὰ τὸ αἷμα ἐχύθη ποταμῆδόν. Ὡς πρόβατα κλεισμένα
ἐντὸς τοιχοκλείστου τετραγώνου, ἐσφάγησαν ἀνιλεῶς ἀπὸ πρῶ-
του μέχρι τελευταίου ἐπτακόσιοι περίπου Γαρδικιωταί. Ἡ
σκιὰ τῆς Χάμκως ἔπρε μέχρι κόρου τὴν ἐκδίκησιν, τὴν ὁποίαν

θνήσκουσα εἶχεν ἀφήση κληροδότημα εἰς τὸν υἱὸν τῆς. Τώρα καὶ φονεῖς καὶ σφάγια κοιμῶνται τὸν αὐτὸν ὕπνον!

Ὁ Βιζίρης, φοβούμενος μήπως αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ λησμονήσωσι τὸ λαμπρότερον τῶν κατορθωμάτων του, ἐπρόβλεψεν ἐν καιρῷ νὰ τὸ δικαιώσῃ, στήσας λίθον εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, ἐφ' ἧς ἐχάραξεν Ἑλληνιστὶ καὶ Τουρκιστὶ τὸ ἀνδραγάθημά του. Ἦτο περιττόν· δὲν λησμονοῦνται τοιοῦτοι θρίαμβοι!

Ἐμεινε νὰ δικαιωνισθῇ καὶ ἡ μνήμη τοῦ Ἀθανασίου Βάγια. Ἄν ὁ Ἀλῆς δὲν ἐπρόβλεψε περὶ τούτου φοβούμενος ἴσως μὴ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐκδικήσεώς του, συμμεριζόμενος τοιαύτην καὶ τοσαύτην δόξαν μετὰ τοῦ αὐτουργοῦ τῆς θυσίας, ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ παράδοσις δὲν ἔλειψε νὰ τὸ κάμῃ.

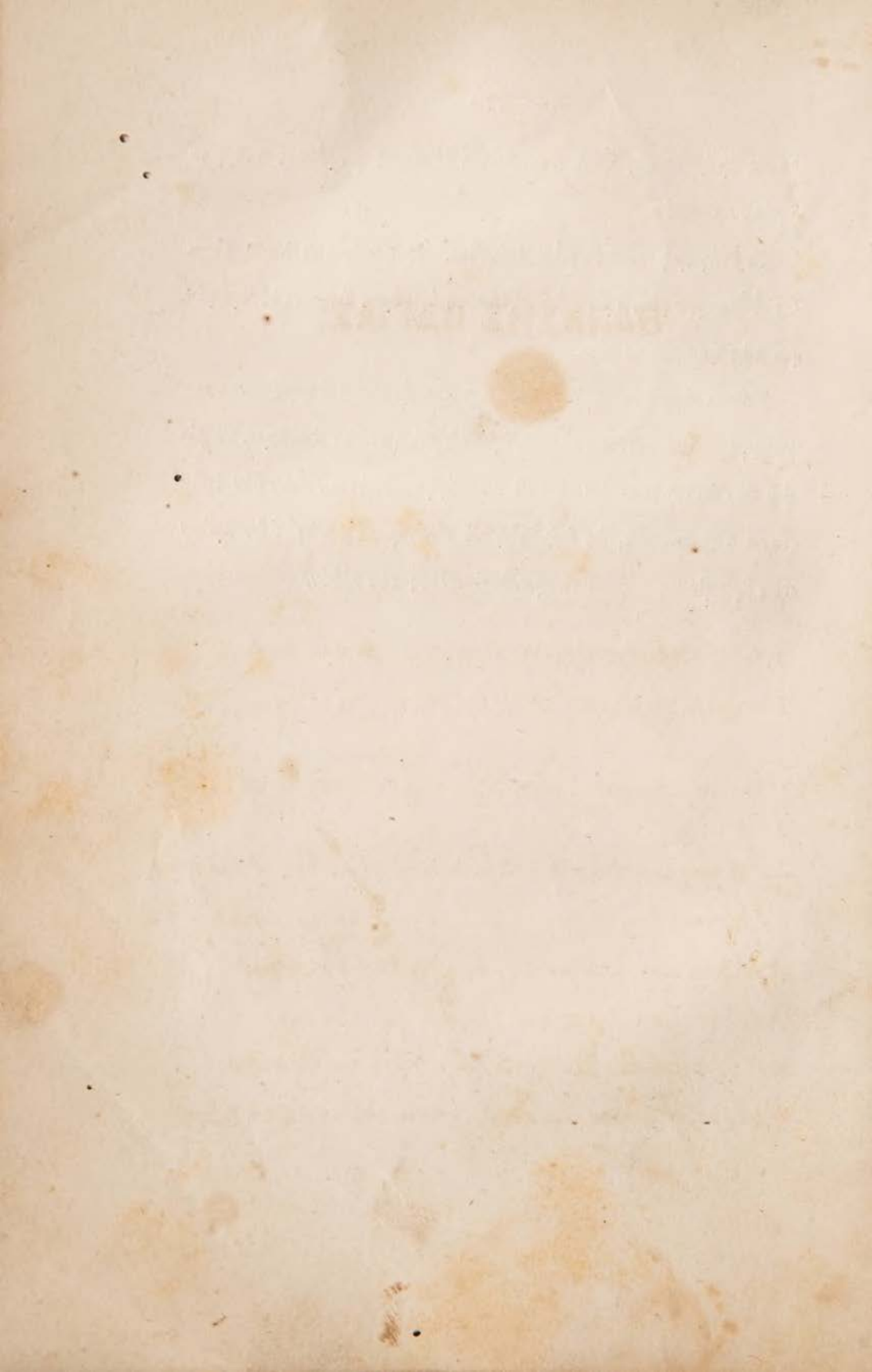
Ἐν ᾧ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν συνδιαλεγόμεν μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου φίλου μου Ι. Γ. καὶ διετρέχομεν τὰ περὶ Ἀλῆ Πασᾶ, ἔπασεν ὁ λόγος καὶ ἐπὶ τῆς σφαγῆς τῶν Γαρδικιωτῶν. Τότε τὸν ἠρώτησα ἂν ἐγνώριζέ τι περὶ τοῦ Ἀθανασίου Βάγια, ἐκεῖνος δὲ μ' ἀπεκρίθη αὐτολεξεῖ τὰ ἀκόλουθα·

«Ἐψόφισε, φίλε μου, σὰν σκύλος. Ἀκόμη τὸν ξερνᾷ τὸ »χῶμα . . . Ἡ γυναῖκά του; ξυπόλητη καὶ γυμνή, ἐπῆρεν ἐπ' αὐτῆς τὴν κατάραν του καὶ ἀπὸ θύραν εἰς θύραν ἐζήτουσε »τὴν ἐλεημοσύνην, ἕως ὅτου ἔσωσε καὶ αὐτή, Κύριος οἶδε ποῦ,

»ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς της. Εἶναι δίκαιαις ἡ κρίσαις τοῦ μεγάλου Θεοῦ! »

Τὸ διήγημα τοῦτο μ' ἐξέπληξεν. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ εἶναι ὥς ἡ δικογραφία, ἐφ' ἧς βασιζόμενος ὁ μέγας Δικαστὴς προφέρει τὰς ἀποφάσεις του.

Ταῦτα ἀρκοῦσι πρὸς πλήρη κατὰληψιν τοῦ ἐπομένου στιγουργήματος. Ἡθέλησα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ γενικὸν ἀνάθεμα νὰ ῥίψω τὸν λίθον μου κατὰ τοῦ κακούργου τούτου. Ἄν δὲν ἐπέτυχα τοῦ σκοποῦ, ἅς ἀποδοθῇ τὸ πταῖσμα εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ βραχίονος τοῦ κατασφενδονίσαντος τὸν λίθον.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ.

Α'.

Ἡ φτωχή.

Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη·

Ἐτζί ὁ Θεὸς παρηγοριὰ κι' ἀγάπη νὰ σᾶς δίνη.

Ἐλεημοσύνη κάμετε στὴν ἔρημη τὴ χήρα!

Φτωχὴ γυναῖκα ἐφώναζε 'ς ἄλλης φτωχῆς τὴ θύρα.

— Ἡ νύχτα, τ' ἀστραπόβροντα, τὸ χιόνι δὲν μ' ἀφίνει

Νὰ πάγω ἐμπρός. Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη!

Ἀνοίξετέ μου, ἀπέθανα. . . Κ' ἐγὼ Θεὸ λατρεύω.

Ἀνοίξετέ μου Χριστιανοί, ἔμαθα νὰ νηστεύω,

Καὶ τὸ ψωμί σας δὲν ζητῶ, δὲν θέλω νὰ τὸ πάρω.

Φτωχὸς φτωχόνε συμπονεῖ· γλυτῶστέ με ἀπ' τὸ Χάρο.

Μὲ φθάνουνε δυὸ κάρβουνα, μὲ φθάνει τὸ φυτύλι
Ποῦ κάθε βράδυ ἀνάφτετε, ποῦ καῖτε στὸ καντήλι
Ἐμπρὸς στὴ μάνα τοῦ Θεοῦ, ἔμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο...
Ελεημοσύνη, λίγο φῶς. . προφθάστε με .. πεθαίνω. .

Β΄.

— Μάνα μου, ξύπνα, δὲν ἀκοῦς; ἡ θύρα μας χτυπᾶνε.

— Ἀγέρας δέρνει τὰ κλαριά τοῦ λόγκου καὶ βογκᾶνε.

— Σκιάζομαι, μάνα, σὰν πουλὶ φεύγει πετὰ ἡ καρδιά μου.

— Εἶναι σκυλιὰ ποῦ ρυάζονται· πέσε στὴν ἀγκαλιά μου.

— Ἀκουσα κλάψαις καὶ φωναῖς.

— Θὰ τάειδες στὸ νειρό σου,
Κοιμήσου γύρισ' ἀπ' ἐδῶ καὶ κάμε τὸ σταυρό σου.

Γ.

Ἀκούω στὴ θύρα μας σὰ βογκητὸ,
Σὰν ψυχομάχημα· θὰ πάω νὰ ἰδῶ.

Σκόνεται ἡ δύστυχη καὶ πάει νὰ ἰδῇ.
Στὸ χῶμα κοίτεται ἓνα κορμί.
Ἀχνὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ μαλλιά
Ξήπλεγα σέρνονται στὴν τραχηλιά,
Τὰ χέρια κρούσταλλο, σιδερωμένα
Μέσα στὸν κόρφο της τᾶχει χωμένα.

— Παιδί μου, πρόφθασε, δὸς μου βοήθεια
Ἐκεῖνα πᾶκουσες ἦταν ἀλήθεια.

Στὰ χέρια γλήγορα τὴν ξένη πέρνουν
Καὶ στὸ κρεβάτι τους τὴν συνεφέρνουν.

— Σύρτε παιδάκια μου ν' ἀναπαυθῆτε.
Εἶναι μεσάνυχτα, θὰ κοιμηθῆτε.

— Καλὸ ξημέρωμα, καλὴ αὐγή.
Κοιμήσου ἥσυχη μαύρη φτωχή!

Ἄντάμα ἐπέσανε μάνα, παιδί,
Τὰ μάτια ἐκλείσανε ᾽ς ὕπνο βαθύ.
Ἡ ξένη ἢ δύστυχη δὲν κλεῖ τὸ μάτι
Τί γὰ τὴν ἠῦρηκε μὲς τὸ κρεβάτι;

Δ'.

Ὁ Βρυκόλακας.

Πές μου τί στέκεσαι, Θανάση, ὀρθός,
Βουδὸς σὰ λείψανο στὰ μάτια ἐμπρός;
Γιατί, Θανάση μου, βγαίνεις τὸ βράδυ;
Ὑπνος γιὰ σένανε δὲν εἶν' στὸν Ἄδη;»

Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοὶ . . .
Βαθειὰ σ' ἐρρίζανε μέσα στὴ γῆ . . .
Φεῦγα, σπλαχνίσου με. Θὰ κοιμηθῶ.
Ἄφες με ἥσυχη ν' ἀναπαυθῶ.

Τὸ κρίμα πῶκαμες μὲ συνεπῆρε.
Βλέπεις πῶς ἔγινα. Θανάση σύρε.
"Ολοι μὲ φεύγουνε, κανεῖς δὲ δίνει
Στὴν ἔρμη χήρα σου ἐλεημοσύνη.

Στάσου μακρύτερα . . . Γιατί μὲ σκιάζεις ;
Θανάση τί ἔκαμα καὶ μὲ τρομάζεις ;
Πῶς εἶσαι πράσινος ! . . . μυρίζεις χῶμα . . .
Πές μου δὲν ἔλυωσες, Θανάση ἀκόμα ;

Λίγο συμμάζωξε τὸ σάβανό σου . . .
Σκουλήκια βόσκουνε στὸ πρόσωπό σου.
Θεοκατάρατε, γιὰ ἰδὲς πετᾶνε,
Κ' ἔρχονται ἐπάνω μου γιὰ νὰ μὲ φᾶνε,

Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι μὲ τέτοι' ἀντάρα ;
Ἀκοῦς τί γένεται, εἶναι λαχτάρα.
Μέσ' ἀπ' τὸ μνημῆμά σου γιατί νὰ βγῆς ;
Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι, τῆλθες νὰ ἰδῆς ;

Ε.

Μέσα στοῦ τάφου μου τῇ σκοτεινιά
Κλεισμένος ἤμουνά τέτοια νυχτιά,
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔστεκα σabaνωμένος
Βαθειὰ στὸ μνημά μου συμμαζωμένος,

Ἐξαφνα ἐπάνω μου μιὰ κουκουβάγια
Ἀκούω ποῦ φώναζε — Θανάση Βάγια,
Σήκου κ' ἐπλάκωσαν χίλιοι νεκροὶ
Καὶ θὰ σὲ πάρουνε νὰ πᾶτ' ἐκεῖ. —

Τὰ λόγια τάκουσα καὶ τῶνομά μου.
Σκαῖνε καὶ τρίβονται τὰ κόκκαλά μου.
Κρύβομαι, χώνομαι ὅσο ἔμπορῶ
Βαθειὰ στὸ λάκο μου, μὴ τοὺς ἰδῶ.

— "Εβγα καὶ πρόβαλε, Θανάση Βάγια,

"Ελα νὰ τρέξωμε πέρα στὰ πλάγια.

"Εβγα μὴ σκιάζεσαι δὲν εἶναι λύκοι.

Τὸ δρόμο δεῖξέ μας γιὰ τὸ Γαρδίκι. —

"Ετῆ φωνάζοντας σὰ λυσσασμένοι

Πέφτουν ἐπάνω μου οἱ πεθαμμένοι.

Καὶ μὲ τὰ νύχια τους καὶ μὲ τὸ στόμα

Πετᾶνε, σκάφτουνε τὸ μαῦρο χῶμα.

Καὶ σὰν μ' εὗρήκανε ὅλοι μὲ μιὰ

"Εξω ἀπ' τοῦ τάφου μου τὴν ἐρημιὰ,

Γελῶντας, σκούζοντας, ἄγρια μὲ σέρνουν

Κ' ἐκεῖ ποῦ μοῦ εἶπανε μὲ συνεπέρνουν.

Πετᾶμε, τρέχομε· φουρσομανάει,

Τὸ πέρασμά μας κόσμο χαλάει.

Τὸ μαῦρο σύγνεφο, ὅθε διαβῆ,

Οἱ βράχοι τρέμουνε, ἀνάφτ' ἡ γῆ.

Φουσκώνει ὁ ἄνεμος τὰ σάβανά μας
Σὰν ν' ἄρμενίζαμε μὲ τὰ πανιά μας.
Πέφτουν στὸ δρόμο μας καὶ ξεκολλᾶνε
Τὰ κούφια κόκκαλα στὴ γῆ σκορπᾶνε.

Ἐμπρὸς μᾶς ἔσερνε ἡ κουκουβάγια
Πάντα φωνάζοντας — Θανάση Βάγια.
Ἐτζι ἐφθάσαμε σ' ἐκεῖα τὰ μέρη,
Ποῦ τόσους ἔσφαξα μ' αὐτὸ τὸ χέρι.

Ὡ τί μαρτύρια! Ὡ τί τρομάραις!
Πόσαις μοῦ ῥίξανε σκληραῖς κατάραις!
Μοῦ δῶκαν κ' ἔπια αἷμα πημένο.
Γιὰ ἰδὲς τὸ στόμα μου τῶχω βαμμένο.

Κ' ἐν ᾧ μὲ σέρνουνε καὶ μὲ πατοῦνε
Κάποιος ἐφώναξε.... Στέκουν κι' ἀκοῦνε.
— Καλῶς σ' εὐρήχαμε, Βιζίρη Ἀλῆ.
Ἐδῶθε μπένουνε μὲς τὴν Αὐλή. —

Πέφτουν ἐπάνω του οἱ πεθαμμένοι.
Μὲ παραιτήσανε. Κανεῖς δὲν μένει.
Κρυφὰ τοὺς ἔφυγα καὶ τρέχω ἐδῶ
Μὲ σὲ γυναῖκά μου νὰ κοιμηθῶ.

ΣΤ'.

Θανάση, σ' ἄκουσα, τραβήξου τώρα.
Μέσα στὸ μνημῆμά σου νὰ πᾶς εἰν' ὥρα.

— Μέσα στὸ μνημῆμά μου γιὰ συντροφιά
Θέλω ἀπ' τὸ στόμα σου τρία φιλιὰ.

— Ὅταν σοῦ ρίξανε λάδι καὶ χῶμα
Ἦλθα σ' ἐφίλησα κρυφὰ στὸ στόμα.

— Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοί . . .
Μοῦ πῆρε ἡ κόλασι κειὸ τὸ φιλί.

— Φεῦγα καὶ σκιάζομαι τ' ἄγρια σου μάτια.
Τὸ σάπιο κρέας σου πέφτει κομμάτια.

Τραβήξου, κρύψε τα, κείνα τὰ χέρια.

Ἀπ' τὴν ἀγάμια τους λές κ' εἶν' μαχαίρια.

— Ἐλα γυναῖκά μου, δὲν εἴμ' ἐγὼ

Κεῖνος ποῦ ἀγάπησες ἕναν καιρό.

Μὴ μὲ σιχαίνεσαι, εἴμ' ὁ Θανάσης.

— Φεῦγ' ἀπ' τὰ μάτια μου, θὰ μὲ κολάσης.

Ῥίχνετ' ἐπάνω της καὶ τήνε πιάνει

Μέσα στὸ στόμα της τὰ χεῖλη βάνει.

Στὰ ἔρμα στήθια της τὰ ροῦχ' ἀρχίζει

Ποῦ τὴ σκεπάζουνε νὰ τὰ ξεσχίζη.

Τὴν ἐξεγύμνωσε . . . τὸ χέρι ἀπλόνει . . .

Μέσα στὸν κόρφο της ἄγρια τὸ χώνει . . .

Μένει σὰν μάρμαρο. Κρύος σὰ φεῖδι

Τρίζει ἀπ' τὸ φόβο του τὸ κατακλεῖδι.

Σὰ λύκος ρυάζεται, τρέμει σὰ φύλλο ...

Στὰ δάχτυλα έπιασε τὸ Τίμιο Ξύλο.

Τὴ μαύρη έγλύτωσε τὸ φυλαχτό της

Καπνός, έσβύστηκε απ' τὸ πλευρό της.

Τότε ακούστηκε κ' ἡ κουκουβάγια

Ἐξω ποῦ έφώναζε. — Θανάση Βάγια.

Z.

Ξύπνα παιδί μου, κ' ἡ αὐγή απ' τὸ βουνὸ προβαίνει.

Ξύπνα ν' ανάψωμε φωτιά, κ' ἡ ξένη μᾶς προσμένει.

— Καλή σου μέρα, μάνα μας· ἡσύχασες κομμάτι;

— Λίγο κοιμῶμαι ἡ δύστυχη, δὲν έκλεισα τὸ μάτι.

Ἐχετε γειᾶ, ἔχετε γειᾶ, πρέπει νὰ σᾶς αφήσω.

Εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος μου, καὶ πότε θὰ κινήσω;

— Γιατί δὲν μᾶς ἐξύπνησες κ' ἔμεινες μοναχή σου;
Σύρε, μανοῦλα, στὸ καλὸ καὶ δόσ μας τὴν εὐχή σου.

— Για τὸ καλὸ ποῦ κάμετε, γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη,
Ἕπνο γλυκὸν ὁ Κύριος κ' ἤσυχο νὰ σᾶς δίνη.
Ἄλλο καλὸ νὰ σᾶς φξηθῶ στὸν κόσμο μας δὲν ξεύρω·
Νύχτα καὶ μέρα τὸ ζητῶ καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ εὔρω.

— Μάνα κ' ἡ φτώχεια εἶναι κακὴ γιὰτ' ἔχει κατηφρόνια.

— Τὰ πλούτη τὰ ἐδοκίμασα, περᾶσαν μὲ τὰ χρόνια.

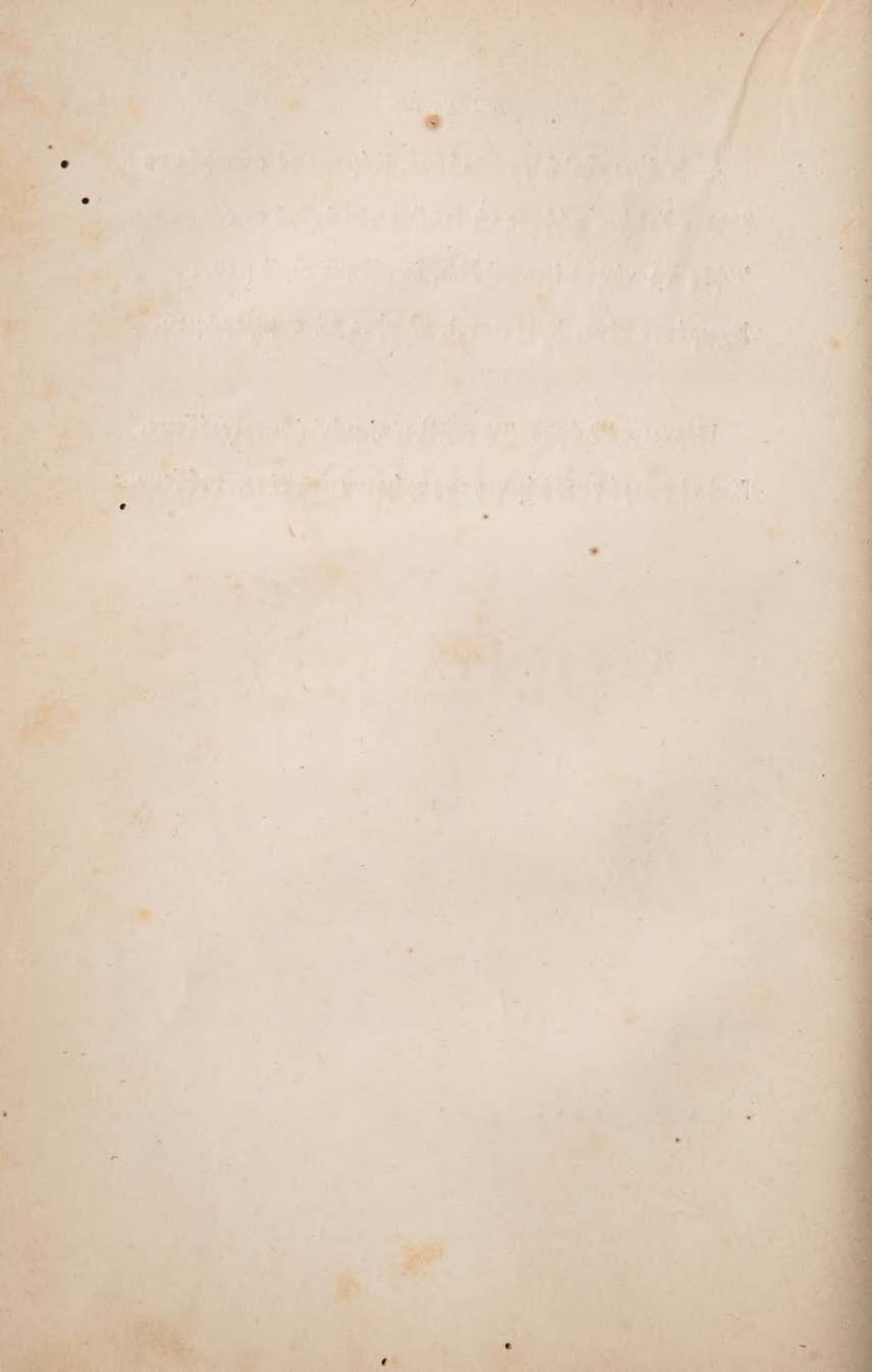
— Μέσα στὸ λόγχο οἱ δύσυχoi ζοῦμε κ' ἡμεῖς σὰν λύκοι,
Ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ χάλασε τὸ ἔρμο τὸ Γαρδίκι.

ὦ δυστυχιά μου! ὦ δυστυχιά! Ὁ κόσμος θὰ χαλάσῃ!
Καὶ ποιὸν ἐμελετήσανε;

Τὸ Βάγια τὸ Θανάση

—Κ' ἐγὼ εἴμ' ἡ γυναῖκά του. Κάμετε τὸ σταυρό σας
Πάρτε λιθάνι, κάψετε νὰ διώξετε τὸν ἐχθρό σας.
Ἐψές τῇ νύχτα ἐμπῆκ' ἐδῶ, ἐστάθηκε σιμά μου...
Σχωρέστε τόνε, Χριστιανοί, κλᾶψτε τὴ συμφορά μου.

Πέρνει τὸ λόγχο. Τὸ παιδὶ κ' ἡ μάν' ἀνατριχιάζουν,
Καὶ τὸ σταυρό τους κάμνοντας τρέμουν ποῦ τὴν κυττάζουν.

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ

ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

ROMA O

1811

STO. L. A. 1811

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ

ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

Πολλάκις συμπτώσεις απλούσταται αποδίδονται παρά τοῦ λαοῦ εἰς ὑπερφυσικάς αἰτίας. Ὁ θάνατος μάλιστα τῶν ἐξόχων πολεμιστῶν συνοδεύεται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ παραδόξου τινὸς συμβάντος. Τὰ ὑπηρετοῦντα αὐτοὺς κτήνη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θνήσκουσιν ὀλίγον μετ' αὐτοὺς, ἀποποιούμενα τὴν τροφήν καὶ ποθοῦντα τὸν κύριόν των. Ὁ ἵππος τοῦ Καστριώτου δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ οὐδένα ποτὲ ἄλλον ἐπὶ τῶν νώτων του μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησε.

Οἱ κλέφται, ἐξωσμένοι τὰ ὄπλα ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ οὐδέποτε παραιτοῦντες αὐτὰ, φυσικὸν ἦτο ν' ἀγαπῶσιν αὐτὰ μέχρι λατρείας. Δὲν εἶναι σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τὴν δημοτικὴν αὐτῶν ἱστορίαν ἀνήκουστα κατορθώματα, ἐνίοτε δὲ

καὶ τρομερὰ κακουργήματα πρὸς κατὰκτησιν ἢ ἀνάκτησιν ὄπλου
τινὸς γνωστοῦ καὶ περιφήμου.

Ὁ ἔρως αὐτῶν ἐμεγαλύνετο τόσον, ὥστε ἐβάπτιζον αὐτὰ
ὡς ἰδιά των τέκνα. Ἐφάρμοζον δ' ἐπ' αὐτῶν ἢ ἐφεύρισκον ὀνό-
ματα πάντα περίεργα.

Ἐχὼ εἰς χεῖράς μου γιαταγάνιον, ἐπονομαζόμενον *Βρυκό-
λακαν*. Γνωρίζω σπάθην, καλουμένην *Μαυροῦχον*. Ὁ δὲ περί-
φημος Χρῆστος Μιλλιῶνης ἔδωκε τῶνομά του εἰς τὸ τρομερόν
του ὄπλον, ὅθεν καὶ *μιλλιόρια* εἶδος πυροβόλων, ἐχόντων τὴν
μορφὴν καὶ τὴν ἀξίαν ἐκείνου.

Τίς δὲν ἐγνώριζε τὸ ὄπλον τοῦ Παλαιοπούλου ἐπὶ Ἀλῆ Πασᾶ,
ἀλάνθαστον βροντοφῶνον; Ἐνόμιζον αὐτὰ ἔμψυχα καὶ συνδιε-
λέγοντο πρὸς ἐκεῖνα. Τὰ ἐκόσμουν ὡς ἐρωμένους των καὶ θνή-
σκοντες ἤθελον αὐτὰ πλησίον των ἐντὸς τοῦ τάφου.

Εἶναι ὠραία ἢ λατρεῖα αὕτη ἐνὸς πολεμιστοῦ!

Ο ΛΗΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

Ἐγέρασα, μωρές παιδιά. Πενήντα χρόνους κλέφτης
Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα, καὶ τὴν ἀποσταμένος
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστρέφεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρύσι τὸ αἷμα τῶχυσά, σταλαματιὰ δὲ μένει.

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸν λόγχο
Νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερὸ, νᾶναι ἀνθοῦς γεμάτο,
Καὶ στρῶστε τὸ κρεβάτι μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.

Ποιὸς ξέρεῖ ἀπὸ τὸ μνημά μου τί δένδρο θὰ φυτρώσῃ!
Κι' ἂν ξεφυτρώσῃ πλάτανος στὸν ἴσχιό του ἀποκάτω,
Θᾶρχονται τὰ κλεφτόπουλα τᾶρματα νὰ κρεμᾶνε.
Νὰ τραγουδοῦν τὰ νιῶτά μου καὶ τὴν παλληκαριά μου.

Κι' ἂν κυπαρίσι ὤμορφο καὶ μαυροφορεμένο,
Θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλά μου νὰ πέρνουν
Νὰ πλένουν ταῖς λαβωματιαῖς, τὸ Δῆμο νὰ σχωρᾶνε.

Ἔφαγ' ἡ φλόγα τάρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρεία μου.
Ἦρθε κ' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου μὴ μὲ κλᾶψτε.
Τ' ἀνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιώτη.
Σταθῇτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῇτ' ἐδῶ σιμά μου,
Τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πᾶρτε τὴν εὐχή μου.

Κ' ἐν' ἀπὸ σᾶς τὸ νιώτερο ἄς ἀνεβῇ τὴ ράχη,
Ἄς πάρῃ τὸ τουφέκι μου τ' ἄξο μου καρυοφύλλι,
Κι' ἄς μοῦ τὸ ρίζῃ τρεῖς φοραῖς καὶ τρεῖς φοραῖς ἄς σκούξῃ
« Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει ».
Θ' ἀναστενάξῃ ἡ λαγκαδιὰ, θὰ νὰ βογγύξῃ ὁ βράχος
Θὰ βαργομήσουν τὰ στοιχιά, ἡ βρύσαις θὰ θολώσουν
Καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾷ δροσάτο,
Θὰ ξεψυχήσῃ, θὰ σβυστῇ, θὰ ρίζῃ τὰ φτερά του
Γιὰ νὰ μὴ πάρῃ τὴ βοή ἄθελα καὶ τὴ φέρῃ

Καὶ τήνε μάθη ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
Καὶ λυόσουνε τὰ χιόνια τοὺς καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγχοι.

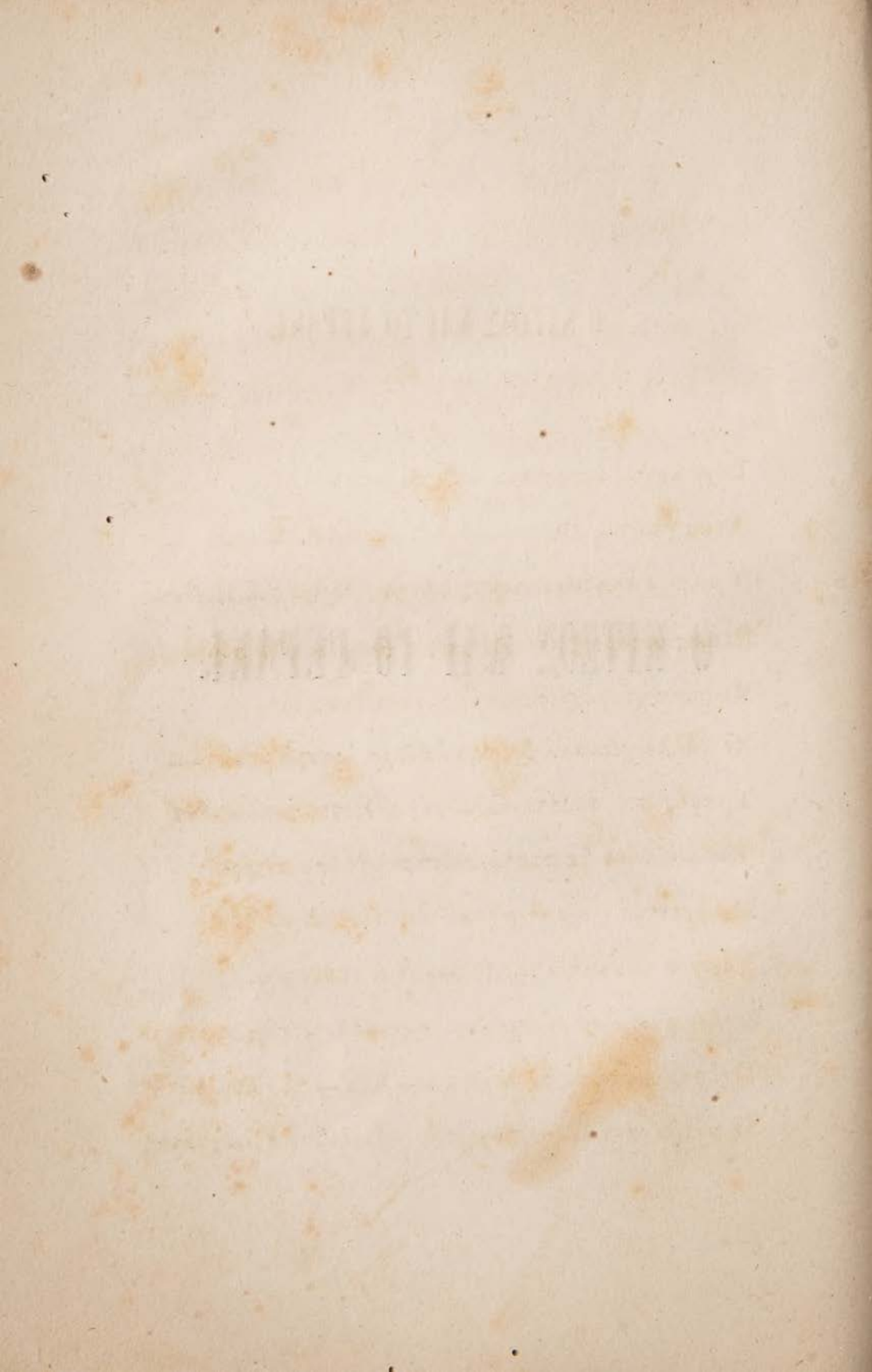
Τρέχα παιδί μου, γλήγορα, τρέχα ψηλὰ στὴ ράχη
Καὶ ρίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
Θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοή του.

Ἐτρεξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νάτανε ζαρκάδι,
Ψηλὰ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φοραῖς φωνάζει
« Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει ».
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀντιβοοῦσανε οἱ βράχοι τὰ λαγκάδια,
Ῥίχνει τὴν πρώτη τουφεκιὰ, κ' ἔπειτα δευτερόνει.
Στὴν τρίτα καὶ τὴν ὕστερη, τ' ἄξο τὸ καρυοφύλλι
Βροντᾷ, μουγκρίζει σὰν θεριὸ, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
Φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται στὸ χῶμα λαβωμένο,
Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κρεμὸ, χάνεται πάει, πάει.

Ἀκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοή μὲς τὸν βαθὺ τὸν ὕπνο,
Τ' ἀχνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια. . .
Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει.

Τ' ἀνδρειωμένου ἡ ψυχὴ τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη
Μὲ τὴ βοή τοῦ τουφεκιοῦ στὰ σύγνεφ' ἀπαντιέται
Αδερφικὰ ἀγκαλιάζονται, χάνονται, σβυῶνται, πᾶνε.

Ο ΚΙΤΖΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ.

Ο ΚΙΤΖΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ.

Σ' ἓνα κοντρί θεόχτιστο κάθεσαι διπλοπόδι

Ἕνας γεροπαλλήκαρος, ὁ Κίτζος ὁ Σουλιώτης.

Ἐχει τὴν τρίχα κάτασπρη σὰν τὴν κορφὴ τοῦ Πίνδου.

Πόσαις ἀντάραις καὶ χιονιαῖς τ' ἀσπρίσαν τὸ κεφάλι!

Μὲ τῶνα χέρι ἐχάϊδευεν ὀλόχρυσά πιστόλια,

Μὲ τᾶλλο χέρι τοῦ ἔστριφεν ἄσπρο, μακρὸ μουστάκι.

Ἐμπρὸς στὴ φουστανέλλα τοῦ κοίτεται ξαπλωμένο

Ἕνα μιλλιόνι ξακουστὸ, πᾶστραφτε σὰν ἀστέρι.

Σὰν ὄχεντρα φαρμακερὴ ποῦ καρτερεῖ νὰ κρούξη,

Ἐδειχνε τὸ κεφάλι τοῦ τὸ δαμασχὶ σπαθί τοῦ,

Κουλουριασμένο κι' ἄγρυπνο κρυμμένο στὴ φλοκάτη.

Ὦχ! νᾶμounα μὲς τὴ καρδιὰ τοῦ Κίτζου τοῦ Σουλιώτη,

Νὰ μέτραγα τοὺς χτύπους τῆς, νᾶνοιωθα τὴ λαχτάρα!

Τὰ μάτια του κατάμαυρα, στήν Κιάφα κάρφωμένα,
Βράζουνε μές τὸ δάκρυ τους καὶ στάζουνε φαρμάκι.
Ἐκύτταζε κ' ἐκύτταζε! Τὸ αἷμ' ἀπ' τὴ καρδιά του
Σὰν ἄγριο κῦμα χύνεται, τὰ στήθια του πλαχώνει.
Ἐφούσκωσαν ἡ φλέβαις του σὰ φεΐδια στὸ λαιμό του,
Καὶ λές θὰ τόνε πνίξουνε. Μὲ μιᾶς ἀναστενάζει. . .
Τί στεναγμός ἦταν ἐκειός· ξυπνᾷ καὶ πεθαμμένους!

Ἕνα γεράκι ἐδιάβαινε ψηλὰ ψηλὰ στ' ἀγέρι
Καὶ σταματάει τὸ φτερό καὶ κάθεται μπροστά του.

— Κίτσο Σουλιώτη, ἐδιάβαινα, ἐπήγαινα στὴ Δύσι,
Καὶ σ' ἄκουσα ποῦ στέναξες κ' ἤλθα νὰ σὲ ῥωτήσω.
Πές μου καὶ σὺ τὸν πόνο σου, πές μου τὴ δυστυχία σου.
Πουλὶ δὲν εἶμαι τῆς χαρᾶς, εἶμαι πουλὶ θανάτου.

— Πέτα, γεράκι, διάβαινε. Ἐσὺ ψηλὰ στὰ γνέφη
Ἔχεις φτερὰ τὴν ἀστραπή, φωλιά τ' ἀστροπελέκι,
Καὶ δὲ γνωρίζεις σίδερα καὶ δὲ φοβᾶσαι ἀφέντη.
Πέτα, γεράκι, διάβαινε, κι' ἂν πᾶς πέρα στὴ Δύσι,

Καὶ δὲν σοῦ κάψουν τὰ φτερά καὶ κόψουνε τὰ νύχια,
Πές τους πῶς μ' ἤρρες μοναχὸ ποῦ κύτταζα τὸ Σοῦλι,
Ποῦ κύτταζα τὴ στάχτη του κ' ἐκλαιγὰ τὴν ἐρμιά του.

— Οἱ πεθαμμένοι θὰ σκωθοῦν στὴν ἄλλη παρουσία,
Τώρα γηρεύω ζωντανούς. Τρέχα, Σουλιώτη, τρέχα.
Ἡ μάνα μας ἐξύπνησεν ἀπ' τὸν βαθὺν τὸν ὕπνο
Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ μνημιά της φωνάζει στὰ παιδιά της
Τὸ χέρι νὰ τῆς δώσουνε τὴν πλάκα νὰ σηκώση.
Πέταξε, ἀνέβα στὰ βουνά, ν' ἀκουρμαστῆς, ν' ἀκούσης,
Νὰ ἰδῇς τὴ νεκρανάσταση, νὰ ζεσταθῇ ἡ καρδιά σου.

— Ἐχεις ἀνθρώπινη λαλιά καὶ δὲν μοῦ λές ποιὸς εἶσαι;

— Κίτσο Σουλιώτη πίστεψε, εἴμ' ἡ ψυχὴ τοῦ Ῥήγα.

— Ἡ Δύσι σὲ παράδωκε καὶ σὺ στὴ Δύσι τρέχεις;

— Σὰ ἰδῇ πῶς μὲ σταυρώσανε κ' ἡ Δύσι θὰ πιστέψῃ.

Χτυπάει, ἀνοίγει τὰ φτερά, χάνεται τὸ γεράκι.
Ἐμβῆκε μέσ τὰ σύγνεφα, διαβαίν' ἀπὸ τὴν Πάργα
Καὶ χαμηλώνει τὸ φτερό νὰ ἰδῇ τὴ σταύρωσή της.

Τὴν εἶδε κι' ἀνατρίχιασε, ἐσπάραξ' ἡ καρδιά του!
Τὸ φονικὸ τ'ἀνέλπιστο τοῦ τῶχαν μαρτυρήσῃ
Κ' ἐκεῖνος δὲν τὸ πίστεψε κ' ἤλθε νὰ ἰδῇ τὸ μνήμα.
Ἀρπάζει μὲς τὰ νύχια του τῆς κιτριᾶς τὰ φύλλα
Τ' ἀγκάλιασε σὰν ὀρφανὰ, σὰν τὰ παιδιὰ τῆς Πάργας,
Κ' ἐπήγανε στὴν ξενιτεὶὰ νὰ κλάψουν τὸν καῦμό τους.

Σουλιώτῃ, μὴ τοὺς καρτερεῖς. Ποιὸς ξέρ' ἂν θὰ γυρίσουν
Σύρε στὴ μαύρῃ μάνα σου, σύρε καὶ σὺ νὰ δώσης
Τ' ἀνδρεῖά σου γεράματα, τὸ ἔρμιο σου κουφάρι
Καὶ πέσε ν' ἀποκοιμηθῇς. Θ' ἀναστηθῇ τὸ Σοῦλι!

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ.

ANYONE

Θ Σ Α Μ Θ Υ Η Λ.

Ὁ μοναχὸς οὗτος, τοῦ ὁποίου ἐτόλμησα νὰ ὑμνήσω τὸν θάνατον, εἶναι τὸ τελευταῖον ὀλοκαύτωμα, τὸ ὁποῖον αὐτοπροαιρέτως προσφέρεται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν τελευτᾷ τὸ Σοῦλι. . . τὸ Σοῦλι ἀφημαγμένον ἤδη καὶ ἀγωνιῶν.

Ὅτε διὰ τῆς ἐπιμονῆς, καὶ πολλῶ μᾶλλον τῆς προδοσίας τοῦ Πήλιου Γκούση καὶ τοῦ Κουτζονίκα, ὁ Μουχτάρ καὶ ὁ Βελῆς, υἱοὶ Ἀλῆ τοῦ Τεβελενλῆ, ἐπέτυχον πολλοὺς μὲν νὰ καταστρέψωσιν, ἄλλους δ' ἐκ τῶν Σουλιωτῶν ν' ἀπομακρύνωσι, μόνος ἀπέμενεν ὁ ἱερομόναχος Σαμουήλ, ἄκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ταφῇ μετὰ τῆς γλυκυτάτης αὐτοῦ πατρίδος.

Ἄνὴρ ἀδάμαστος, ἀκαταμάχητος, μέχρι μανίας ἐραστής τῶν ἐλευθέρων βράχων του, ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων ἀφιερωμένος εἰς τὰ θεῖα, θαυμασίως πως ἤνονεν ἐν ἑαυτῷ τὸν διπλοῦν χαρὰ κτῆρα τοῦ πολεμιστοῦ καὶ τοῦ ἱερέως.

Ἦτο τὸ τελευταῖον νῆμα, ἀφ' οὗ ἐκρέματο τὸ τρισάθλιον Σοῦλι κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Διὸ καὶ ἀνεκνήρυχθη τότε ὁμοθυμαδὸν πολεμάρχος καὶ εἰς αὐτὸν μόνον διεπιστεύθη ἡ ἐσχάτη ὑπεράσπισις. Ἀπαυδήσαντες πλέον οἱ λέοντες ἐκεῖνοι ἤλπιζον ἴσως ὅτι ἡ πίστις τοῦ Σαμουὴλ ἤθελε βεβαίως τοὺς σώσῃ, ἂν ἡ ἀνδρεία του δὲν ἤθελεν ἀρκέσῃ μόνη.

Εἰς τὴν αἵματηρὰν καὶ φονικωτάτην ἔφοδον τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὸ Κακοσοῦλι ἀνεδείχθη ὁ Σαμουὴλ ἄγγελος θανάτου. Καὶ ὅτε πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας ἐξέλιπε, τότε ἔθεσε τὸ σῶμά του φραγμὸν ἀνυπέρβλητον μετὰ τοῦ σμήνους τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἐπιβιωσάντων Σουλιωτῶν, δυνηθέντων οὕτω νὰ ὀπισθοχωρήσωσι καὶ διαφύγωσι τὴν μάχαιραν καὶ τὰ μαρτύρια.

Ἀφ' οὗ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα ἐρείπια ἦσαν ἔξω κινδύνου, ὁ Σαμουὴλ μαχόμενος πάντοτε, μετὰ πέντε μόνων συνεταίρων ἐπρό-

φθασε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ Κοῦγκι, πύργον κτισμένον ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, ἀποθήκην πυρίτιδος καὶ ὅπλων. Τὸν πύργον τοῦτον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ πατρίς παρέδωκεν εἰς τὰς ἱεράς αὐτοῦ χεῖρας καὶ ὁ μοναχὸς εἶχεν ὁμόση τὸν ὅρκον τοῦ θανάτου ὅτι οὐδεμία οὐδέποτε ἀνθρωπίνη δύναμις ἤθελε βιάσῃ αὐτὸν νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ.

Περικυκλωμένος πανταχόθεν ὑπέμεινε ὁ Σαμουήλ ὅσα ἀνθρωπίνη καρτερίᾳ ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ. Τὰ πολεμοφόδια ἐφθείροντο ἀφ' ὥρας εἰς ὥραν. Κεκμηκότες, τραυματισμένοι, οὐδὲ σταγόνα ὕδατος εἶχον πλέον ἵνα δροσίωσι τὰ κατὰξῆρα καὶ φλογισμένα χεῖλη των. Ἡ στιγμή τῆς ἀγωνίας εἶχε φθάσῃ... Κλίνετε τὸ γόνυ καὶ τὰς κεφαλὰς, σεῖς οἱ πιστοὶ, δεόμενοι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἐκείνων! . .

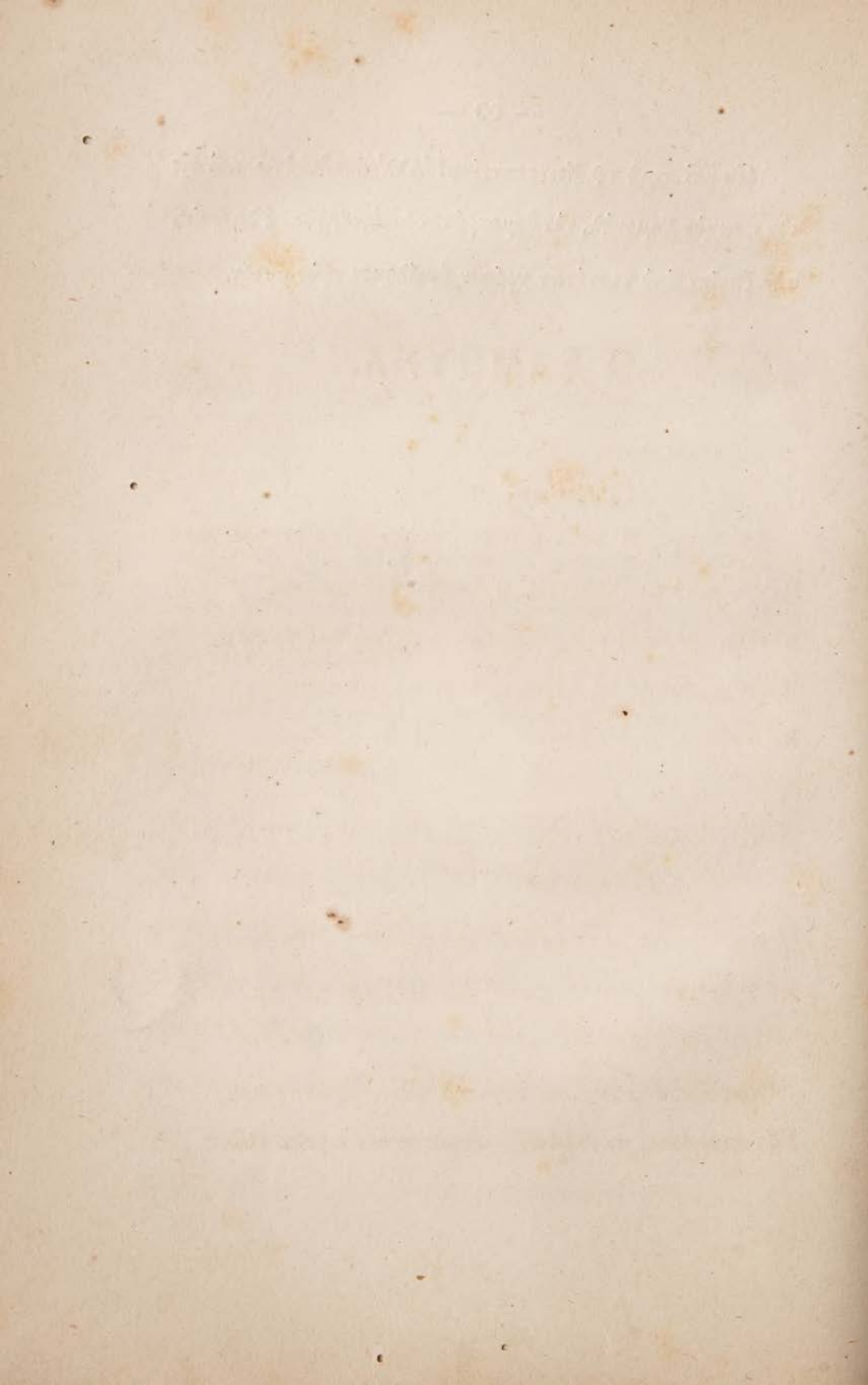
Τῇ δεκάτῃ ἐβδόμῃ Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου ἔτους, ἡμέρᾳ προσευχῆς καὶ νηστείας εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν μαρτυρολόγιον, ὁ ἱερομόναχος Σαμουήλ μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ Πεντάδος ἀνίπτανται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ πτερύγων πυρὸς καὶ στεφανοῦνται ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου ὡς μάρτυρες θανόντες ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, τελευταῖος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, καὶ Σαμουήλ ὁ ἱερομόναχος, τελευταῖος τῶν Σουλιωτῶν πολέμαρχος. Ὁ πρῶτος, ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ἡρωτηριασμένης αὐτοκρατορίας, γενναίως κατηνάλωσε τὸν βίον μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ στέμματός του. Ἀνατολὴ καὶ Δύσις ἦσαν μάρτυρες τῆς μονομαχίας, εἰς ἣν Μωάμεθ ὁ δεύτερος τὸν εἶχε προκαλέσῃ. Πεδίον τῆς μάχης ἦτο τὸ Βυζάντιον. Τὸ Βυζάντιον! . . . ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὁ ἀπόκρυφος παλμὸς τῆς καρδίας μας. Ποία ἐλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἤθελεν ἐξαφθῇ εἰς τὴν συμπλοκὴν ἐκείνην;

Ὁ δεύτερος, ἀγέρωχος, ἄκαμπτος, πτωχὸς δημοκράτης, μόνος μετὰ τοῦ Θεοῦ του καὶ τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτός του, μακρὰν τοῦ κόσμου, ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, μὴ μεριμνῶν περὶ μελλούσης δόξης, αὐτόχειρ καταστρέφεται καὶ οὐδὲ τὸ πτωμα ἀφίνει εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων.

Ὁ θάνατος τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέπληξε τὴν οἰκουμένην· ἡ θυσία ἐνὸς καλογήρου ἔμεινε θαμμένη εἰς τὸ σκότος τοῦ παρελθόντος. Ὁ πολυτελὲς μανδύας ἀπέκρυψε διὰ τῆς λάμψεώς του τὸ εὐτελὲς καὶ πενιχρὸν ῥάσον. Παράνομος βαθμολογία, ἥτις δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκτείνεται καὶ πέραν τοῦ μνήματος!

Δόξα καὶ τιμὴ τῷ Κωνσταντίνῳ! Ἀλλ' ἀποδοθήτω καὶ εἰς
τὸν πτωχὸν Σαμουήλ, τὸν δημοκράτην πολέμαρχον, ἡ λατρεία,
τὴν ὁποίαν ἀπὸ τούτων χρόνων δεύομεν πρὸς αὐτόν.

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ.

Καλόγερε, τὶ καρτερεῖς κλεισμένος μὲς τὸ Κοῦγκι;
Πέντε νομάτοι σώμειναν κ' ἐκεῖνοι λαβωμένοι,
Κ' εἶναι χιλιάδες οἱ ἐχθροὶ ποῦ σ' ἔχουνε ζωσμένον.
Ἐλα νὰ δώσης τὰ κλειδιά, πέσε νὰ προσκυνήσης,
Κι' ἀφέντης ὁ Βελήπασας δεσπότη θὰ σὲ κάμῃ.

Ἐτζί ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ φωνάζει ὁ Πήλιο Γκούσης.

Κλεισμένος μὲς τὴν ἐκκλησὰ βρίσκετ' ὁ Σαμουήλης,
Κι' ἀγέρας πέρνει τὴ φωνὴ τοῦ Πήλιου τοῦ προδότη.

Χωρὶς ψάλμους καὶ θυμιατὰ χωρὶς φωτοχυσία,
Γονατισμένοι, σκυθρωποὶ, μπρὸς στὴν ὠραία Πύλη,

Πέντε Σουλιώταις στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτω
Βουβοὶ, δὲν ἀνασαίνουνε καὶ βλέπεις κάπου κάπου
Ὅπου ἓνα χέρι σκόνεται καὶ κάνει τὸ σταυρό του.
Ἀκίνητα στὸ μάρμαρο σέρνονται τὰ σπαθιά τους,
Σπαθιά ποῦ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκό τους Σοῦλι!

Δὲ φαίνεται ὁ καλόγερος· μόνος του στ' ἅγιο Βῆμα
Προσεύχεται κ' ἐτοίμαζε τὴ μυστικὴ θυσία.
Σφιχτὰ, σφιχτὰ στὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτηρί
Καὶ μύρια λόγι' ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.
Τὰ μάτια κατακόκκινα ἀπ' ταῖς πολλαῖς ἀγρύπνιαις,
Ἐκύτταζαν ἀκίνητα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα.
Τί θάλασσα ποῦ κύματα ἔχει κρυφαῖς ἐλπίδες! . . .
Σιγαῖτε βρόντοι τουφεκιῶν, πᾶψτε φωναῖς πολέμου,
Κι' ὁ Σαμουήλ τὴν ὕστερη τὴν Κοινωνιὰ θὰ πάρῃ

Κ' ἐκεῖ ποῦ κύτταζ' ὁ παπᾶς τὴ Σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
Ἐκύλισ' ἀπ' τὰ μάτια του στοῦ ποτηριοῦ τὰ σπλάγχνα
Σὰν τὴ δροσοῦλα διάφανο κρυφὰ κρυφὰ ἓνα δάκρυ.

— Θεέ μου καὶ πατέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα
Ἐδίψασα. Χωρὶς νερὸ ἡ θεία κοινωνιά σου (α)
Θὰ ἔμεν' ἀτελείωτη. Δέξου, γλυκέ μου Πλάστη,
Αὐτὸ τὸ μαῦρο δάκρυ μου, μὴ τὸ καταφρονέσης·
Ἀμόλυντο καὶ καθαρό, βγαίν' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια·
Δέξου το, πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸ δὲν ἔχω.

Ἦτανε ἥλιος κ' ἔλαμψε τὸ ἱερὸ τὸ σκεῦος.
Τὸ αἶμα ἐξεστάθηκε, ἄχνισε, ζωντανεύει.
Ἀναγαλλιάζει ὁ Σαμουήλ ποῦ εἶδε τὴ Θεία Χάρι
Καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεϊκὸ Ποτῆρι
Καὶ τῷσφιξε στὰ χεῖλη του κι' ἄκουσε ποῦ χτυποῦσε,
Σὰν νᾶτανε λαχταριστὴ καρδιά, ζωὴ γιομάτη.

Ἀνοίγ' ἡ Πύλη τοῦ ἱεροῦ, σκύφτουν τὰ παλληκάρια·
Τὰνδρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χτυπᾶνε.
Καὶ καρτεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.

(α) Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ζεὸν ὕδωρ εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον πρὸς
ἐκτέλεσιν τοῦ θείου μυστηρίου.

Ἐπρόβαλ' ὁ καλόγερος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει
Σὰ χιονισμένη κορυφή στοῦ φεγγαριοῦ τῇ λάμπῃ.
Στὰ λαβωμένα χέρια του βαστοῦς' ἓνα βαρέλι
Πῶχλειε μέσα θάνατο, φωτιά κι' ἀπελπισία.
Ἐκεῖνο μόνο τῶμενε, ἐκεῖνο μόνο φθάνει.
Ἐμπρὸς στὴν Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ μονάχος του τὸ στένει
Καὶ τρεῖς φοαῖς τωὺλόγησε καὶ τρεῖς φοαῖς τωὺχέται.
Σὰν νᾶταν Ἄγια Τράπεζα, σὰ νᾶταν Ἀρτοφόρι
Ἐπίθωσε ὁ καλόγηρος ἐπάνω τὸ ποτῆρι,
Καὶ σιωπηλὸς κι' ἀτάραχος ἀναψε θειαφοκέρι.

Τὰ γόνατά του ἐχτύπησαν ὀρμητικὰ τὴν πλάκα,
Ἐσήκωσε τὰ χέρια του, τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει,
Κι' οἱ πέντε τὸν ἐκύτταζαν βουβοὶ μέσα στὰ μάτια.

Ἡ δέησις.

Πατέρα μου, σ' ἐδούλεψα
Πιστὰ σαράντα χρόνια,
Καὶ τώρα στὰ γεράματα
Μοῦ δίνεις κατηφρόνια !
Τὸ θέλημά σου ἄς γενῇ!
Λυπήσου μας, σπλαγχνίσου
Καὶ πᾶψε τὴν ὀργή σου.

Σ' ἐσένα, σὰν ὠρφάνεψα,
Ἐδωκα τὴν ψυχὴ μου,
Τὸ Σοῦλί μου τ' ἀγκάλιασα
Στὸν κόσμον γιὰ παιδί μου. . .
Τώρα τὸ Σοῦλι τῶχασα. . .
Ἦλθ' ἡ στερνὴ μου μέρα,
Θάλλω σ' ἐσὲ πατέρα.

Μέτρησε πόσοι ἐμείναμε!
Οἱ ἄλλοι πεθαμμένοι
Μὲς τὰ λαγκάδια σέρνονται
Νεκροὶ καὶ λαβωμένοι!
Ἄταφ', ἀμοιρολόγητα
Σέπονται τὰ κουφάρια
Στοῦ λόγκου τὰ χορτάρια.

Ὅρνια καὶ λύκοι ἐχόρτασαν
Τὰ μαῦρα κρέατά μας.
Συχώρεσε, συχώρεσε,
Πλάστη, τὰ κρίματά μας!
Καὶ τώρα ποῦ θὰ νᾶλθωμε
Κ' ἡμεῖς στὴν ἀγκαλιά σου,
Δέξου μας σὰν παιδιά σου.

Καὶ κύτταξε τὰ χέρια μας
Τώρα σ' ἐσὲ σκωμένα,
Πῶς εἶν' ἀπὸ τὸ ἄπιστο
Τὸ αἷμα λαιρωμένα,
Κ' εὐχαριστήσου, Πλάστη μου,
Καὶ πὲς — Εὐλογημένοι
Πιστοὶ μου ἀνδρειωμένοι —

Τώρα τὸ Σοῦλι ἀπέθανε·
Δὲν ἔμειν' ἓνα χέρι
Ποῦ νὰ μπορῇ στὰ δάχτυλα
Νὰ σφίξῃ τὸ μαχαῖρι·
Πατέρα παντοδύναμε,
Γενοῦ σ' ἐμᾶς πατρίδα,
Ἄλλη δὲν ἔχω ἐλπίδα.

Ἐκεῖ ψηλὰ στὸ θρόνο σου
Στὴν τόση βασιλεία,
Δῶσε σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους
Μικρὴ μιὰ κατοικία,
Νὰ μοιάζῃ μὲ τὸ Σοῦλί μας,
Καὶ δώσέ μου ἓνα βράχο
Κ' ἐκεῖ τὸ Κοῦγκι νάχω.

Χῶμα στὸ Σοῦλι ἐλεύθερο
Γιὰ νὰ ταφῶ δὲ μένει·
Ἐλέησόν με, πλάστη μου,
Συχώρεσε νὰ γένη
Τὸ Κοῦγκίμου, ἡ ἐκκλησιά,
Τὸ ἱερό σου Βῆμα,
Τοῦ Σαμουήλ τὸ μνημα.

Εδῶ ποδᾶρι ἄπιστο,
Ποτὲ δὲ θὰ τολμήσῃ,
Ποτέ. . . τὸ εἶπα, τ' ὥρμισα,
Τὸ Κοῦγκι νὰ πατήσῃ.
Μαζί μου πέρνω τὰ κλειδιά,
Πλάστη μου δὲν τὰφίνω,
Οὔτε σ' ἐσὲ τὰ δίνω.

Ἐκεῖ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ
Νὰ τὰ φορῇ στὴ μέση
Ὁ Σαμουήλ ὁ δοῦλός σου
Θὰ σὲ παρακαλέσῃ.
Πατέρα μου, μὴ πειραχθῇς,
Κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρι
Ἄλλος νὰ μὴ τὰ πάρῃ.

Καὶ τώρα, τώρα πᾶκουσες
Τὸν πόνο, τὸν καῦμό μας,
Δέξου μας καὶ θ' ἀφίσωμε
Τὸ Σοῦλι τὸ γλυκό μας.
Τὸ Σοῦλι, ἄχ! πῶς τῶχασα!
Ψυχὴ μου, μὴ δακρύσῃς. . .
Εἶν' ὥρα νὰ τὰφήσῃς.

Κι' ἀπλόνοντας τὰ χέρια του στοὺς πέντε του συντρόφους

— Θεέ μου πολυέλεε!

Τώρα ποῦ θὰ ν' ἀφήσω
Τὸν κόσμον, καὶ στὸν ἴσχιό σου
Θάλλθ' ὁ φτωχὸς νὰ ζήσω,
Μιὰ χάρι θέλω, Πλάστη μου·
Τὰ πέντε τὰ παιδιὰ μου
Νὰ τάχω συντροφιά μου.

Τὰν ἀθρεψα στὸν κόρφο μου·
Γιὰ ιδέτα τὰ καυμένα,
Ἄλλονε δὲν ἀγάπησαν
Παρὰ ἐσέ κ' ἐμένα.
Παιδιὰ μου, μὴ δειλιάζετε,
Νάχετε τὴν εὐχή μου. . .
Θὰ ζήσετε μαζί μου.

Σταλαματιὰ, σταλαματιὰ τὰ δάκρυά τους πέφτουν
Κ' ἡ πλάκα ποῦ τὰ δέχεται ραγίζεται καὶ τρίζει.
Παράπονο τοὺς ἔπιασεν, ὅχι θανάτου φόβος,
Καὶ κλαίοντας ὁ Σαμουήλ, εἰς τῶνα του τὸ χέρι

Τὸ ἱερὸ Ποτῆρί του καὶ στᾶλλο τῇ λαβίδᾳ,
Ἀρχήνισε τὴν Κοινωνιὰ τοῦ Πλάστη νὰ μεράζη.

Ὁ πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαβαίνει κι' ἄλλος,
Τὴν ἔδωσε στὸν τρίτον, κι' ὁ τέταρτος τὴν πέρνει,
Καὶ φθάνει ὡς τὸν ὕστερο καὶ τοῦ τήνε προσφέρει.
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔψαλλ' ὁ παπᾶς μὲ τὴ γλυκεῖα φωνή του

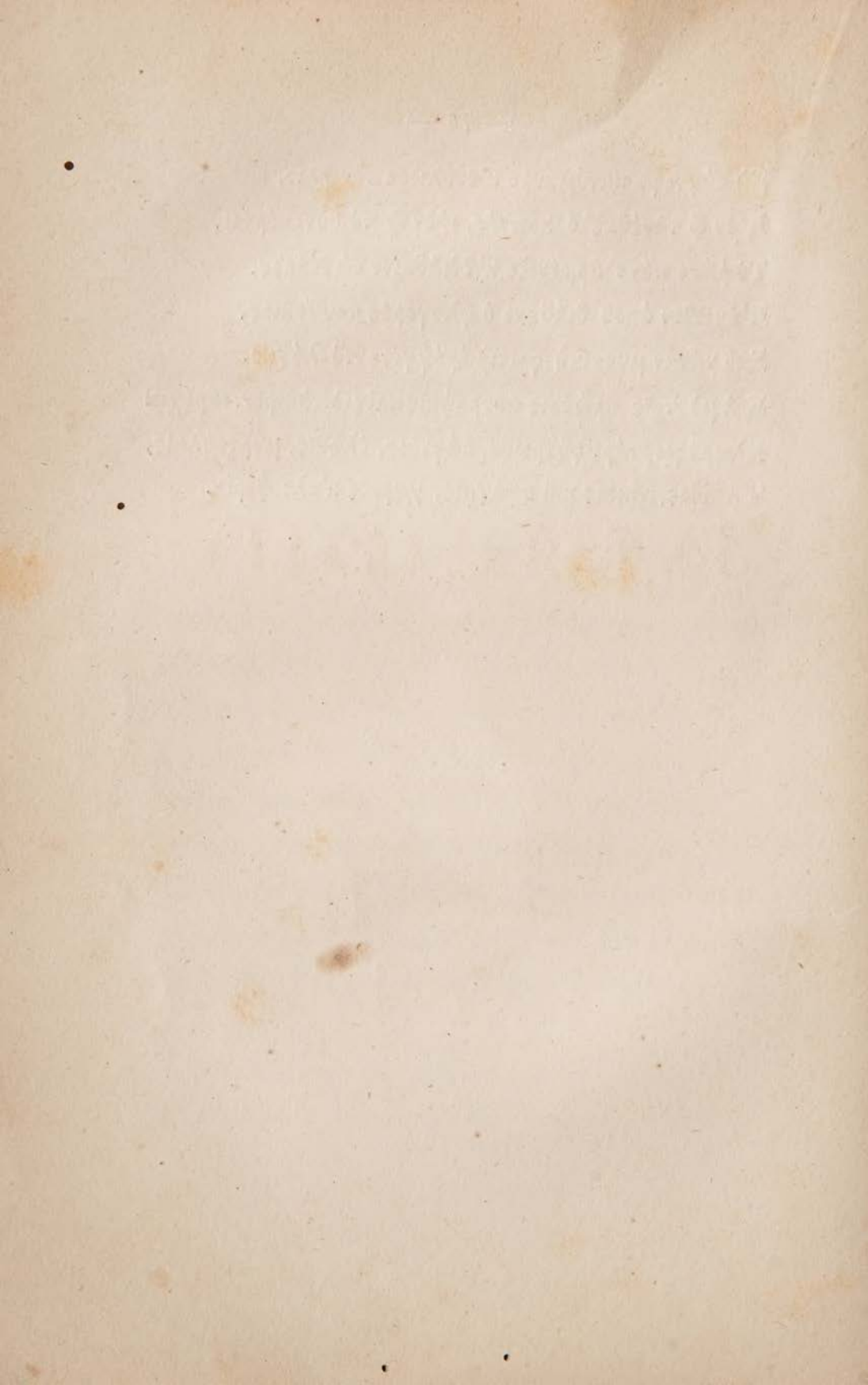
« Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ

» Σήμερον υἱὲ Θεοῦ » . . .

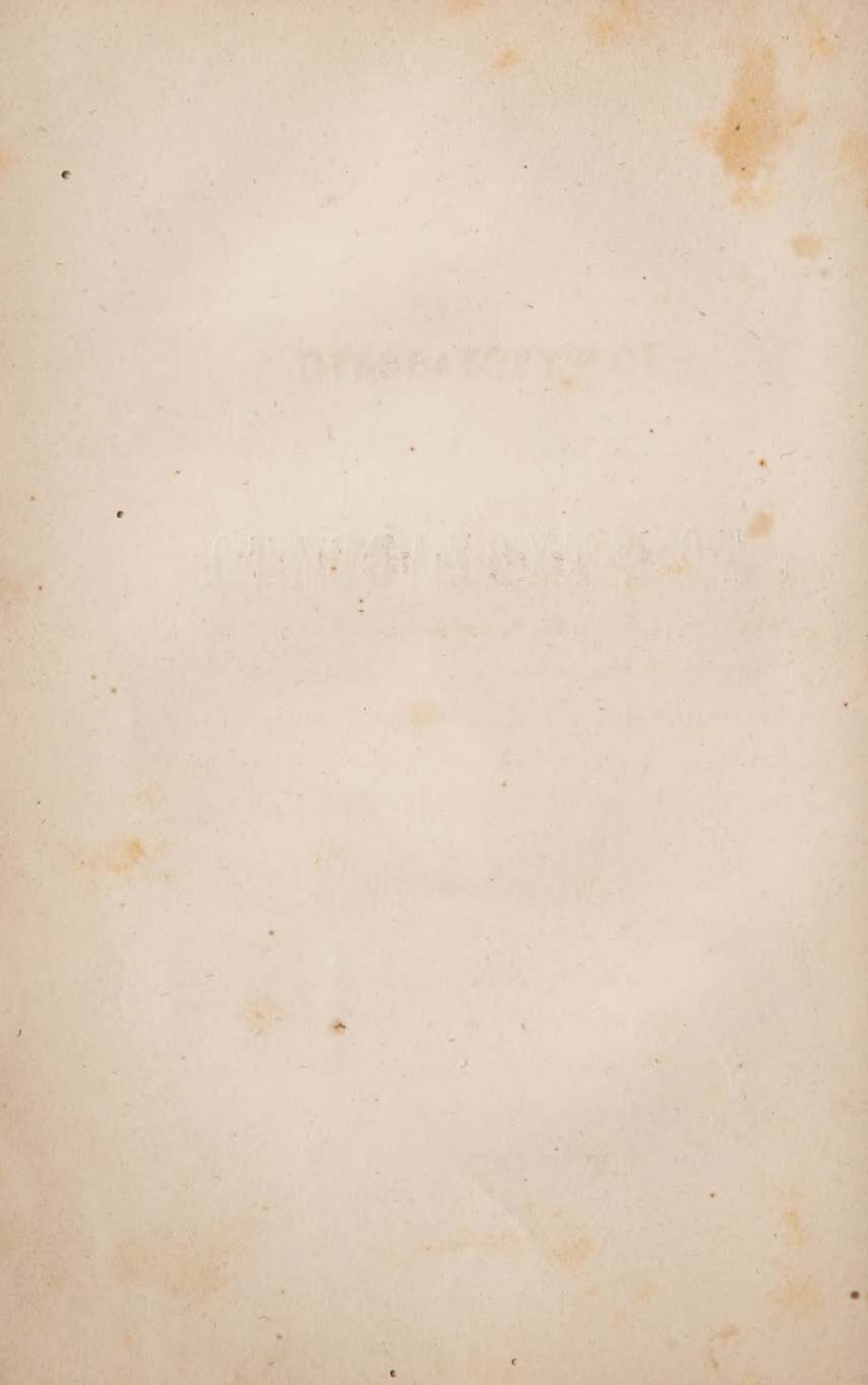
Φωναῖς ἀκούονται, χτυπιαῖς, ἀλλαλαγμὸς, ἀντάρα.
Πλαχώσανε οἱ ἄπιστοι, καλόγερε τί κάνεις; . . .
Ἐσήκωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμουὴλ στὸν κρότο
Καὶ στάζ' ἀπ' τῇ λαβίδᾳ του ἐπάνω στὸ βαρέλι
Μιὰ φλογερὴ σταλαματιὰ ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ γαῖμα. . .
Ἀστροπελέκια ἐπέσανε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος
Λάμπει στὰ γνέφ' ἡ ἐκκλησιὰ, λάμπει τὸ μαῦρο Κοῦγκι.
Τί φοβερὴ κεροδοσὰ πῶλαβε στὴ θανή του
Τὸ Σοῦλι τὸ κακότυχο, καὶ τί καπνὸ, λιθάνι!..

Ἀνέβαινε στὸν οὐρανὸ καὶ τοῦ παπᾶ τὸ ράσο
Κι' ἀπλώθηκε, κι' ἀπλώθηκε σὰν τρομερὴ μαυρύλα,

Σὰ σύγνεφο κατάμαυρο κ' ἐθόλωσε τὸν ἥλιο.
Κ' ἐν ᾧ τάνεβαζ' ὁ καπνὸς, κ' ἐν ᾧ τὸ συνεπέρνει,
Τὸ ῥάσο πάντ' ἀρμένιζε κ' ἐδιάβαινε σὰ Χάρος,
Κ' ἐκεῖθεν ὁποῦ διάβηκε ὁ φλογερός του ἴσκιος,
Σὰν νᾶταν μυστικὴ φωτιὰ ἐρόγγγισε τὸ λόγχο.
Καὶ μὲ ταῖς πρώταις ἀστραψαῖς καὶ μὲ τὰ πρωτοβρόχια
Χλωρὸ χορτάρι φύτρωσε, δάφναις, ἐληαῖς, μυρτούλαις,
Ἑλπίδες, νίκαις καὶ σφαγαῖς, χαραῖς κ' ἐλευθερία.

ΤΟ ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ.

ΤΟ ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ.

Εἰς τὸν βαρὺν τὸν ἴσχιό σου, μαῦρό μου κυπαρίσι
Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα θὰ νᾶλθῃ νὰ καθίσῃ,
Ἐνας πατέρας πῶχασεν ὡμορφῇ θυγατέρα.
Τήνε γυρεύει ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τὴ νύχτα, τὴν ἡμέρα
Καὶ δὲν τὴ βρίσκει ὁ δύστυχος. Ὅσους ῥωτᾷ τοῦ λένε
Πῶς δὲν τὴν εἶδαν νὰ διαβῇ καὶ τὸν θωροῦν καὶ κλαῖνε.

Ἐπῆγε στὴν τριανταφυλιὰ
Ἐψὲς μὲ τὸ φεγγάρι.
Τῆς λέει, ἡ φιλενάδα σου
Μὴν ἤλθ' ἐδῶ νὰ πάρῃ
Τὰ ῥόδα σου νὰ στολισθῇ
Στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάῃ; . . .
Κ' ἐκείνη τ' ἀπαντάει·

— Κάθε πρωτὶ τὴν ἔβλεπα
Ὅμορφη σὰν ἐμένα·
Μοῦ ἐμέτραε τὰ ῥόδα μου
Κι' ἂν ἔλειπε κανένα,
Μ' ἐμάλλονε καὶ μῶλεγε
Πῶς θὰ μὲ παραιτήση
Καὶ δὲ θὰ μ' ἀγαπήση.

Κ' ἐν ᾧ μ' ἐμάλλον' ἔκοβε
Τ' ἄνθη μου τὰ δροσάτα
Κ' ἐστόλιζε τὰ στήθια της
Τ' ἄσπρα τὰ μυρωδάτα·
Ἐκείνη μῶδιν' ὠμορφιά,
Ἐγὼ τὴν ἐντροπή μου,
Λὲς κ' ἦταν ἀδελφή μου.

Πές μου, πατέρα, πές μου το
Μὴν εἶναι κακιωμένη
Καὶ σ' ἔστειλε γιὰ νὰ μοῦ πῆς
Πῶς τώρα κατεβαίνει·
Τρεῖς μέραις τήνε καρτερῶ
Μὲ τὸ φιλὶ στὸ στόμα
Καὶ δὲν τὴ βλέπω ἀκόμα. —

Πάει στὸ νυχτολούλουδο,
Τὸ βλέπει μαραμμένο:
— Γιατὶ λουλοῦδί μου εἶς' ἀχνὸ
Καὶ παραπονεμένο·
Δὲν σῶφερ' ἡ Μαρία σου
Νεράκι ἀπὸ τῆ βρύση
Ἐφές νὰ σὲ ποτίσῃ; ...

— Τῇ νύχτα, τὰ μεσάνυχτα
Ἐκεῖ ποῦ καρτεροῦσα
Νάλθῃ ἡ Μαρία νὰ μ' εὕρῃ
Κ' ἔστεκα κι' ἀγρυπνοῦσα,
Μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
Μοῦ φάνη πῶς τὴν εἶδα
Πῶφευγε σὰν ἀχτίδα.

Κ' ἐνῶ κρυφομιλούσανε, ἀκούστηκε ἀπὸ πέρα
Φωνὴ ποῦ μοιρολόγια κ' ἔλεγε στὸν πατέρα.

Τὴν ἐπεράσαν τέσσαροι
Μὲς τάνθη ξαπλωμένη·
Ποιὸ μάτι δὲν τὴν ἐκλαψε
Ἐκεῖθε ποῦ διαβαίνει!
Ἐμπρὸς ἐπήγαιν' ὁ σταυρὸς
Ὅπισω του οἱ παπάδες,
Λιβάνια καὶ λαμπάδες.

Τὴν εἶδα, δύστυχε, κ' ἐγὼ
Τὴν εἶδα τῇ Μαρίας
Δίπλα στὸ ξυλοκρέββατο.
Δὲν πᾶς στὴν ἐκκλησία
Νὰ βρῆς τὸ νεκρολίβανο
Ὅπου καπνίζει ἀκόμα
Στοῦ τάφου της τὸ χῶμα;

Σύρε, πατέρα, νὰ τὴ ἰδῆς.
Ἀπόψ' οἱ πεθαμμένοι,
Μεγάλην ἔχουνε γιορτὴ,
Καὶ βγαίνουν στολισμένοι
Σὰν νιόνυφοι ἀπ' τὰ μνήματα
Μὲ τᾶσπρα σάβανά τους
Νὰ φᾶν τὰ κόλυβά τους.

Σὰν ἔλθουν τὰ μεσάνυχτα,
Τῶρνίθι σὰν λαλήσῃ
Σύρε καὶ κλᾶψε μοναχὸς
Σιμὰ στὸ κυπαρίσσι.
Σήμερο ψυχοσάββατο
Θαλθῇ στὴν ἀγκαλιά σου
Νὰ πάρῃ τὰ φιλιὰ σου.

Ἐπῆγε κ' ἐκαρτέρεσε
Πίσ' ἀπὸ τᾶγιο Βῆμα.
Ἦλθανε τὰ μεσάνυχτα. . .
Ἐσείστηκε τὸ μνήμα.
Βγαίν' ἡ Μαρία ὀλόλευκη,
Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐφίλει
Ἀνάμεσα στὰ χεῖλη,

— Πατέρα μου, τοῦ λέει, γλυκὲ,
Γιὰ ἰδὲς πῶς εἶμαι κρύα!
Ἄν ᾔν' ἀλήθεια π' ἀγαπᾷς
Τὴ μαύρη τὴ Μαρία,
Ἐλα μ' ἐμὲ στὸν τάφο μου,
Σκιάζομαι τὸ σκοτάδι
Μονάχη μου στὸν ᾄδη.

Τὸ σάβανό μου εἶναι πλατύ.
Γιὰ ἰδῆς το . . . μᾶς σκεπάζει . . .
Ἔλα νὰ πᾶμε . . . κύτταξε,
Σχεδὸν γλυκοχαράζει . . .
Τρέμω . . . κρυόνω . . . πάρε με . . .
Εἶμαι μικρὴ ἢ καυμένη
Νὰ μείν' ὠρφανεμένη.

Ἀγάλια . . . ἀγάλια . . . ἀκλούθαμε
Πατέρα, μὴ βαρέσης . . .
Εἶναι τὰ μνήματ' ἀνοιχτὰ
Βάστα με μὴ μοῦ πέσης.
Θυμᾶσαι πῶς μ' ἐχάιδεues
Καὶ πῶς μοῦ τραγουδοῦσες
Ὅταν μ' ἀποκοιμοῦσες;

Πατέρα μου, πατεῖς βαρυά . . .
Πιάσου ἀπ' τὸ σάβανό μου . . .
Τραβήξου ὀλίγο . . . ἐσκόνταψες
Ἐπάνω στὸ σταυρό μου . . .
Ἐφθάσαμε . . . καρτέρεσε
Νὰ κατεβῶ νὰ στρώσω,
Σεντόνι νὰ σ' ἀπλώσω.

Δός μου τὸ χέρι σου. . . Ἔλα ὄω. . .
Πατέρα μου ἀχνίζεις! . . .
Τὰ μάτια σου θολόνουνε. . .
Γιατί νὰ μὲ φοβίζης;
Πάμε στὸ κρεββατάκι μου
Νὰ σὲ γεροκομήσω,
Δὲ θέλω νὰ σ' ἀφήσω.

Γιὰ ἰδὲς κρεββάτι ὠμορφο! . . .
Ἐπὴρ' ἀπ' τὰ μαλλιά μου
Τὰ ρόδα ποῦ μοῦ βάλανε
Ἀπ' τὴν τρανταφυλιά μου.
Τὰ μάδησα, τὰ σκόρπισα
Ἐπάνω στὸ σεντόνι,
Ποῦ εἶν' ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Πατέρα μου τί καρτερεῖς;
Τί στέκεσαι στὴν ἄκρη; . . .
Πατέρα μου, δὲν μ' ἀγαπᾷς! . . .
Σφόγγισ' αὐτὸ τὸ δάκρυ. . .
Ἄλλοι θὰ κλάψουνε γιὰ μᾶς. . .
Κ' ἐμεῖς δὲν τοὺς ἀκοῦμε. . .
Ἔλα νὰ κοιμηθοῦμε.

— Κ' ἡ μάνα σου Μαρία μου
Κ' ἡ μάνα σου ἡ καϋμένη!
Χωρὶς ἐμέ, χωρὶς ἐσέ
Ἡ δύστυχη ποῦ μένει; . . .
Μὴν κλαῖς παιδί μου. . . γλήγορα
Φεύγει, πετᾷ ἡ ζωὴ μου. . .
Σύρε μὲ τὴν εὐχὴ μου.

Μαρία μου ἓνα φιλὶ
Ἐνα φιλάκι ἀκόμα. . .
Μοσχοβολάει, ψυχουλά μου,
Τ' ἀθῶό σου τὸ στόμα. . .
Καρτέρεσε Μαρία μου
Ἄφες με νὰ χορτάσω,
Σὲ λίγο θὰ σὲ χάσω.

Κ' ἐκεῖ ὅπου τὴν ἔσφιγγε, κ' ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐφίλει
Τὴν ἔχασ' ἀπ' τὸν κόρφο του, τῷφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλη.
Λαλεῖ τῶρνίθι τῆς αὐγῆς καὶ θαμποφέγγ' ἡ μέρα,
Κλαῖψτε τὴ νεῖὰ τὴν ὠμορφή κλαῖψτε καὶ τὸν πατέρα!

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ἀνθρᾶ καὶ ἀειθαλὲς διατηρεῖται πάντοτε ἡ μνήμη τοῦ Κατζαντώνη, πάμπολλοι δὲ τῶν ἐπιβιωσάντων αὐτοῦ ὁμηλικῶν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἀνέκφραστον τόλμην τοῦ προσώπου του, τὴν εὐκαμψίαν τῶν μελῶν του καὶ τὴν ἀπαρδειγμάτιστον ὠχύτητά του. Ἀπίστευτα καὶ πολυειδῆ εἶναι τὰ τολμήματα τοῦ Κλέφτου τούτου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ὅστις ἔβλεπε πάντοτε καὶ πχνταχοῦ ὡς φάσμα ἐνώπιόν του τὸν ἀτρόμητον ἀθλητὴν.

Ὁ Βελῆ Γκέκας Ἀλβανὸς ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σατράπου, ἐπίφοβος εἰς πάντας, τολμητίας καὶ αἰμοδόρος, εἶχεν ἀποκλειστικῶς ἀφιερῶθαι εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ ἀκαταμαχήτου Κατζαντώνη. Ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν διέφυγε τὸν θάνατον, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡρώδους εἰς τὴν ἐν Κρύα Βρύση ἀσίμνηστον συμπλοκὴν.

Δύο δημοτικά ἄσματα ἀφιερώθησαν εἰς τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο παρὰ τοῦ ἀνωνύμου καὶ μεγάλου ποιητοῦ ἡμῶν, τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' οὔτε ἤκουσα οὔτ' ἀνέγνωσα ἕτερον, ἔνθα νὰ ἐξυμνῇται ἄλλος τις τῶν τοσούτων τοῦ ἥρωος ἄθλων.

Πολλάκις τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν τὸν ἠνάγκαζε νὰ εἰσέρχεται εἰς Λευκάδα ὥς εἰς ἄσυλον, καὶ πολλοὶ τῶν φίλων μου ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἀκόμη καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης, ἔχοντα εἰς τὸ πλευρόν του τὸν πελώριον Λεπενιώτην καὶ περιστοιχίζόμενον ὑπὸ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ λύκων καὶ τίγρεων. Τὰ ὅπλα του ἦσαν πολυτελέστατα· μαύρη ἐκ τῆς πολυχρονίου τριβῆς ἡ φουστανέλλα, πανταχοῦ τοῦ σώματός του ἔλαμπεν ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος. Ἀναστήματος μετρίου, τὸ ὄμμα του ἦτο κεραυνός. Μέλας, μακρὸς καὶ δασύς ὁ μύσταξ, ὀφρὺς νεφελώδεις, γλυκεῖα καὶ ἁρμονικωτάτη ἡ φωνή του.

Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ διαμνημονεύσῃ τις ὅτε κατὰ τὸ 1805 καὶ 1806 συνῆλθον εἰς Λευκάδα ἅπαντες οἱ διασημότεροι ἄρματωλοὶ τῆς Αἰτωλίας, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας ὑπακούοντες εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνου, οὔτινος ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνεφώλευεν ἔκτοτε ἡ ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεγέρσεως καὶ ὅστις ἀπὴ λαυσεν εἴκοσι πέντε περίπου ἔτη μετὰ ταῦτα ἐντὸς ναοῦ ὀρθοδόξου ἐν Νκυπλίῳ βραβεῖον τῆς πρὸς τὸ ἔθνος ἀγάπης του, μάχαιραν καὶ μόλυβδον;

Τότε οἱ λεοντοκάρδιοι ἐκεῖνοι ἀνεγνώρισαν δημοθυμαδὸν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Κατζαντώνη, ἀνακηρύξαντες αὐτὸν *πολεμάρχον*

καὶ παντὸς ἀνδρείου ἀνδρεϊότερον. Ὁργανίζετο βεβαίως τότε καὶ ὑπεθάλπετο ὑπ' ἐξόχων ἀνδρῶν κίνημά τι κατὰ τοῦ Ἀλῆ, ὅστις ἐν Πρεσβέζῃ, ὥσπερ ἐλλοχῶν, παρεφύλαττε καὶ κατεσκόπεν πάντα τῶν ἀρματωλῶν τὰ κινήματα. Ἀλλ' ὁ Κατζαντώνης, ὅστις δὲν εἶχε μάθει ποτὲ ν' ἀριθμῇ τοὺς ἐχθροὺς του, ὤμνουν ἐπὶ τῆς σπάθης του ὅτι μὲ μόνα τὰ παλληκάρια του ἤθελε σύρῃ αἰχμαλώτους εἰς Λευκάδα τὰς χιλιάδας τῶν Ἀλβανῶν, τὰς ὁποίας ὁ Βιζίρης ἔντρομος ἐπεσώρευεν ἐν Ἀμβρακίᾳ.

Δυστυχῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσεβλήθη ὁ γενναῖος ὑπὸ τῆς φλογιάδος καὶ ἡσθένησε βαρέως. Μόλις εἶχε συνέλθει ὀλίγον, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομείνῃ πλέον τὴν ἀδράνειαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν κατεδίκαζεν ἡ ἀσθένεια, λάθρα ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γεωργίου, τοῦ ἐπονομαζομένου Χασώτου, εἰς Ἀγραφα, βέβαιος ν' ἀναλάβῃ τὴν προτέραν ῥώμην ἅμα ἤθελεν ἀναπνεύσῃ τὸν ἐλεύθερον καὶ καθαρὸν ἀέρα τῶν φιλτάτων αὐτοῦ ὀρέων. Διέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἐντὸς μονῆς θεραπευόμενος καὶ περιθαλπόμενος ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐκείνων καλογήρων.

Ἀρματωλοὶ καὶ μοναχοί, ἐλευθερία καὶ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ἐχθροὶ τῶν τυράννων καὶ λειτουργοὶ τῆς Θεότητος πρότερον καὶ διαρκούσης τῆς Ἑλληνικῆς γιγαντομαχίας ἀπαντῶνται ἀμοιβαίως χειραγωγούμενοι, ἐνθαρρυνόμενοι, βοηθούμενοι.

Ἀλλ' ὁ Κατζαντώνης, ὅστις ἐγνώριζεν ὅτι τὸ πονηρὸν ὄμμα τοῦ ἀδιαιλλάκτου ἐχθροῦ του εἰσέδωε πανταχοῦ, φοβούμενος ἴσως προδοσίαν τινὰ, ἀσθενὴς ἔτι καὶ πυρέσσωσιν παρήτησε τὸ ἄσ-

λόν του καὶ κατέφυγε μετὰ τοῦ Γεωργίου εἰς τι σπήλαιον ἀπό-
κρυφον καὶ ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν. Εἰς μόνος ἱερεὺς (αἰσχύνομαι
ἀναμνηστικῶς τὸ κακούργημά του!) εἰσῆρχετο εἰς τὸ κατα-
φύγιον ἐκεῖνο προμηθεύων αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ οὗτος
ἐπρόδωκε τοὺς δύο ἀδελφούς.

Ἐξήκοντα Ἀλβανοὶ, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἰουσοῦφ Ἀρά-
πην, αἴφνης περιεκύκλωσαν τὸ σπήλαιον, οὔτε ἤθελον ἀρκέσει
ἂν ὁ Κατζαντώνης δὲν ἡσθένει βαρέως. Εἰς τὴν δεινὴν αὐτῶν
θέσιν ὁ Γεώργιος ἤρπασεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν
καὶ ἐξῆλθε τοῦ σπηλαίου φονεύων καὶ τραυματίζων ἀνιλεῶς
τοὺς πρώτους Ἀλβανούς, τοὺς ὁποίους ἀπῆντησεν. Ἐδράμει
πρὸς τὸ ὄρος φέρων πάντοτε τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο φορτίον καὶ μα-
χόμενος καὶ ὀπισθοχωρῶν ἐφόνευσεν καὶ ἄλλους τῶν ἐχθρῶν,
μέχρις οὗ ἀσθμαίνων καὶ πληγωμένος ἡχμαλωτίσθη, μὴ θελή-
σας νὰ σωθῇ παραιτῶν τὸν γλυκύτατον αὐτοῦ ἀδελφόν.

Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη! — (α)

(α) Εἰς τὸ τέλος τοῦ Β'. Τόμου ἐπισυνάπτεται ἐπίσημόν τι καὶ πε-
ρίεργον ἔγγραφον τοῦ Κόμητος Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἀναφερόμενον
εἰς τοὺς ἐν Λευκάδι παρεπιδημοῦντας τότε ἀρματωλούς. Ἐπίσης δὲ θέ-
λουσι δημοσιευθῇ τὰ ὀνόματα τῶν μεγαθύμων ἐκείνων, ὅπως ἡ Ἑλλη-
νικὴ εὐγνωμοσύνη μνημονεύῃ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ἐσεῖς ὁποῦ τὸν εἶδετε ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
Σταυραητοὶ καὶ πέρδικες, ξηφτέρια, χειλιδόνια,
Ἐλάτε νὰ τοῦ στήσετε τραγοῦδι μοιρολόγι.
Τὸν Κατζαντώνη πιάσανε, κλᾶψτε, πουλιά μου, κλᾶψτε.
Ἕνας παπᾶς τὸν πρόδωκε! Μαχαῖρι νὰ τοῦ γένῃ
Ἡ κοινωνιὰ ποῦ τῷ βάψε τάφορεσμένο στόμα,
Θηλειὰ κι' ἀστρίτης στὸ λαιμὸ τᾶγιο του πετραχήλι,
Νὰ μὴ βρεθῇ πνευματικὸς νὰ τὸν ξεμολογήσῃ
Κι' ἀγαπημένα δάχτυλα τὰ μάτια νὰ τοῦ κλείσουν!

Τὸ γκαρδιακὸ τᾶδέρφι του, ὁ Γιώργος ὁ Χασώτης,
Ἐξυπνος ἀκουρμένεταί, κοιμᾷτ' ὁ Κατζαντώνης.
Ἡ εὐλογία τὸν ἔψησεν, ἡ θερμὴ τὸν ἀνάφτει.

— Εύπν' ἀδερφέ μου, ξύπνησε στὸν ὦμο νὰ σὲ πάρω
Πλαχώσανε οἱ λιάπιδες καὶ θὰ μᾶς πιάσουν σκλάβους,

— Τρέχ' ἀδελφέ μου, γλύτωσε, μὴ μὲ ψυχοπονιέσαι.
Κι' ἂν μ' ἀγαπᾷς καὶ πιθυμᾷς νὰ πάω φχαριστημένος
Κόψε μου τὸ κεφάλι μου μὴ μοῦ τὸ πάρ' ὁ Ἀράπης.

Καὶ φέρτο πάνω στ' Ἀγραφα, καὶ διάλεξ' ἓνα βράχο
Καὶ δός του το νὰ τὸ φορῇ, κορφὴ του νὰ τὸ κάμῃ,
Νὰ τὸ φορῇ, νὰ τὸ βαστᾷ σὰν περικεφαλαία.

Ἐλ' ἀδερφέ μου γλήγορα, γλήγορα νὰ μὲ κόψῃς
Νὰ πάγω κεῖ ψηλὰ ψηλὰ, νὰ φύγω δῶθε μέσα,
Νᾶρχωνται μαῦρα σύγνεφα, νᾶρχωντ' ἀστροπελέκια
Νὰ μοῦ θυμᾶνε τὸ καπνὸ, νὰ μοῦ θυμᾶν τὴ λάμψη
Τοῦ τουφεκιοῦ μου πῶρφανὸ στὰ χέρια σου θὰ μείνῃ.
Νὰ τ' ἀγαπᾷς, νὰ τὸ φιλῇς, νὰ τῶχῃς σὰν ἀδέρφι.

Ὁ Γιῶργος ἐκατάλαβε πῶς τ' ἀνεβαίν' ἡ θέρμη,
Τὸν ἄρπαξε στὸν ὦμό του κι' ἀπ' τὴ σπηλιὰ πετιέται.
Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο στὸ ξάγναντο προβαίνει,

Ἐξήντα βλέπει Τζάμινδς ποῦ τὸν ἐκυνηγούσαν.
Κάθε φορὰ ποῦ σίμοναν, ἔστενε μετερίζι
Τοῦ Κατζαντώνη τὸ κορμὶ κι' ἀδιαζε τ' ἄρματά του.
Χαρὰ στὴ μάνα πῶκαμε παιδιὰ τέτοια λειοντάρια!
Ἐτζί κυνηγηθήκανε τὰ δυὸ πιστὰ τ' ἀδέρφια,
"Ὅσο ποῦ βγῆκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀχνίσανε τὰστέρια.
Τότε λαβώθηκε βαρειά ὁ Γιωργὸς στὸ ποδάρι,
Καὶ τοὺς ἐπιάσαν ζωντανούς, στὰ Γιάννινα τοὺς φέραν.

Καὶ μιὰν αὐγὴ στὸ Πλάτανο ποῦ ἀπὸ μικρὸ κλονάρι (α)
Ἐχόντρυνε κ' ἐπλάτυνε, βυζαίνοντας τὸ γαῖμα,
Τὴν ὥρα τους τὴν ὕστερη, βαρειά σιδερωμένα
Τοῦ Βάλτου τοῦ Ξερόμερου τὰ δυὸ θεριὰ προσμένουν.
Χίλιων λογιῶνε σύνεργα, δαυλιὰ, σφυρὶ κι' ἀμῶνι
Σκόρπια στὸ χῶμα βρίσκονται κ' ἐκεῖνοι τὰ τηρᾶνε.
Ὁ Γιωργὸς σὰν κ' ἐδάκρυσε γιὰ τὸ γλυκό του ἀδέρφι,
Τοῦ Κατζαντώνη μιὰ ματιὰ, κ' ἐστρέφεψε τὸ δάκρυ.

(α) Ὁ Πλάτανος ἦτο ἐν Ἰωαννίνοις ὁ τόπος τῆς καταδίκης καὶ τῶν μαρτυρίων. Ὁ αἰμοσταγὴς Γολγοθᾶ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐβαστανίσθησαν τοσοῦτοι καὶ τοσοῦτοι ἥρωες.

Κ ἐκεῖ ποῦ διηγούντανε τῶνα τ' ἀδέρφι στ' ἄλλο
Τὰ περασμένα νειωτά τους, τὴν Κρύα τὴ βρυσούλα,
Τὸ φόβο τοῦ Ἀλήπασα, τοῦ Γκέκα τὴ λαχτάρα,
Ἐξαφν' ἀστράφτ' ἓνα σπαθὶ καὶ γέρν' ἓνα κεφάλι
« Χριστὸς ἀνέστη, πλάκωσα » φωνάζ' ὁ Κατζαντώνης
Κ' ἓνα φιλή, στερνὸ φιλή ἀπὸ μακρὰ τοῦ ρίχνει.

Μὲς τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου μὲς τὰ χλωρὰ τὰ φύλλα
Σὰν νᾶταν στὸ λιμέρι της, ἐκρύφτηκ' ἡ ψυχὴ του,
Κ' ἐκύτταζε τὸν ἀδερφὸ ποῦ τότε μαρτυρεῖουν.

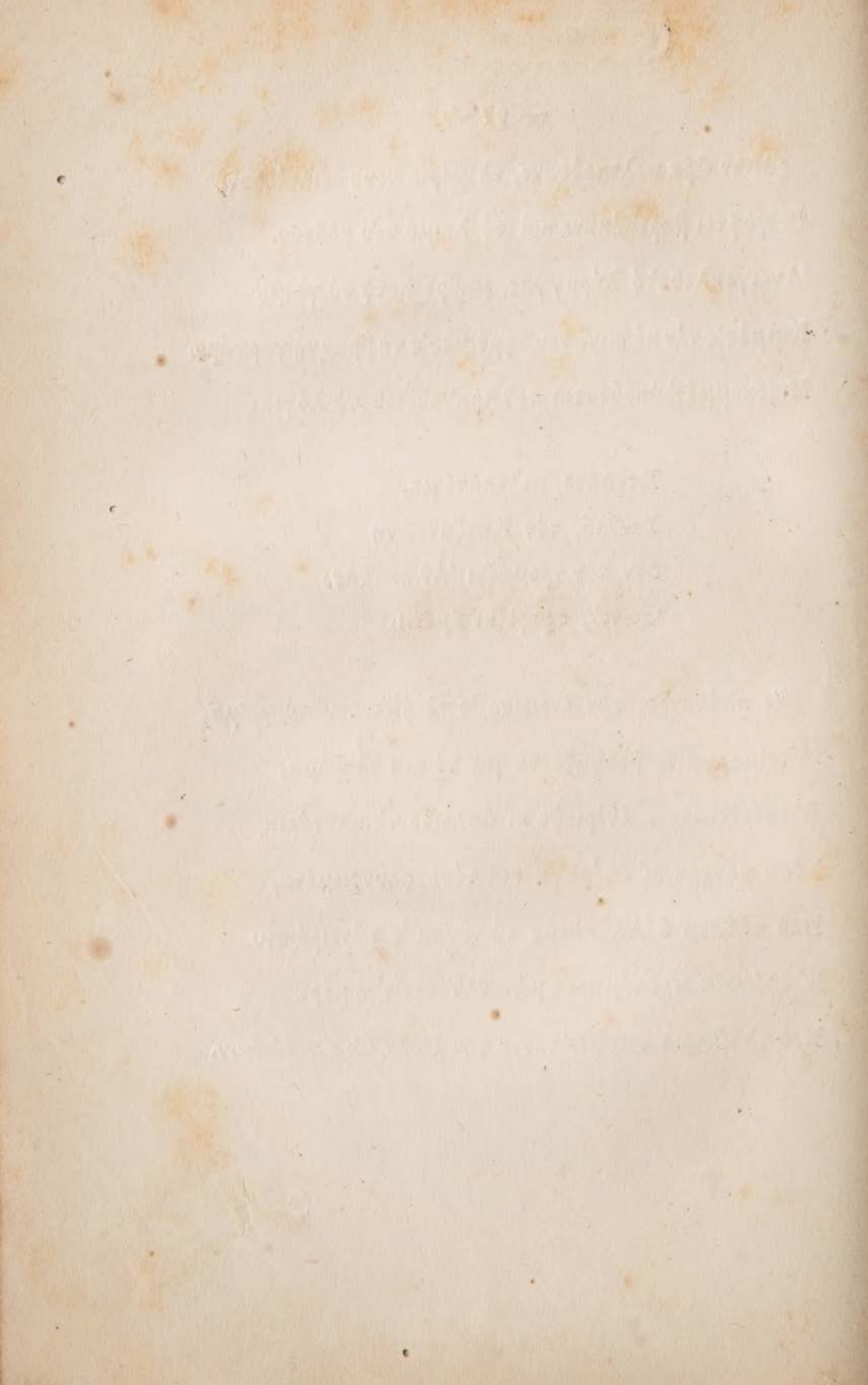
Δυὸ γύφτοι τὸν ἐστρώσανε δεμένονε στ' ἀμῶνι
Κι' ἀρχήσανε μὲ τὸ σφυρὶ νὰ τότε πελεκᾶνε.
Σκληθραῖς πετᾶν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶνε τὰ μελούδια·
Νεῦρα, κομμένα κρέατα σέρνονται σὰν ξεσκλίδια,
Καὶ χειὸς τηράει τὸν οὐρανὸ καὶ γλυκοτραγουδάει.

Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με,
Σκυλιὰ τὸν Κατζαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

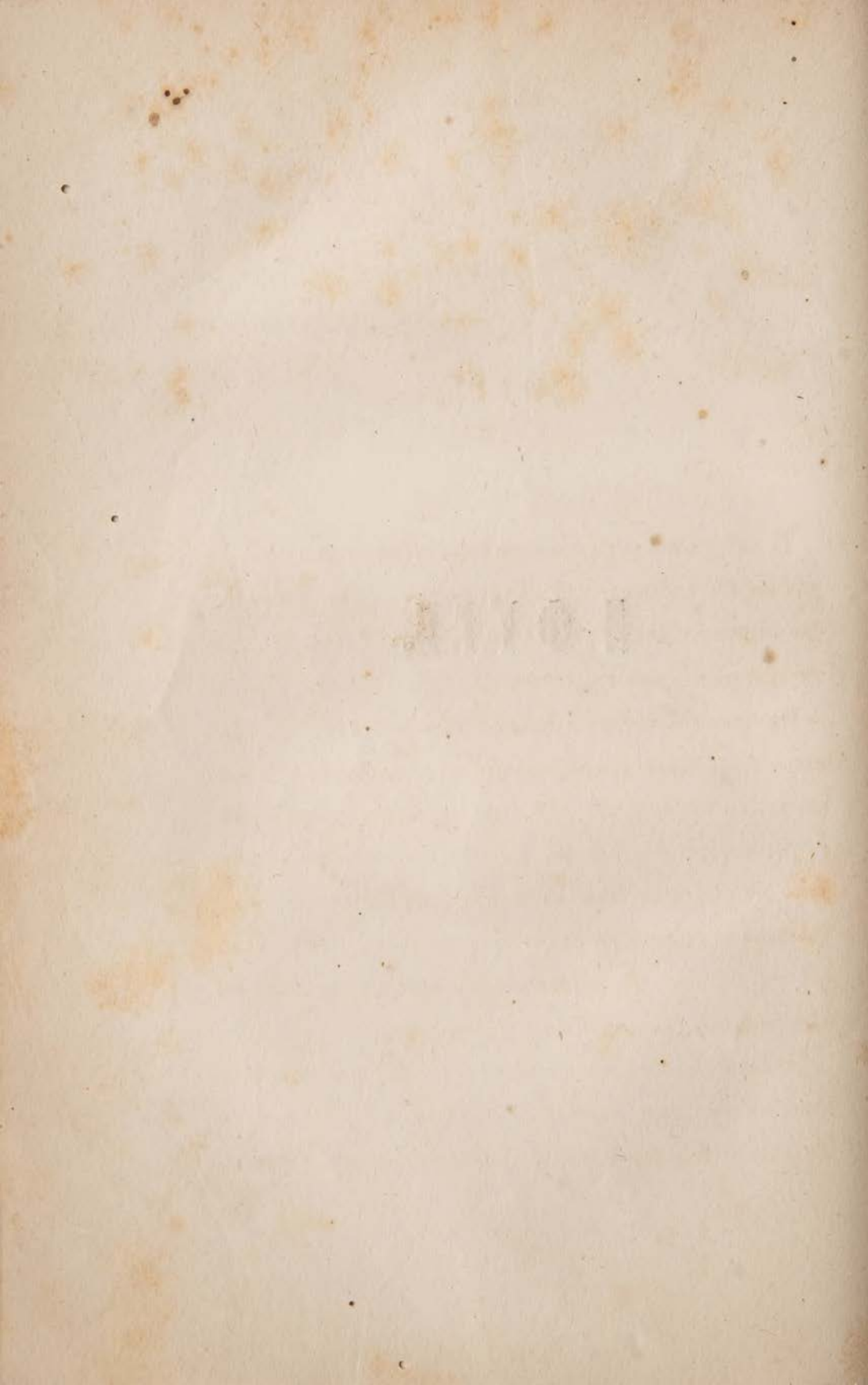
Μιὰν ὥρα πελεκούσανε, τὰ χέρια τους δειλιάζουν,
Οἱ γύφτοι βαρεθήκανε καὶ τὸ λαιμό του κόβουν.
Ἀνοιγοκλοῦς ὁ λάρυγγας, μαῦρο πετᾷ τὸ γαῖμα
Καὶ μέσ' ἔτὸν κόκκινό του ἄφρὸ, μέσ' ἔτὴ βραχνή γαργάρα
Μισοκομμέν' ἀκούονται τοῦ τραγουδιοῦ τὰ λόγια

Χτυπᾶτε, πελεκαῖτέ με,
Σκυλιά, τὸν Κατζαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

Ὁ πλάτανος, σὰν ἔνοιωσε ἔς τὴ ρίζα του τὸ γαῖμα,
Ἀλαίμαργα τὸ ρούφηξε νὰ μὴ τὸ πιῇ τὸ χῶμα,
Κ' ἐστοίχιωσε κ' ἐθέριεψε κι' ἄπλωσε τὰ κλονάρια
Τόσο χοντρά κι' ἀτάραγα καὶ τόσο φουντωμένα,
Ποῦ τὰ βλεπ' ὁ Ἀλήπασας τὴ νύχτα ἔς τῶν νειρό του
Κ' ἐφώναζε κ' ἐλάμπαζε μὴν ἔλθ' ἐκεῖν' ἡ μέρα
Ποῦ τὰ χλαριά τοῦ πλάτανου τὴν Πόλη θὰ πλακώσουν.

И Ф У Г И.

Η ΦΥΓΗ.

Τὸ ἐπόμενον γεγρονὸς ἀνάγεται εἰς τὴν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς 20 Ἰουλίου τοῦ 1792 καὶ εἰς τὴν φθορὰν, ἣν ὑπέστησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν, στρατηγούντος τότε τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου Ζαβέλλα.

Περιττὸν ν' ἀναφέρῃ τις ἐνταῦθα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀθανάτου νίκης. Μόνον ἐνθυμίζομεν ὅτι τοιοῦτος ὑπῆρξε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ τρόμος τοῦ Ἀλῆ, ὥστε παραιτήσας τὸ πεδίον τῆς μάχης διέρρηξε δύο ἵππους, φεύγων ἀνάνδρως εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα καὶ, θάνατον ἀπειλῶν, ἀπηγόρευσε εἰς πάντας νὰ μὴ ἐξέλθωσι τῶν οἰκιῶν ἐπὶ δεκαπέντε ὅλας ἡμέρας, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ μαρτυρήσωσι τὴν ἀθλίαν καὶ ὀδυνηρὰν κατάστασιν τῆς τόσον κακίρως τραυματισθείσης στρατιᾶς του.

Ἄλλος ἂς ὑμνήσῃ τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρείαν τῶν Σουλιωτῶν ἀμαζόνων καὶ τὴν πολεμικὴν μέθην τοῦ Λάμπρου. Ἐγὼ εὐαρεστοῦμαι μᾶλλον εἰς τὴν καταισχύνην τοῦ τυράννου,

θν, παραχώρησις θεία, εἶχε πέμψη τελευταίαν βάσανον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, ὅπως ὑπὸ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ πληρώσω-
μεν τέλος ἅπαντα τὰ προπατορικὰ πλημμελήματα καὶ οὕτως
ἀμώμους καὶ παντὸς ῥύπου κεκαθαρμένους παραλάβῃ ἡμᾶς
κοινωνοὺς τοῦ θεοῦ καὶ μυστικοῦ αὐτῆς δεῖπνου ἢ ἀληθῆς θεό-
της τοῦ κόσμου τούτου, ἡ Ἐλευθερία.

Η ΦΥΓΗ.

» Τάλογο! τάλογο! Ὅμερ Βριόννη,
Τὸ Σοῦλι ἐχούμησε καὶ μᾶς πλακόνει.
Τάλογο! τάλογο! ἀκοῦς σουρίζουν
Ζεστὰ τὰ βόλια τους, μᾶς φοβερίζουν.»

» Γιὰ ἰδὲς σὰ δαίμονες μᾶς πελεχᾶνε!
Κάτου ἀπ' τὸ βράχο τους πῶς ῥοβολᾶνε!
Ἐδὲς τὰ κεφάλια μας, ἔδὲς τὰ κουφάρια
Κοιλᾶνε ἀνάκατα σὰν νᾶν' λιθάρια.»

» Τάλογο! τάλογο! Ἀκοῦς πῶς σκούζουν!
Οἱ λύκοι φθάσανε, ρυάζονται, γρούζουν.
Ἄνοιξ' ἡ κόλαση καὶ μοῦ ξερνάει
Τὸν μαῦρον κόσμον τῆς γιὰ νὰ μέ φάη. »

» Βριόννη, πρόφθασε· ἀκόμη ὀλίγο,
Κι' ἀπὸ τὰ νύχια τοὺς δὲ θὰ ξεφύγω.
Τάλογο... Γνώρισα τὴ φουστανέλλα
Τοῦ ἐχθροῦ μου τ'άσπονδου Λάμπρου Ζαβέλλα. »

» Δὲν τόνε βλέπετε, σὰ Χάρος φθάνει
Ψῆλ' ἀνεμίζοντας τὸ γιαιταγάνι.
Νοιώθω τὸ χέρι του μὲς 'ς τὴν καρδιά
Ποῦ πάει σπαράζοντας τὰ σωθικά. »

» Ἀνεμοστρόβιλος, θεοποντῆ,
Ὅλα σὰ σύφουνας θὰ καταπιῇ.
Τὸ μάτι ἐπάνω μου ἄγρια στηλόνει,
Μαχαῖρι δίκοπο μέσα μου χώνει. »

» Κρύο τὸ σίδερο χωνεύει, σφάζει.
Ἀκοῦτε, ἀκοῦτέ τον πῶς μοῦ φωνάζει
Νοιώθω τὸ χνώτό του φωτιά ζεστό
Πῶρχετ' ἐπάνω μου σὰ νᾶναι φιό. »

» Τάλλογο! τάλλογο, Ὅμερ Βριόνη.
Ὁ ἥλιος ἔπεσε νύχτα σιμόνει . . .
Ἄστρα λυτρώστέ με· αὐτὴ τῇ χάρῃ
Ζητάει ὁ Ἀλήπασας, πιστὸ φεγγάρι. »

Ἐμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
Μαῦρο σὰν κόρακας, χρυσὰ ντυμένο,
Ἄτι ἀξετίμωτο, φλόγα, φωτιά,
Καθάριο, Ἀράπικο, τὸ λὲν Βορειά.

Χτυπάει τὸ πόδι του, σκάφτει τὸ χῶμα,
Δαγκάει τὸ σίδερο πῶχει στὸ στόμα.
Ρουθούνια διάπλατα καὶ τεντωμένα
Ἀχνίζουν κόκκινα σὰν ματωμένα.

Ἀκούει τὸν πόλεμο καὶ χλημητάει.
Ταῦτιά του τέντωσε, ἄγρια τηράει.
Ὀλόρθ' ἡ χήτη του, Ὀλόρθ' ἡ ὀρά,
Λιγαίει τὸ σῶμά του σὰν τὴν ὀχειά.

Σκόνηται λαίμαργο 'ς τὰ πισινά του.
Λάμπουν τὰ νύχια του, τὰ πεταλά του.
Αἶς καὶ δὲν ἔγγιζε κάτου στὴ γῆ. . .
Κρίμα ποῦ τῶθελαν γιὰ τὴ φυγὴ! . . .

Ὁ Λάμπρος τῶβλεπε κι' ἀπὸ τὴ ζήλια,
Κρυφ' ἀναστέναξε, δαγκάει τὰ χεῖλια.
« Ἄτι περήφανο, νὰ σ' εἶχα ἐγὼ,
Μέσα στὰ Γιάννινα ἤθελα 'μπῶ. »

Ὡς τόσ' ὁ Ἀλήπασας ἀπὸ τὸν τρόμο
Τὴ χήτη του ἄρπαξε, πετάει στὸν ὦμο...
Σὰ βόλι γλήγορο, σὰν ἀστραπή.
Τὸ ἄτι χάθηκε μὲ τὸν Ἀλῆ.

Φεύγουνε, φεύγουνε! Δίκαιη κατάρρα!
Τοὺς ἐκυνήγαε ἀχνὴ τρομάρα·
Νύχτα κατὰμαυρη καὶ συγνεφιά
Γύρω τοὺς σκέχονται γιὰ συντροφιά.

Λόγκους περάσανε, χαντάκια μύρια,
Αἵματα στάζουνε τὰ φτερνιστήρια·
Ἄφρους σὰ θάλασσα τᾶλογο χύνει,
Σκιάζεται ὁ Ἀλήπασας, καιρὸ δὲ δίνει.

Καθὼς διαβαίνουνε, τρίζει ἓνα ξύλο,
Φυσάει ὁ ἄνεμος, πέφτει ἓνα φύλλο,
Πουλάκι ἐπέταξε, φεύγει ζαρκάδι,
Νεράκι πῶτρεχε μὲς τὸ λαγκάδι,

Ὅλα ὁ Ἀλήπασας, ὅλα τρομάζει,
Κρύος ὁ ἰδρωτας βρύση τοῦ στάζει.
Τᾶλογο αὐτιάζεται, δὲν ἀνασαίνει,
Τὰ πόδια ἐστήλωσε, λύκος διαβαίνει,

Καὶ κειὸς τὰ δάχτυλα σφίγγει στὴ σέλλα
Τὰ μάτια του ἔβλεπαν παντοῦ Ζαβέλλα.
Παντοῦ τοῦ φαίνονται πῶς εἶν' χρυμμένα
Σπαθιά ποῦ λάμπανε ξεγυμνωμένα.

Μακρὰ τὰ γένεια του, ἄσπρα σὰ χιόνι,
Τὰ πέρνει ὁ ἄνεμος σκόρπια τ' ἀπλώνει,
Ἐμπρὸς 'ς τὸ στόμα του καὶ 'ς τὸ λαιμὸ
Λὲς καὶ τὸν ἔχουνε γιὰ πηνιμό.

Καθὼς τὰ κύματα μὲ τῇ νοτιᾷ
Τῇ νύχτα χάνονται 'ς τὴ σκοτεινιά,
Καὶ δὲ χωρίζουνε παρὰ οἱ ἀφροὶ των
Ψηλὰ ποῦ ἀσπρίζουνε 'ς τὴ κορυφῇ των,

Ἐτῆ καὶ τάλογο κεῖνο τὸ βράδυ
Σὰν κύμα διάβαινε μὲς 'ς τὸ σκοτάδι,
Κῦμα ὀλοφούσκωτο καὶ σκοτεινὸ,
Πῶχει τ' Ἀλήπασα τὰ γένεια ἀφρό.

Φεύγουνε, φεύγουνε ! Πάντα τρεχάτοι.
Φθάνει κ' ἐδείλιασε τὸ μαῦρο τᾶτι,
Φθάνει καὶ τρέμουνε τὰ γόνατά του·
Ἀκοῦς πῶς βράζουνε τὰ σωθικά του !

Λυσσάει ὁ Ἀλήπασας καὶ βλαστημᾷ.

Τὸ φτερνιστήρι του χώνει βαθειά.

Τὸ ἄτι φούσκωσε, βαρειὰ μουγκρίζει,

Δίνει ἓνα πήδημα καὶ γονατίζει.

Ἡ καρδιὰ μέσα του χτυπάει σφυρὶ,

Ταῦτιά του γέρνουνε, πέφτει ᾽ς τὴ γῆ.

Σπαράζει, ἀνδρειεύεται καὶ ροχαλιάζει,

Ἀπ' τὰ ρουθούνια του τὸ αἷμα στάζει.

Κ' ἐκεῖ ποῦ τᾶλογο ψυχομαχάει,

Βουβὸς ᾽ς τὴ λύσσα του ὁ Ἀλῆς τηράει,

Τηράει ἀνήσυχος, ἀχνὸς, νὰ ἰδῇ.

Τ' αὐτιά του ἐτέντωσε ν' ἀκουρμαστῇ.

Ἀκόμα σκιάζεται τοῦ ἐχθροῦ τὰ βόλια,

Καὶ ἀρπάζει τρέμοντας τὰ δυὸ πιστόλια.

Τᾶτι τὸ δύστυχο δίπλα ᾽ς τὸ χῶμα

Χτυπιέται, δέρνεται, βογκάει ἀκόμα,

Καὶ δὲν τὸν ἄφινε καλὰ νὰ ἀκούσῃ
"Ἄν κεῖν' οἱ δαίμονες τὸν κυνηγοῦσι.
"Ἀφριασ' ὁ Ἀλήπασας, καίετ', ἀνάφτει.
Τὰ βόλια τῶφτεψε μὲς 'ς τὸ ριζάφτι.

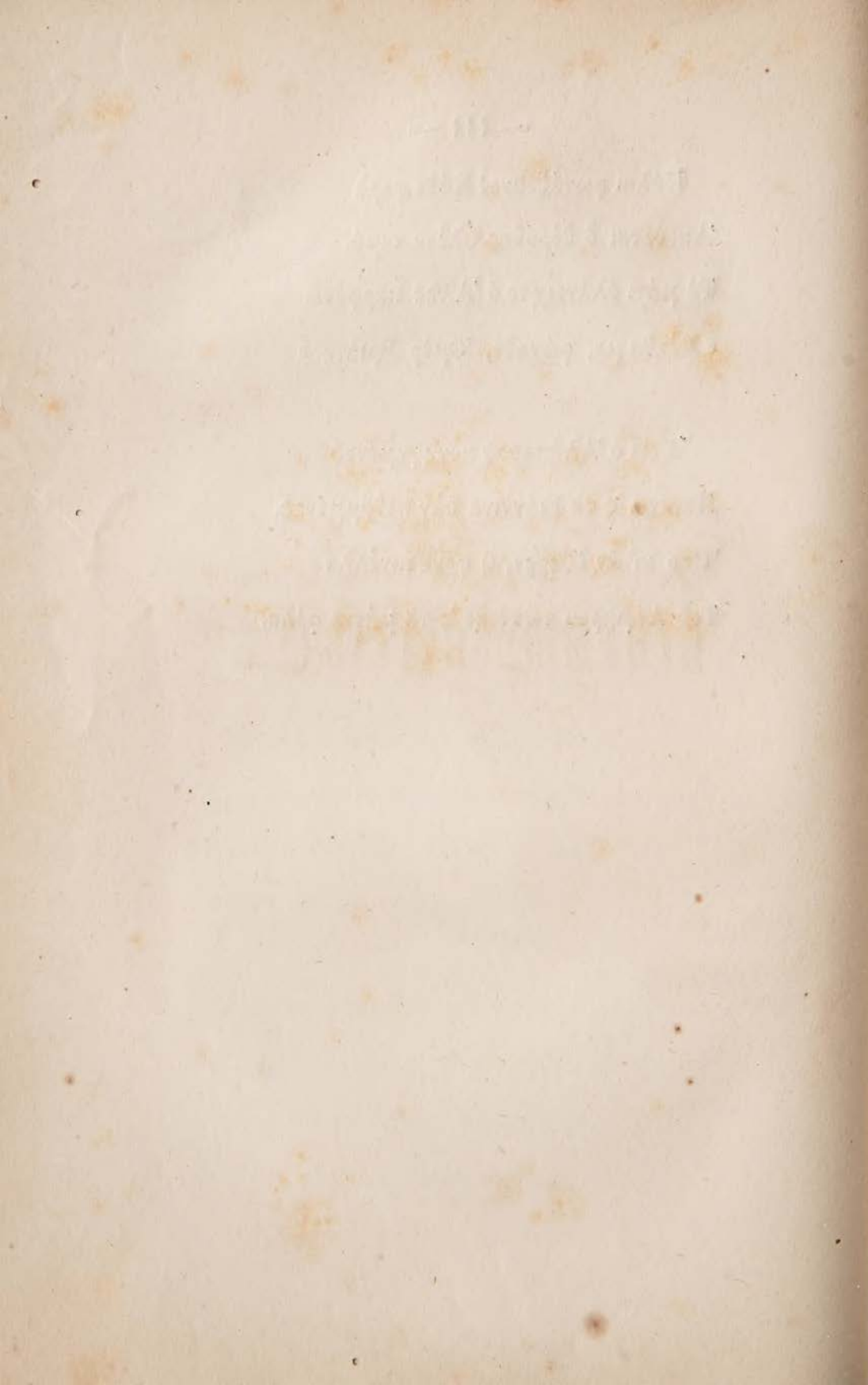
Τᾶτι ἐταράχθηκε σὰν τὸ στοιχιδ
Καὶ μ' ἓνα μούγκρισμα μένει νεκρό.
Τὸ μάτι ἀκίνητο καὶ καρφωμένο
"Ἐμειν' ἐπάνω του θολὸ, σθυμένο.

"Ἀκούει πατήματα, φωναῖς πολλαῖς. . .
"Ἀχ! τὸν ἐπρόδωκαν ἡ πιστολιαῖς!
Σιμόνει ὁ θόρυβος, τὸ αἷμά του πῆζει,
"Ἐπιασε τᾶλογο γιὰ μετερίζι.

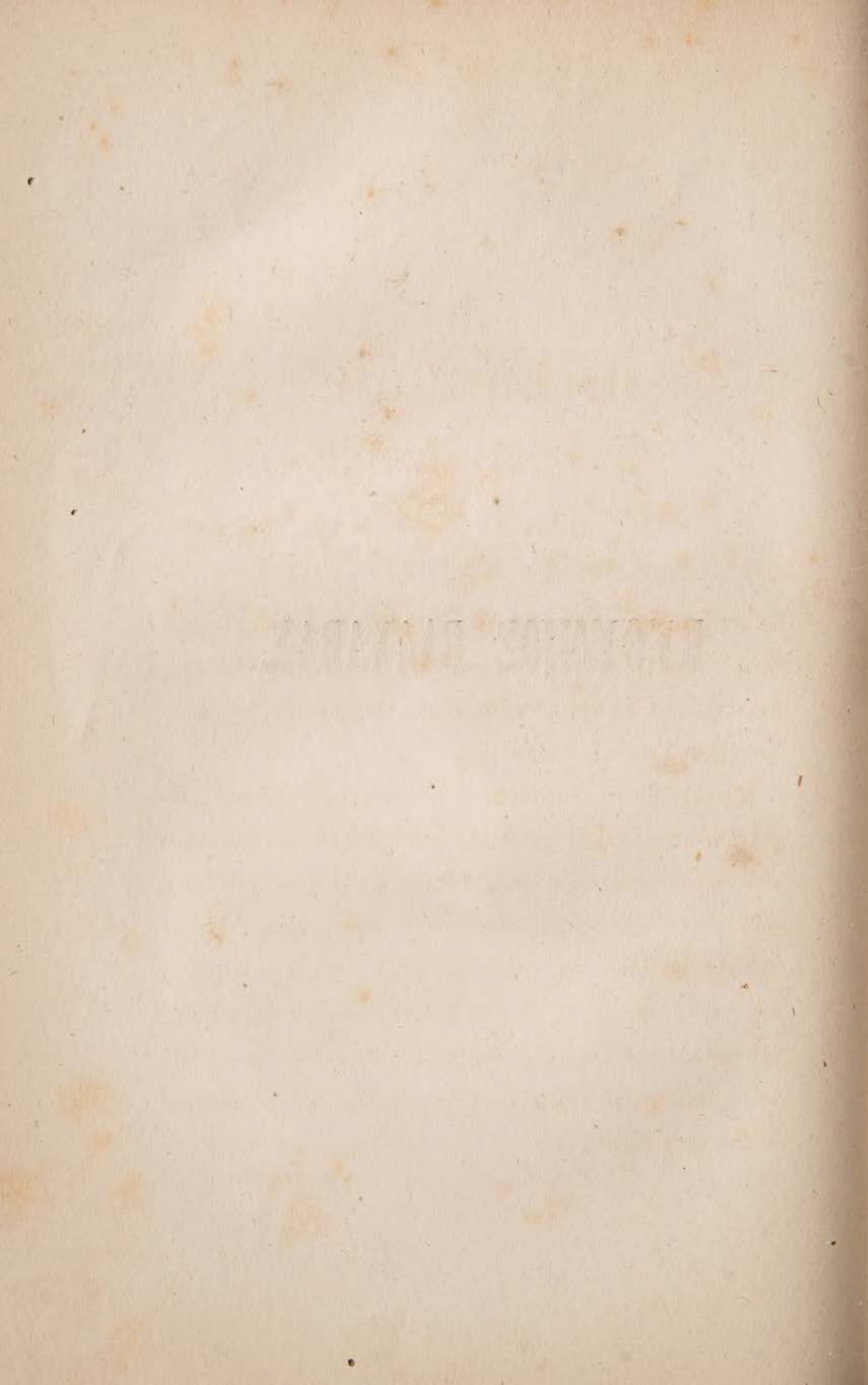
Γιομίζει τ' ἄρματα, καὶ 'ς τὸ μαχαῖρι
Σιγὰ καὶ τρέμοντας ρίχνει τὸ χέρι.
"Ἀκούει ποῦ φώναζαν, «Βιζίρη Ἀλῆ.»
Κ' ἐκεῖνος ἔλυωνε σὰν τὸ κερί.

Πάλαι φωνάζουνε! Κάθε φορά
Ἀκούεται ὁ θόρυβος πλέον σιμά.
Τὸ μάτι ὀλάνοιχτο ὁ Ἀλῆς καρφώνει
« Βόηθα με, φώναξε, Ὅμερ Βριόνη. »

Ἔτzi ὁ Ἀλήπασας κυνηγημένος
Μπαίνει 'ς τὰ Γιάννινα σὰν πεθαμμένος.
Ὅσο κι' ἄν ἔζησεν, ἡ φουστανέλλα
Τοῦ Λάμπρου τῶστεκε 'ς τὰ μάτια φέλα.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

Ἄν ἦτο πεπρωμένον ὁ κώδων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως νὰ σημάνῃ χρόνους τινὰς πρὸ τῆς προσδιορισθείσης ὥρας, ἀναντιρρήτως διὰ τῆς κραταιᾶς χειρὸς τοῦ ἥρωος τούτου ἤθελεν ἡχῆσῃ ὁ φοβερὸς ὀρείχαλκος.

Μυστηριώδης τις παράδοσις ἔρριπτεν ὡς ὀμίχλην ἐπὶ τῶν γενεθλίων του, καὶ τὸ προσφιλὲς τοῦτο τέκνον τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων ἐγεννήθη, ἤκμασεν, ἠνδρώθη, ἐτελεύτησε καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἤκουσε παρ' αὐτοῦ τῶνομα τῶν γονέων του.

Στρατοπεδεύων πάντοτε ἐπὶ τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐπὶ τῆς Ὀσσης, ὡς ἐξ ἐνέδρας ἔπιπτε κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ πολλάκις πολλαχοῦ κατέστρεψε τὰ στρατεύματά του. Ἡπέλκει δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ὡς ἐν σπηλαίῳ ἐφώλευεν ἡ αἰμοβόρος τίγρις.

Μετ' αὐτοῦ συνεστράτευσεν πάντοτε μοναχὸς τις, Δημήτριος, γνωστὸς ἐν πάσῃ τῇ Θεσσαλίᾳ διὰ τε τὴν ἀγνότητα τῶν ἡθῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ἀφοσίωσίν του.

Οἱ δύο οὗτοι ἐν μέσῳ τῆς ἀγροίκου ἐρημίας των, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων καὶ ἐν τῇ σιωπῇ τῶν μυροβλήτων Ἑλληνικῶν κοιλάδων, συνέλαβον τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς ἀνεγέρσεώς μας. Τίς ἠδύνατο ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἢ τίς ἠδύνατο νὰ δειλιάσῃ μαχόμενος ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σπάθης τοῦ Βλαχάβα καὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Δημητρίου;

Κατὰ τὸ 1809 συνέβη ἡ πρώτη ῥῆξις τῆς ὑπογείου φλογός. Κατὰ τὸ 1821 βοὴ μεγάλη καὶ σεισμός. Κατὰ τὸ 1854 νέοι μυκηθμοὶ καὶ κλόνοι τοῦ ἡφαιστείου. Εὐτυχῆς ὅστις ἴδῃ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν ἔκρηξιν.

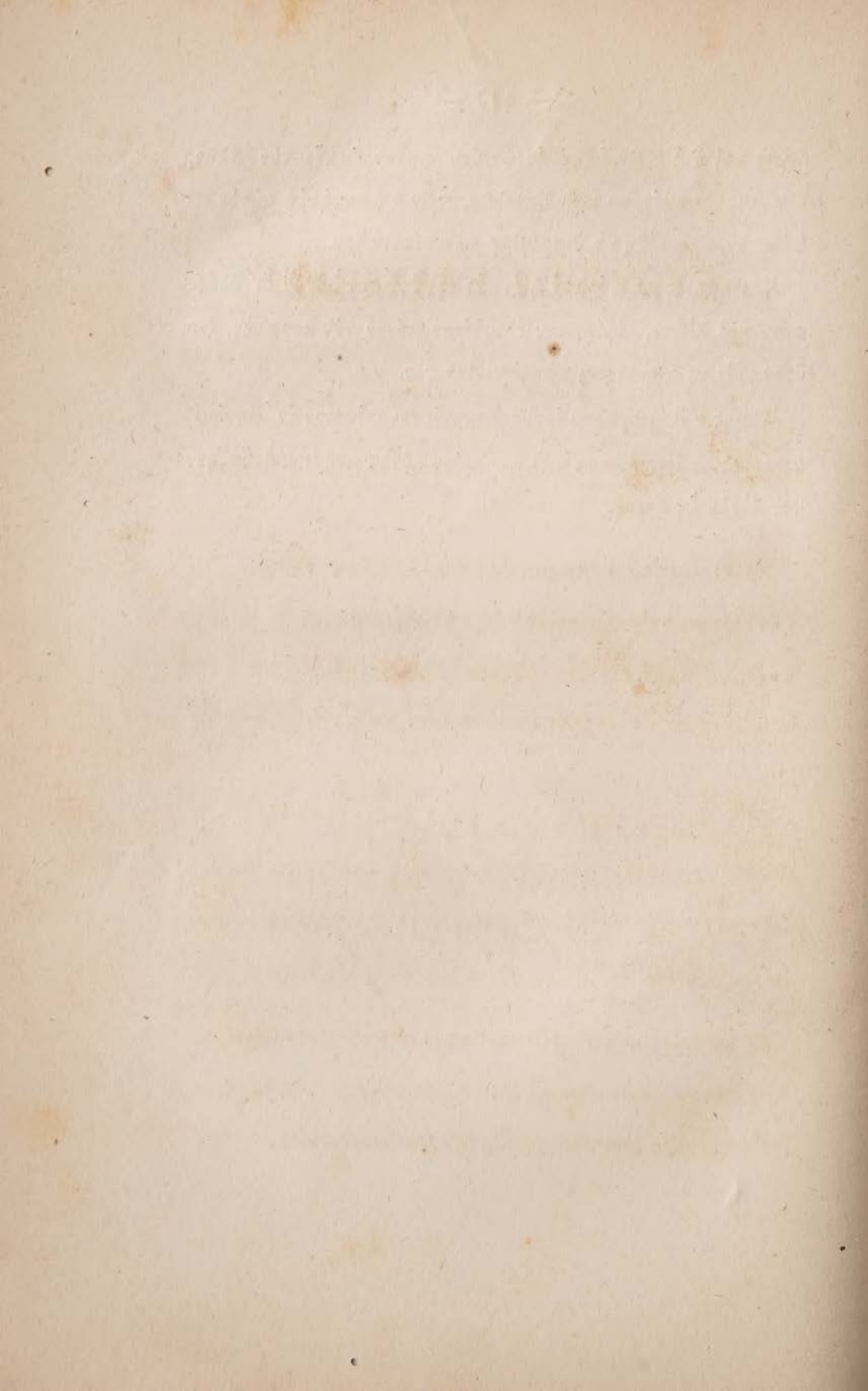
Μαθὼν δ' Ἀλήπασας ὅτι τὸ στίφος τοῦ Βλαχάβα καθ' ἐκάστην ἐνισχύετο, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ ἐπὶ κεφαλῆς δυνάμεων δεκαπλάσιων καὶ αἱματώδης καὶ φονικωτάτῃ συνεκροτήθη ἡ μάχη. Εἶναι ἀπίστευτα τὰνδραγαθήματα τοῦ ἥρώος μας. Ἀλλὰ δυστυχῶς πολλοὶ ἀπελπισθέντες τὸν παρήτησαν καὶ οὕτω πληγωμένος ἡχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες καὶ σιδηροδέσμιον ἔσυραν αὐτὸν εἰς Ἰωάννινα, ὅπου καὶ ἀδακρυτὶ ὑπέμεινεν ὅσα ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ φοβεροῦ τυράννου ἠδύνατο νὰ ἐφεύρωσι μαρτύρια.

Μετ' οὐ πολὺ ἡχμαλωτίσθη καὶ ὁ ἱερομόναχος Δημήτριος,

ὅστις καὶ διὰ τῶν ἀπαντήσεών του κατετρόμαξε τὸν Ἀλῆν, ὅτε δι' ὑποσχέσεων καὶ ἀπειλῶν, πρὶν ἢ ἀποπέμψῃ αὐτὸν εἰς θάνατον, ἐπειράθη νὰ διαφθείρῃ τὴν πίστιν του.

Καινοφανὲς μαρτύριον! Διέταξε καὶ ἔκτισαν αὐτὸν δι' ἀσθέ-
στου καὶ λίθων, ἀφίνοντες ἐλευθέραν μόνον τὴν κεφαλὴν, ἵνα ὅσον οἶόν τε παρκατεῖνῃ τὴν ἀγωνίαν του.

Ὅσις καὶ μεγαλομάρτυς λατρεύεται σήμερον ἐν Ἡπείρῳ· ἅπαντες δὲ ἐορτάζουσι τὴν μακαρίαν αὐτοῦ μνήμην, δοξάζον-
τες αὐτὸν ὡς ἅγιον.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

Τὰ δύο βουνά.

Βλαχάβα ποιὸς σ' ἐγέννησε, ποιά μάνα, ποιὸς πατέρας!

. . .

Ὁ Ὀλυμπος ἀγάπησε τὴν ὥμορφη τὴν Ὅσσα,
τὴν Ὅσσα τὴν περίφανη τὴν πολυγυρεμένη.
Χρόνους πολλοὺς τὴν ἔβλεπε μ' ἐρωτεμένο μάτι
Κ' ἐκείνη σὰν κ' ἐντρέπεται καὶ σὰν καὶ τὸν φοβᾶται.

Μιὰ νύχτα, ἦταν ἄνοιξι, χαρὰ θεοῦ, γαλήνη·
Λάμπουν τὰστέρια τοῦρανοῦ, τὸ φῶς τους τρεμουλιάζει,
Σὰν νᾶχαν ἔρωτα κρυφὸ καὶ φλογοκαρδιοχτύπι.
Βελάζουνε τὰ πρόβατα, λαλοῦνε τὰ κουδούνια
Τοῦ κοπαδιοῦ, ποῦ βόσκοντας διαβαίνει τὸ λιβάδι,
Καὶ κάπου κάπου ἀκούεται τοῦ ποιστικοῦ φλογέρα.
Νὰ ναναρίζη ἐρωτικά τὰ δέντρα, τὰ λουλούδια.

Μοσχοβολάει ὁ ἀνασασμὸς τῆς δάφνης, τῆς μυρτούλας,
Κι' ὁ κρίνος ὁ περίχαρος ἀπ' τὸ νερὸ προβαίνει
Σὰν πρόσωπο παρθενικὸ, ποῦ δὲν τὸ βλέπει ὁ ἥλιος,
Γέρνει καὶ καθρεφτίζεται καὶ κάνει τὴν ἀγάπη
Κυττάζοντας τὸν ἴσχιό του στοῦ ποταμοῦ τὰ βάθη.
Γλυκὸς γλυκὸς ἀντίλαλος ἔφερνε τὸ τραγοῦδι
Τοῦ Κλέφτη, ποῦ θυμήθηκε τὸ Χρῆστο τὸ Μιλλιῶνη,
Κι' ἀγέρας, δέντρα καὶ νερὰ μένουνε, λησμονιῶνται
Καὶ στέκουν κι' ἀκουρμένονταὶ γιὰ τὸν παλιὸ τους φίλο.
Στάζ' ἡ δροσοῦλα διάφανη σὰν τοῦ παιδιοῦ τὸ δάκρυ,
Λὲς κ' ἔπιασε παράπονο τῇ νειόνυφί τὴν πλάση,
Πᾶκουσε τὸ μνημόσυνο τοῦ Χρήστου τοῦ Μιλλιῶνη.

Γιατί, βουνά μου, ἀνάμεσα τόσης χαρᾶς κι' ἀγάπης,
Ἀνάμεσα τόσης ζωῆς καὶ τόσης ἀρμονίας
Δὲν ἄκουσα νὰ κελαδῇ μὲς 'ς τῆς ἐτειᾶς τὰ φύλλα
Καὶ μὲς 'ς τὸ φλοῖσθό τοῦ νεροῦ ἐλευθεριᾶς ἡ αὔρα;...

Τέτοια νυχτιὰν ἐδιάλεξε ὁ Ὀλυμπος στὴν Ὅσσα
Νὰ δείξη τὴν ἀγάπην του νὰ πῇ τὸν ἔρωτά του.
Κυττάξετε τὸ σαστικὸ πῶς εἶναι στολισμένος!

Κάτασπρη ἡ χήτη του, μακρὰ στ' ἀνδρειωμένα νῶτα
Περήφανα τοῦ σέρνεται καὶ γλυκοχυματίζει.
Τήνε χτενίζουνε χρυσαῖς τοῦ φεγγαριοῦ ἀχτίδες
Καὶ φαίνεται ξανθὴ ξανθὴ καὶ φλωροκαπνισμένη.
Φορεῖ φλοκάτη σύγνεφα σὰν τὸν ἀφρό δροσάτα,
Καὶ τοῦ Μαῖοῦ τὴν καταχνιὰ φορεῖ γιὰ φουστανέλλα.
Σπιθοβολοῦν καὶ λάμπουνε στὴ μέση του, στὸν ὦμο
Ἀστροπελέκι γιὰ σπαθί, βροντὴ γιὰ καρυσόφυλλι.
Χαρὰ στὴν κόρη π' ἀγαπᾷ ὁ Ὀλυμπος ὁ κλέφτης!

Κρυφομιλοῦνε τὰ βουνὰ ὀλονυχτῆς ῥωτιῶνται.
Καὶ σὰν ἐβγήκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀρχίσανε τὰ ῥόδα
Νὰ ξεφυτρώνουν τῆς αὐγῆς ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
Ὁ Ὀλυμπος ἐκύτταξε τὴν ὠμορφή τὴν Ὅσσα,
Τὴν εἶδε ποῦ κοκκίνιζε σὰ ντροπαλὴ παρθένο,
Καὶ γέρνει, γέρνει τὴν κορφή καὶ τὴ φιλεῖ στὸ στόμα.
Κ' εὐθὺς μ' ἐκεῖνο τὸ φιλή, ποῦναι ζωὴ καὶ φλόγα,
Ἀνάφτουν, ζωντανεύουνε τῆς νειόφυης τὰ σπλάχνα,
Καὶ δὲν ἐπέρασε καιρὸς, χρόνοι πολλοὶ καὶ μῆνες,
Πάκούστηκε σὰ μιὰ βοή μὲς τ' Ἀγραφα στὸν Πίνδο
Τάρματωλοῦ τὸ πάτημα τοῦ φοβεροῦ Βλαχάβα,

Καὶ νὰ φωνάζουν ἄητοὶ, νὰ σκούζουνε γεράκια
« Ἀνοίξτε λόγχοι νὰ διαβῇ, μεριᾶστε τὰ κλαριά σας
» Καὶ θὰ περάσῃ τὸ στοιχειό, ὁ δράκοντας τῆς Ὅσσας. »

Ὅχ! μάνα, τ' εἶναι πῶπαθες, τί σῶμελε, πατέρα,
Τὸ γυιό σας τὸ μονάκριβο νὰ μὴ τότε χαρῆτε!
Πόσαις φοραῖς τὸν εἶδετε ἀπὸ ψηλὰ στὴ μάχη
Νὰ στρόνῃ δρόμο τὰ κορμιὰ κ' ἐπάνω νὰ διαβαίνει!
Πόσαις φοραῖς ἡ Ὅσσα του, σὰν ἦταν διψασμένο
Τῷ δώσ' ἀθάνατο νερό ἀπ' τὰ λευκά της στῆθια,
Καθὼς βυzaίνει τὸ παιδί τῆς μάνας του τὴ ρῶγα!
Καὶ πόσαις ἄμετραις φοραῖς τοῦ στρώσετε τὴ φτέρη
Καὶ τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου νὰ κοιμηθῇ στὸν ἴσκιό,
Καὶ σεῖς τὸν ἐκυττάζετε κ' ἐλέγετε τὰ δύο σας,
« Χαρὰ στὸ γυιὸ ποῦ κάμαμε, χαρὰ στὸ παλληκάρι
» Οἱ δύο κακογεράματοι, οἱ μαυροκαρδισμένοι!
» Σοῦ δώκαμε τὸ γάλα μας, πάρε καὶ τὴν εὐχή μας,
» Μὴ ξανανειώσωμε κ' ἐμεῖς κι' ἀναστηθοῦμε πάλαι. »
Καὶ τώρα, γέρο Ὀλυμπε καὶ μαυρισμένη Ὅσσα,
Πῶς ἔπεσε πῶς βρίσκεται στ' Ἀλήπασα τὰ νύχια;

Ἀκόμα δὲν ἐτέλειωσε, βουνά μου, ἡ καταδίκη.

Εἶναι βαρειά, πολὺ βαρειά ἡ ἀσπλαχνη κατάρρα,

Κι' ἀκόμα δὲν ἐκλείσανε τὰ τετρακόσα χρόνια!

Δεμένο μὲς 'ς τὰ Γιάννινα τὸ σέρνουν τὸ θηρίο

Μὲ τόσαις τόσαις ἄλυσαις, ποῦ λές ὅτι φοβοῦνται

Τὰ σίδερα καὶ τὰ σχοινιά μὴ κόψη, μὴ χαλάση

Καὶ πάρη πάλαι τὰ βουνὰ καὶ ποιὸς τὸ ματαπιάνει.

Γλήγορα τὰ μαρτύρια, γλήγορα τὴν κρεμάλα . . .

Ἀλήπασα ξεθύμανε, κ' ἡ ὥρα σου πλακόνει.

Ὁ Πνευματικός.

Ἄπ' τὰ πολλὰ μαρτύρια, ἀπ' τὸν πολὺ τὸν πόνο,
Ὁ Θύμιος ἀπόστασε καὶ τὸν ἐπῆρ' ὁ ὕπνος.
Τὸν ἔχουνε γονατιστὸν σὲ κοφτερὰ στουρνάρια,
Τὰ χέρια του πιστάγκωνα, βαρεῖα σιδερωμένα.
Γυρμένο τὸ κεφάλι του εἰς τὰ πλατεῖά του στήθεια,
Σὲ ζωντανὸ προσκέφαλο κοιμᾶται, ξαποστένει.
Ἄπ' τὸ μακρὺ τὸ γένι του, σὰν ἀπὸ μαύρη βρύση,
Στάζει ὁ ἰδρωτὰς βροχή, τὸ γαῖμά του ἀναβράει.
Ἄν ἔχῃ ὁ τάφος ὄνειρα, τί ὄνειρο νὰ βλέπῃ; ...

Κοιμῶνται κ' οἱ φονιάδες του στὸ χῶμα ξαπλωμένοι,
Σὰ λύκοι ποῦ χορτάσανε καὶ τώρα ροχαλιάζουν.

Ποιὸς εἶν' ἐκεῖος ποῦ πέρασε σὰ φάντασμα, σὰν ἴσκιος;
Ῥάσο κατὰμαυρο φορεῖ καὶ κάτου ἀπὸ τὸ ῥάσο
Κάτι βαστᾷ, καὶ τρέμοντας στὸ γαῖμα μὴ γλιστρήσῃ
Ἀγάλι' ἀγάλια περπατεῖ, γυρεύει τὸν Βλαχάβα.

Τὸν ἄκουσε π' ἀνάσαινε καὶ γονατίζει ἐμπρὸς τοῦ.

— Θύμιε, Θύμιε! μ' ἀκοῦς; δὲ μὲ γνωρίζεις πλέον;
Ξύπνα κ' ἡ ὥραις φεύγουνε. . . Ἐδείλιασες, φοβᾶσαι;

— Ἐχω καρδίᾳ 'πὸ μάρμαρο καὶ σιδερένια σπλάχνα
Καὶ δείλια δὲ μὲ πλάκωσε, καὶ θάνατο δὲν τρέμω.
Ποιὸς εἶσαι σὺ ὁ ἄσπλαχνος, ποῦ δὲν ψυχοπονιέσαι
Καὶ μοῦ χαλᾶς τὸν ὕπνο μου καὶ κόβεις τῶνειρό μου;

— Τρώγ' ἡ σκουριά τὸ σίδηρο καὶ τὸ νερὸ τὴν πέτρα,
Κ' ἐσένανε δὲ σ' ἔφαγε τ' Ἀλήπασα τὸ δόντι;
Βλαχάβα, δὲν εἴμ' ἄσπλαχνος, δὲν ἤλθα νὰ χαλάσω
Τὸ ὕστερό σου ὄνειρο, τὸν ὕπνο σου νὰ κόψω.
Ἀκόμα δὲν μὲ γνώρισες; ἀκόμα δὲν ἀνοίγεις
Τὰ μάτια σου γιὰ νὰ μὲ ἰδῇς, τὸ στόμα νὰ μοῦ δώσης
Ἕνα φιλὶ, γλυκὸ φιλὶ, στερνὴ παρηγοριά μου;

— Ἐχω τὰ μάτια ὁλάνοιχτα καὶ δὲ σὲ βλέπ' ὁ μαῦρος.
Μοῦ κόψανε τὰ βλέφαρα ἐφές μὲ τὸ μαχαῖρι
Καὶ μοῦ τὰ σκοτειδιάσανε μὲ σίδηρο ἀναμμένο.

Δὲ σὲ χωρίζ' ὁ δύστυχος! Μοῦ χύσανε μολύβι
Μέσα στ' αὐτιά καὶ σὰ βοή μῶρχεται ἡ φωνή σου.
Μοῦ φαίνεται τρισχότειδο... Πές μου τί ὥρα νᾶναι;
Ἐνύχτωσε ἡ στὰ βουνὰ ἀκόμα λάμπ' ὁ ἥλιος; . .
Πόσον ἀργὰ ποῦ φεύγουνε ἡ ὥραις σὰν μετροῦνται,
Μὲ πόνους, μὲ μαρτύρια καὶ μ' ἄσπλαχνη ἀγωνία!
Πές μου ποιὸς εἶσαι; σίμωσε ν' ἀκούσω τῶνομά σου.

— ὦ δυστυχιά μου! δὲν μ' ἀκοῦς; δὲ βλέπεις τὸ Δημήτρη;

Ἀναστενάζει τὸ θεριὸ, ταραάζεται νὰ κόψῃ
Ταῖς ἄλυσαις ποῦ δένουνε τὰ μουδιασμένα χέρια,
Γιὰ ν' ἀγκαλιάσῃ ἀδερφικὰ τὸν ἅγιο του τὸ φίλο.
Τοῦ χάκου ν' ἀνδρειεύεται... Τὰ σίδερα χτυπᾶνε
Κ' ἐκεῖν' ἡ ἄγρια κλαγγὴ λὲς κ' ἦταν περιγέλοιο.

— Δημήτρη μου, πνευματικέ... εὐχαριστῶ σε Πλάση
Ποῦ μῶστειλες ἀνέλπιστα κ' ἐδῶ τὸν ἄγγελό σου!
Κλᾶψε γιὰ μὲ, Δημήτρη μου, τὰ μάτια μου τὰ μαῦρα,
Δὲ βλέπεις τὰ χαλάσανε καὶ δὲ μπορῶ νὰ κλάψω. »
Ἐλα σιμά μου, ἐδῶ σιμά, δῶς μου φιλιὰ χιλιάδες.

Ἐδάκρυζ' ὁ καλόγερος. Τὰ γονατὰ του τρέμουν
Σὰν νᾶταν φυλλοκάλαμο ποῦ τὸ φυσάει ἀγέρας.

— Πές μου, πατέρα, μοναχὸς ἦλθες ἐδῶ εἴ ἐμένα,
Ἡ μῶφες κανέναν πιστόνε συντροφό μας ;
Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ με φιλεῖ, τὸ εἶδος μου ποῦ γλείφει ;

— Μ' ἐπῆρ' ἀκλούθα ὁ σκύλος σου κ' ἦλθε μ' ἐμέναν σ' εὔρη.
Ὁ δύστυχος σὰ σ' ἔχασε, μ' ἀγάπησε γιὰ σένα.

— Θεέ μου παντοδύναμε ! . . τί τόση καλωσύνη ; . .
Δημήτρη μου, ἂν μ' ἀγαπᾷς μὴ τότε παραιτήσης,
Κι' ἀπ' τὸ ψωμί ποῦ τρώγαμε δίνε του νὰ χορτάσῃ . . .
Πατέρα μου, πνευματικέ, τρεῖς μέραις με σκοτόνουν
Καὶ δὲ μοῦ δώκανε νερό, πεθαίνω ἀπὸ τὴ δίψα.

— Ἐδίψασε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σταυρό του ἐπάνω
Καὶ τῶδωκαν νὰ πιῇ χολή, τὰ δάκρυα τοῦ κόσμου.
Κ' ἐγὼ σοῦ φέρνω οὐράνιο νερό νὰ ξεδιψάσῃς.
Πιέτο, παιδί μου, χόρτασε. Ἡ βρύσι ποῦ τὸ δίνει
Ποτὲ της δὲν ἐστρέφεψε, ποτὲ δὲ θὰ στρεφίψῃ,
Εἶν' ἡ καρδιά τοῦ Ἰησοῦ ὠκεανὸς μεγάλος.

Παιδί μου, μὴν ἀμάρτησες; Ἀνάμεσα στὸν πόνο
Μὴ σῶφυγε παράπονο, μὴ δάκρυ, μὴ κατάρρα;

— Ὅχι, πατέρα, πίστεψε. Δὲ μῶφυγ' ἓνας λόγος,
Ποῦ νᾶτανε βαρύγνωμο γιὰ τὴ σκληρὴ μου μοῖρα.
Ἐφ᾽ ἑς τὸ βράδυ μοναχὰ μοῦ πέρασ' ἀπ' τὴ μνήμη
Τὸ αἶμα τ' ἀξετίμωτο τοῦ Ὀλυμποῦ, τοῦ Πίνδου,
Γιατὶ, πατέρα, ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τὴ Θεσσαλία
Ἐλεύθερη, στὰ σύγγεφα νὰ σκώσῃ τὸ κεφάλι...
Πνευματικὲ, τί ὥμορφη ὁποῦναι ἡ Θεσσαλία!
Ἐφ᾽ ἑς τὴν ἐθυμήθηκα τὴν εἶδα στῶννερό μου
Σὰ μιὰ παρθένο ἀγγελικὴ τὰ μαῦρα φορεμένη.
Ἐχτύπησ' ἡ καρδοῦλά μου... ἀστόχησα τὸν Πλάστη
Κ' ἐδάκρυσε τὸ μάτι μου... Μὴν ἔκαμ' ἀμαρτία;...

— Ὅχι, παιδί μου, μὴ φοβοῦ, τὸ αἶμα τὸ δικό μας
Σὰν τὴ βροχὴ τῆς ἀνοιξῆς τὸ χῶμα θὰ ποτίσῃ,
Γιὰ νὰ φυτρώσῃ ἐλευθεριὰ, ἐπλάκωσεν ἡ ὥρα...
Ἐμεῖς θὰ νὰ κοιμώμεθα βαθειὰ βαθειὰ στὸ μνήμα
Καὶ θὰ ν' ἀκοῦμε τὴ βοή τοῦ φοβεροῦ πολέμου,
Τὸν κρότο, τὴν ποδοβολή, τὴ χλαλοή τῆς νίκης

Ἐπάνω ἀπὸ τὸ χῶμά μας νὰ τρέχῃ, νὰ διαβαίνει,
Καὶ τὰ παιδιά μας θ' ἄρχωνται ἐλεύθερα, Βλαχάβα,
Νὰ μᾶς σχωροῦν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ νὰ μᾶς μνημονεύουν.

Ἐσίγησ' ὁ Καλόγερος. Τὸ Θύμιο κυττάζει
Καὶ βλέπει ποῦ τὰ λόγια του τὸν εἶχανε ταραξῇ,
Κ' ἔτρεμεν ὅλος κι' ἄρχιζε σὰ νὰ ψυχομαχάῃ.
Τὸ χέρι του ἄπλωσ' ὁ παπᾶς ἐπάνω στὸ κεφάλι
Καὶ τοῦ διαβάζει μιὰν εὐχὴ καὶ τρεῖς τὸν εὐλογάει.

— Παιδίμου, σχώρεσε κι' αὐτοὺς, ποῦ σ' ἔχουν μαρτυρέψῃ

— Καλήτερα τὴν κόλαση παρὰ νὰ τοὺς σχωρέσω.

— Βλαχάβα, ἐβλαστήμησες, ἔδιωξες τὸ θεό σου.
Συχωρεσέ τους... Τ' εἶσαι σὺ καὶ θὰ γενῆς ἀντάρτης;
Ἐμπρὸς σὲ κεῖνο πῶχυσες, τὸ αἷμά σου δὲν εἶναι
Παρὰ μικρὴ σταλαματιὰ σ' ἓνα βαθὺ ποτάμι,
Κι' ἀκόμα δὲν ἐχόρτασες; Ποιὸς εἶσαι σὺ, Βλαχάβα;

— Εἶμαι παιδὶ τοῦ Ὀλυμπού, δὲ μὲ γνωρίζεις τάχα;

— Βλαχάβα ἢ συγχώρεσε ἢ πάρε... τὸν... ἀφόρε...

Δὲν ἔσωσε ὁ καλόγερος καὶ μιὰ φωνὴ σβυσμένη
Ἀκούστηκε, ποῦ πέταξε κρυφὰ κρυφ' ἀπ' τὸ στόμα
Τοῦ Θύμιου καὶ πῶλεγε. « Θεέ μου, σχωρεσέ τους ».
Ἐνίκησ' ὁ καλόγερος τᾶγριο τὸ λιοντάρι.

— Μεταλαμβάνει τοῦ Θεοῦ ὁ Θύμιος ὁ δοῦλος. . .

Τὰ μααραμμένα χεῖλη του ὁ μάρτυρας ἀνοίγει
Καὶ καταπίνει μιὰ ζωὴ γι' ἄλλη ζωὴ ποῦ φεύγει.

— Πατέρα μου πνευματικέ, θέλ' ἀπὸ σὲ μιὰ χάρη
Μὲς 'ς τὴν κορφὴ τοῦ κεφαλιοῦ ἔχω χρυσαῖς τρεῖς τρίχες,
Ξεβρίζωσέ ταις, πάρε ταις καὶ σύρ' ἀπ' ὄνομά μου
Νὰ δώσης μιὰ τοῦ Ὀλυμπού, νὰ δώσης μιὰ τοῦ Πίνδου
Καὶ τὴ στερνὴ τῆς μάνας μου τῆς Ὅσας νὰ τὴ δώσης.
Καὶ πές τους πῶς κληρονομιά στὸν κόσμον δὲν εἶχ' ἄλλη,
Καὶ πῶς μ' αὐταῖς τοὺς ἔσειλα τὰ νειῶτα, τὴν ἀνδρείαά μου,
Γιὰ νὰ μὴν ἔλθουνε μ' ἐμὲ στὸ λάκκο καὶ ταῖς φάγη
Τὸ χῶμα, ποῦναι λαίμαργο καὶ πῶλα καταπίνει . . .
Νὰ ταῖς φορέσουν φυλαχτό . . . νὰ μὴ μέλησμονήσουν . . .
Νὰ θυμηθοῦν . . . πᾶρνήθηκα . . . γι' ἀγάπη τους . . . τὸν κόσμο.

Γέρνει μὲ μιᾶς τὸ μέτωπο, γέρνει κι' ἀποκοιμιάται,
Τὸν εὐλογάει ὁ παπᾶς, στερνὸ φιλὶ τοῦ δίνει,
Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐφίλησε, κρυφὰ κρυφὰ τοῦ λέει,
« Παιδί μου, αὔριο κ' ἐγὼ θὰ νά'λθω στὸ πλευρό σου. »

Φεύγει ὁ παπᾶς· τὸ λείψανο ἔμεινε μοναχό του·
Οἱ λύκοι δὲν ἐξύπνησαν, τριγύρω του κοιμῶνται,
Λὲς καὶ τὸ παραστέκουνε, λὲς καὶ τὸ ξενυχτᾶνε.

Τὸ λείψανο.

Τρεῖς μέραις μὲς' εἰς τὰ Γιάννινα σέρνουνε τὸ κορμί του
Τ' ἀνάσκελα, τὰ πίστομα καὶ τὸ ποδοκυλοῦνε.

Ἄκου' στὴν πλάκα νὰ χτυπᾷ τὸ φοβερὸ κεφάλι
Καὶ βλέπεις νὰ μπερδεύεται κάποτε στὰ λιθάρια
Ἡ χήτη του κατὰμαυρη σὰν τὸ φτερό κοράκου.
Τραβοῦν, τραβοῦν οἱ ἄπιστοι πάντοτε βλαστημῶντας
Βλαστήμiais ποῦ ταῖς ἄκουσεν ὁ ἄδης καὶ ζηλεύει.

Καὶ τέτοια ἦταν ἡ ὁρμή, τὸ τρέξιμο, ἡ μανία,
Ποῦ ξεκολλοῦν, ποῦ πέφτουνε ἡ τρίχες μὲ τὸ δέριμα
Κουβαριασμέναις, λυγδεραῖς, μὲ γαῖμα ζυμωμέναις.

ὦ τί κατάρρα, Πλάστη μου, τί ἄσπλαχνη κατάρρα!
Δὲ θάλλθῃ μέρα καὶ καιρὸς ποῦ τοῦ Βλαχάβα ἡ τρίχες
Νὰ γένουν ἄλυσαις βαρειαῖς, σχοινὶ, θηλειᾶ, κρεμάλα;

Ὁ Ὀλυμπος σὰν ἔμαθε τὸ μήνυμα τὸ μαῦρο

Ἐσήκωσε ψηλά, ψηλά τὴν κορυφή στὰ γνέφη
Νὰ ἰδῇ μέσα στὰ Γιάννινα τὸ Θύμιο τὸ γυιό του.
Κλείσε, βουνό, τὰ μάτια σου, πατέρα μὴ κυττάξης
Καὶ βλαστημήσης ἄθελα τοῦ Πλάστη σου τὸ χέρι,
Ποῦ σ' ἔχτισε θεόρατο, ψηλότερο ἀπὸ τ' ἄλλα
Καὶ γίγαντα, γιὰ νὰ θωρῆς, ἀπὸ ψηλά νὰ βλέπης
Νὰ σέρνωνται τὰ σπλάχνα σου καὶ νὰ κατηφρονιῶνται.
Μαυρίζει ὁ γέρο Ὀλυμπος, θολώνει, μελανιάζει
Καὶ κρύβεται στὰ σύγνεφα κι' ἀστράφτει καὶ βροντάει.
Εἶναι τρομάρα τοῦ βουνοῦ τᾶγριο καρδιοχτύπι !

Ὡστόσο οἱ λύκοι τρέχουνε πάντα μ' ὄρμη, μὲ βία
Καὶ σέρνουνε τὸ πτώμά του καὶ σκούζουν καὶ γελοῦνε.
Ἡ σάρκα του, τὰ σπλάχνα του, σπλάχνα ποῦ τᾶχε ἀνάψη
Φλόγα καὶ θέρμη ἄσβεστη, ἐλευθερίας μανία,
Σκορπᾶνε ἀπὸ τὰ στήθια του λαχταριστὰ κι' ἀχνίζουν.
Ἄλλοι φονιάδες ἀκλουθοῦν τὸ λείψανο ἀπὸ πίσω,
Βλαστήμiais καὶ περίγελα ἀκοῦς γιὰ ψαλμωδία.

Ἀνάμεσά τους φαίνεται κρυμμένος ἓνας σκύλος,
Ποῦ συντροφεύει ἀπὸ μακρὰ τὴ φοβερὴ κηδεία

Τὸ αἷμα μὴ τοῦ μύρισε κ' ἦλθε νὰ ξεδιψάσῃ; . . .

ὦ κλαῖψτε, κλαῖψτε τὸν πιστὸ τὸ σκύλο τοῦ Βλαχάβα!

Δειλιάζουνε καὶ ἡ τριχιά τοὺς κόβεται στὰ χέρια. . .

Τότ' ἓνας γύφτος ἔσκουξε καὶ σταματῆσαν ὅλοι.

Ἐβγαλε τὸ μαχαῖρί του, τὸ λάρυγγα χαράζει

Κι' ἀφοῦ περνᾷ τὰ δάχτυλα μὲς 'ς τὴν τομὴ ποῦ χάσκει,

Ἀνασηκόνει τεχνικὰ τὸ φοβερὸ κεφάλι,

Καὶ μὲ δυὸ γύρους πῶδωκε στὸ κοφτερὸ λεπίδι,

Τὸ χώρισε, τὸ σήκωσε, τὸ δείχνει . . . Φεύγουν ὅλοι.

Ῥίχνει τὸ μάτι ὁλόγυρα, βλέπει σιμὰ μιὰ πέτρα,

Ἐπάνω της τὸ πίθωσε καὶ ρίχνεται καὶ τρέχει.

Καὶ κάθε λίγο φεύγοντας γυρίζει καὶ κυττάζει

Μὴ ζωντανέψ' ἡ κεφαλὴ καὶ τότε πάρῃ ἀκλούθα.

Ἐνύχτωσε κ' ἐφύγανε χορτάτα τὰ θερία.

Ὁ σκύλος μόνος ἔμεινε. Ξαπλώνεται στὸ χῶμα

Καὶ βόγγει, βόγγει ὁ δύστυχος ἀπ' τὴ πολλὴ τὴ πίκρα.

Σὰν ἦλθαν τὰ μεσάνυχτα μὲ μιᾶς ὀρθὸς πετιέται

Καὶ μὲ τὸ στόμα μάχεται νὰ φθάσῃ τὸ κεφάλι.

Κ' αἱμάτονε καὶ πλήγιαζε τὰ ἔρμα του τὰ νύχια,

Ποῦ ξεκολλοῦν καὶ πέφτουνε σγαρλίζοντας τὴν πέτρα.
Εἶναι ψηλὰ, δὲν ἔφθανε. Τεντόνεται, κρεμιέται,
Γλιστρᾷ καὶ πέφτει, σκόνεται, ὀρμᾷ, πηδάει ἀκόμα
Ἀνδρειωμένο πῆδημα κι' ἀνέλπιστ' ἀνεβαίνει.
Ἀρπάζει μὲς ᾽ς τὰ δόντια του τὸ φοβερὸ κεφάλι
Κι' ἀντάμα φεύγουνε τὰ δυὸ, πέρνουν βουνὰ καὶ λόγκους.
Κ' ἐκεῖθε ποῦ διαβαίνουνε, ξαφνίζονται τὰ δέντρα
Καὶ τῶνα τᾷλλο ῥώταγε, ὁ πεῦκος τὰ πλατάνια,
Τὸ κυπαρίσσι τὴν ἐτιᾷ καὶ ἡ φτελιὰ τὴ δάφνη,
Ποιὸς νᾶν' ἐκειὸς ποῦ πέρασε; μὴν ἦταν ὁ Βλαχάβας;
Καὶ γέρνουνε νὰ τὸν ἰδοῦν κ' ἐκεῖνος πάντα φεύγει.

Καὶ πρὸς τὰ ξημερώματα φθάνει ψηλὰ στὴν Ὅσσα,
Ψηλὰ, ψηλὰ, κατάκορφα, ἀνάμεσα στὰ χιόνια
Καὶ σκάφτει λάκκονε βαθὺ καὶ χώνει τὸ κεφάλι
Κ' ἐκεῖ σιμά του ἀπλώνεται καὶ πέφτει νὰ πεθάνη.

Χαρὰ ᾽ς τὸ χιονοκρέβατο, τὸ μνημα τοῦ Βλαχάβα!
Ἦ μάνα, ποῦ τὸν ἔκαμε, τὰ σπλάχνα της ἀνοίγει
Καὶ σὰν παιδὶ μὲς ᾽ς τὴν κουνιὰ νὰ κοιμηθῇ τοῦ εἰρώνει.

Ἄχ! πότε θάλλῃ ἓνας καιρὸς ὁ ἥλιος ν' ἀνατείλῃ
Τόσο ζεστός καὶ φλογερός, ποῦ τὸ βουνὸ ν' ἀνάψῃ,
Νὰ λυώσουνε τὰ κρούσταλλα καὶ τὰ πολλὰ τὰ χιόνια,
Γιὰ νὰ φανῇ πάλαι ψηλὰ στὴ ράχη τὸ κεφάλι,
Νὰ ξαφνιστοῦν τὰ Γιάννινα καὶ νὰ τὸ προσκυνήσουν,
Ν' ἀναστενάξῃ ἡ Ἀρβανιτιὰ, κι' ἡ ἔρμη Θεσσαλία
Νὰ ἰδῇ τὴ νεκρανάστασι καὶ νὰ τήνε γιορτάσῃ;

Μὲς 'ς τὴ κοιλιά τῆς μάνας σου, Βλαχάβα μου, κοιμήσου.
Θὰ νάλθῃ ἡ ὥρα κ' ἡ στιγμὴ τὴ μήτρα της ν' ἀνοίξῃ
Ἡ Ὅσσα ἡ περήφανη νὰ σὲ γεννήσῃ πάλαι·
Καὶ θάβγῃς ὀλοζώντανος καὶ θὰ νὰ ξεφυτρώσῃς
Σὰ σπόρος, ποῦ δὲ σέπεται θαμμένος μὲς 'ς τὸ χιόνι
Κι' ὅπ' ὅσο στέκεται στὴ γῇ τόσο βαθειὰ ριζώνει.

Η ΔΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΗΔΟΝΙ.

ΥΜΝΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΟΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΣΟΛΟΜΟΥ.

Ὁ Ὑμνος οὗτος αὐτοσχεδιάσθη τῇ 16 Φεβρουαρίου τοῦ
1857 ἔτους, ἡμέρᾳ καθ' ἣν καὶ ὁ ποιητὴς παρέδωκε τὸ
πνεῦμα. Περὶ τούτου δύνανται γὰρ μαρτυρήσωσι πολλοὶ τῶν
φίλων μου.

Η ΛΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΛΗΔΟΝΙ.

Μαύρισε κύμα τὸν ἄφρο,
Καὶ σεῖς βουνὰ τὸ χιόνι.
Γιατ' ἦλθε βαρυχειμωνιά
Καὶ δὲ λαλεῖ τὰηδόνι,
Τὰηδόνι, ποῦ τραγούδησε
Εἰς τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη.
Κλαῖψτε βουνὰ καὶ βράχοι,
Τὰηδόνι δὲ λαλεῖ...

Καὶ σὺ δαφνοῦλα Ἑλληνικῇ
Φιλόχλωρη δαφνοῦλα,
Ἐσὺ ποῦ τάνθη σου ἔλουζες
Τῇ νύχτα στὴ δροσοῦλα,
Γιὰ νὰ σὲ βλέπη ὥμορφη
Καὶ νὰ σὲ καμαρόνη,
Πές μου γιατί τὰηδόνι
Δαφνοῦλα δὲ λαλεῖ; . . .

Τοῦ μύρισεν ἡ ἀνοιξη,
Ποῦ πλάκον' ἀπὸ πέρα,
Καὶ λαίμαργο θὰ σώφυγε
Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,
Πρῶτο νὰ πάγη νὰ τὴν βρῇ
Καὶ νὰ τὴν ἀπαντήση,
Γλυκὰ νὰ τὴ φιλήσῃ
Καὶ ν' ἄλθουνε μαζί.

Ἄχ! πότε νᾶλθ' ἡ ἀνοιξη,

Νὰ ἰδῆς ἂν θὰ γυρίσῃ!

Ἄχ! πότε τὸ τριαντάφυλλο

Δαφνοῦλά μου ν' ἀνθίσῃ,

Νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὰ φύλλα του

Νὰ νοιώσῃς τὴν ὁσμὴ του! . . .

Ποῖος ξεύρει τὴν πνοή του

Μὴν εὕρῃς μέσα ἐκεῖ.

Ἄχ! πότε νᾶλθ' ἡ ἀνοιξη,

Νὰ λυώσουνε τὰ χιόνια,

Νὰ πάψουν τὰ στραπόβροντα,

Νὰ λθοῦν τὰ χειλιδόνια,

Γιὰ νὰ τοὺς πῆς δαφνοῦλά μου

Τὴν ἀσπλαχνή σου μοῖρα;

Ποιὸς ξεύρει, μαύρη χῆρα,

Κ' ἐκεῖνα τί θὰ ποῦν.

Παρηγορήσου, δάφνη μου,
Γιατὶ δὲν εἶσαι μόνη,
Ποῦ καρτερεῖς τὸ φίλο σου,
Ποῦ καρτερεῖς τὰ ἡδόνι.
Νᾶξευρες πόσα κόκκαλα
Καὶ σπλάχν' ἀνδρειωμένα,
Στὸ μνήμα ξαπλωμένα
Μὲ σὲ τὸ καρτεροῦν.

Τὸ λάλημά του τᾶκουσαν
Στὴν πρώτη παρουσία
Σὰν τοῦ πολέμου σάλπιγγα,
Σὰν ἄλλη τρικυμία,
Κ' εὐθὺς ἐπάνω στ' Ἀγραφα
Βροντοῦν ἀστροπελέκια,
Ἀνάφτουν τὰ τουφέκια,
Καὶ λάμπουν τὰ σπαθιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ πολεμοῦσανε
Οἱ μαῦρ' οἱ πεθαμμένοι,
Τὰ ἡδόνι μὲ τὸ λάλημα
Τὸ αἷμά τους ζεσταίνει,
Καὶ σὰν ἐμοιρολόγαι,
Καὶ σὰν ἐτραγουδοῦσε,
Ἦ δάφνη πάντ' ἀνθοῦσε,
Ἀνθοῦσε κ' ἡ μυρτιά.

Ὁ φοβερός του ἀντίλαλος
Στὸ Μισολόγγι φθάνει
Τὴν ὥρα ποῦ τοῦ κλοῦσανε
Τὰ μάτια νὰ πεθάνη,
Τὴν ὥρα ποῦ ὁ δεσπότης του
Φλόγα, καπνὸ ντυμένος,
Ἀνέβαινε καμένος
Στὸν οὐρανὸ ψηλά.

ὦ! τί γλυκὸ νανάρισμα!

Ἀνήκουστη ἁρμονία!

Τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα

Γιὰ κεῖνα τὰ θηρία,

Σὰν ἐψυχομαχοῦσανε

Κι' ἀπλόνανε τὸ σῶμα

Στὰ αἵματα, στὸ χῶμα

Νὰ κοιμηθοῦν βαθεία.

Ἐπέρασε τὸ λάλημα

Λόγκους, βουνὰ, λειβάδια,

Καὶ τὸ νεράκι, πῶτρεχε

Κρυφὰ μὲς τὰ λαγκάδια,

Χαρούμενο σὰν τᾶκουσε

Μὲς ὅς τὸν ἀφρὸ τὸ πέρνει

Καὶ τρέχοντας τὸ φέρνει

Στὸ κύμα τοῦ γιαλοῦ.

Κ' εὐθὺς τὸ κῦμα φούσκωσε,
Ἐμάνιωσε, θεριεύει,
Βλέπει τῇ γῇ ἐλεύθερη
Καὶ βράζει καὶ ζηλεύει.
Βογκάει κι' ἀνδρειεύεται
Ἀφρίζει, μεγαλόνει
Καὶ τὴν κορφή ψηλόνει
Σὰν τὴν κορφή βουνοῦ.

Ἄχ! τότε πόσα βλέμματα,
Πάστράφταν σὰν ἀστέρια,
Ἐχύτταξαν τῇ θάλασσᾳ·
Καὶ πόσα, πόσα χέρια,
Σὰν νᾶταν ἀπὸ μάρμαρο
Βαρειὰ κι' ἀνδρειωμένα
Ἐδείχναν τεντωμένα
Τὸ κῦμα στὸ γιᾶλό.

Γιατὶ κρυφὸς χτυπόκαρδος
Τοὺς εἶπε πῶς θὰ ἰδοῦνε
Μιὰ μέρα ν' ἀνεμίζουνε,
Στ' ἀγέρι νὰ πετοῦνε
Φλάμπουρα γαλανόλευκα,
Σὰν κύματ' ἀφρισμένα
Περήφαν' ἀπλωμένα
Σὲ πέλαγο ἐθνικό.

Ὡστόσο πάντα ἡ θάλασσα
Γρούζει, βογκᾷ, μουγκρίζει,
Πάντα σπαράζει, δέρνεται
Βράχους, βουνὰ κλονίζει . . .
Κρύψου βαθειὰ στὰ σύγνεφα
Καὶ μὴ φανῆς, φεγγάρι,
Δὲ βλέπεις τὸν Κανάρη
Ποῦ στὴ βοή ξυπνᾷ;

Ἐξύπνησε σὰ βάρυπνος,
Πετιέτ' ἀπὸ τὸ μνημα
Καὶ τρέχει κι' ἀγκαλιάζεται
Μὲ τᾶγριο τὸ κύμα,
Καὶ δένουने ἀχώριστη
Καὶ τρομερὴ φιλία
Δυὸ ἄσπονδα στοιχεῖα
Τὸ κύμα κ' ἡ φωτιά.

Καὶ σὰν ἀνταμωθήκανε
Κ' ἐβγήκαν ν' ἀρμενίσουν,
Πλακόνει μαῦρος θάνατος
Ἐκείνους π' ἀπαντήσουν.
Εἶναι πλατὺ κ' εὐρύχωρο
Τὸ μνημα τῆς θαλάσσης . . .
Κανάρη, μὴ δειλιάσης,
Θυμήσου τὰ Ψαρά.

Γιατί, γιατί δὲν ἤμounα
Τοῦ κεραυνοῦ σου ἀχτίδα,
Γιατί κ' ἐγὼ τῆς θάλασσας
Δὲν ἤμουν μιὰ ρανίδα,
Νάλθω μ' ἐσένα συντροφιά,
Κανάρη, κειὸ τὸ βράδυ,
Σὰν ἀνοιξες τὸν ἄδη
Κ' ἔφαγες τὴν Τουρκιά,

Γιὰ νὰ σοῦ λέγω πάντοτε,
Κανάρη, μὴ δειλιάζης
Νὰ καῖς, νὰ πνίγῃς, νὰ χαλᾷς,
Τοὺς ἄπιστους νὰ σφάζῃς,
Κι' ἀνάμεσα στὰ γαίματα
Ν' ἀνάφτω τὴν ὀργή σου
Φωνάζοντας, « Θυμήσου
Τὰ λόγια τ' ἀηδονιοῦ; »

Τὰ λόγια ποῦ σοῦ ἐλάλησε
Γλυκὰ στὸ περιβόλι,
Τότε σὰν ἦλθε σκούζοντας
Τὸ ἔρμιο ἀπὸ τὴν Πόλι,
Καὶ σοῦπε πῶς ἀπάντησε
"Αἰγιο κορμὶ πνιμμένο,
Στὴν ἄκρῃ πεταμένο
Τοῦ ἔρημου γιालοῦ.

Καὶ σοῦπε πῶς ἐσίμωσε
Γιὰ νὰ τὸ ψηλαφήσῃ,
Καὶ βλέπει . . . κι' ἀνατρίχιασε . . .
Καὶ πέφτει νὰ φιλήσῃ.
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἐπλησίασε
Στὸ μάρτυρα τὰ χεῖλη,
Σχοινὶ γιὰ πετραχῆλι
Τοῦ βλέπει στὸ λαιμό.

Καὶ τόσο ἄσπλαχν' ἡ θηλειὰ
Τὸν πατριάρχη σφίγγει,
Τόσο τοῦ χώνεψε βαθειά,
Πῶκοψε τὸ λαρύγγι,
Κι' ἀνοίξε στόμα δεύτερο,
Ποῦ μέρα νύχτα κράζει
Καὶ πάντα σᾶς φωνάζει
« Ἐκδίκησι ζητῶ ».

Τὸ φοβερὸ τὸ μήνυμα
Σὰν ἔφερε τὰηδόνη,
Τραβιέτ' ἐπάνω στὰ βουνά
Καὶ τὰ φτερὰ διπλόνει, (α)
Κι' ἀναγαλλιάζει βλέποντας
Τὴ δάφνη του ν' ἀνθίζη
Κι' ἀνοιξη νὰ μυρίζη
Στὰ μαῦρα τὰ ὀρφανά.

(α) Ὁ θάνατος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου μνημονεύεται τελευταῖος
ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ ὕμνῳ.

Τριάντα χρόνοι πέρασαν
Σὰν νάτανε μιὰ μέρα!
Καὶ πάντα παραμόνευε
Κ' ἐρώτα τὸν ἀγέρα
Ποῦ φύσσαγε ἀπ' τὸν Ὀλυμπο
Τί μήνυμα τοῦ φέρει,
Κι' ἂν ἔλαμπε τὰστέρι
Στοῦ Πίνδου τὰ βουνά.

ὦ! τί χαρὰ ποῦ τῶπιασε
Τὸ ἔρημο τ' ἀηδόνι!
Ἀμέσως ἀναφτέριασε,
Πετᾶ καὶ ξανανειόνει,
Σὰν ἔμαθε, σὰν ἄκουσε
Ψηλὰ στὴ Θεσσαλία
Νανοίγη τὰ μνημεῖα
Τοῦ Πέτρου τὸ σπαθί.

Θυμήθηκε τὰ νειῶτά του,
Τὴν πρώτη τὴ λαλιά του,
Κι' ἀρχίνησε τὸ λάλημα
Κρυφὰ στὴν ἐρημιὰ του. . .
Δαφνοῦλά μου, τί σῶμελλε
Ἐκεῖνά του τὰ λόγια
Νὰ γένουν μοιρολόγια
Κ' ἡ ἔσχατη πνοή (α).

Τώρα τὰ χρῦα κόκκαλα
Ποιὸς θάλῃ νὰ τὰ κράξῃ;
Ποιὸς ἄγγελος ἀνάστασι
Θαλῇ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
Καὶ ποιὸ πουλὶ θὰ νᾶρχεται
Χαρούμενο τὸ βράδυ
Ἐλπίδες μὲς 'ς τὸν ἄδη
Νὰ φέρνῃ καὶ χαρά;

(α) Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του ὁ ποιητὴς εἶχεν ἀποκλειστικῶς ἀφισρωθῆ εἰς τὰ Ἑπειρωτικά.

Ἄς σφραγισθοῦν τὰ μνήματα

Καὶ πάλ' ἄς χορταριάσουν

Οἱ πεθαμμένοι ἄς ἀπλωθοῦν

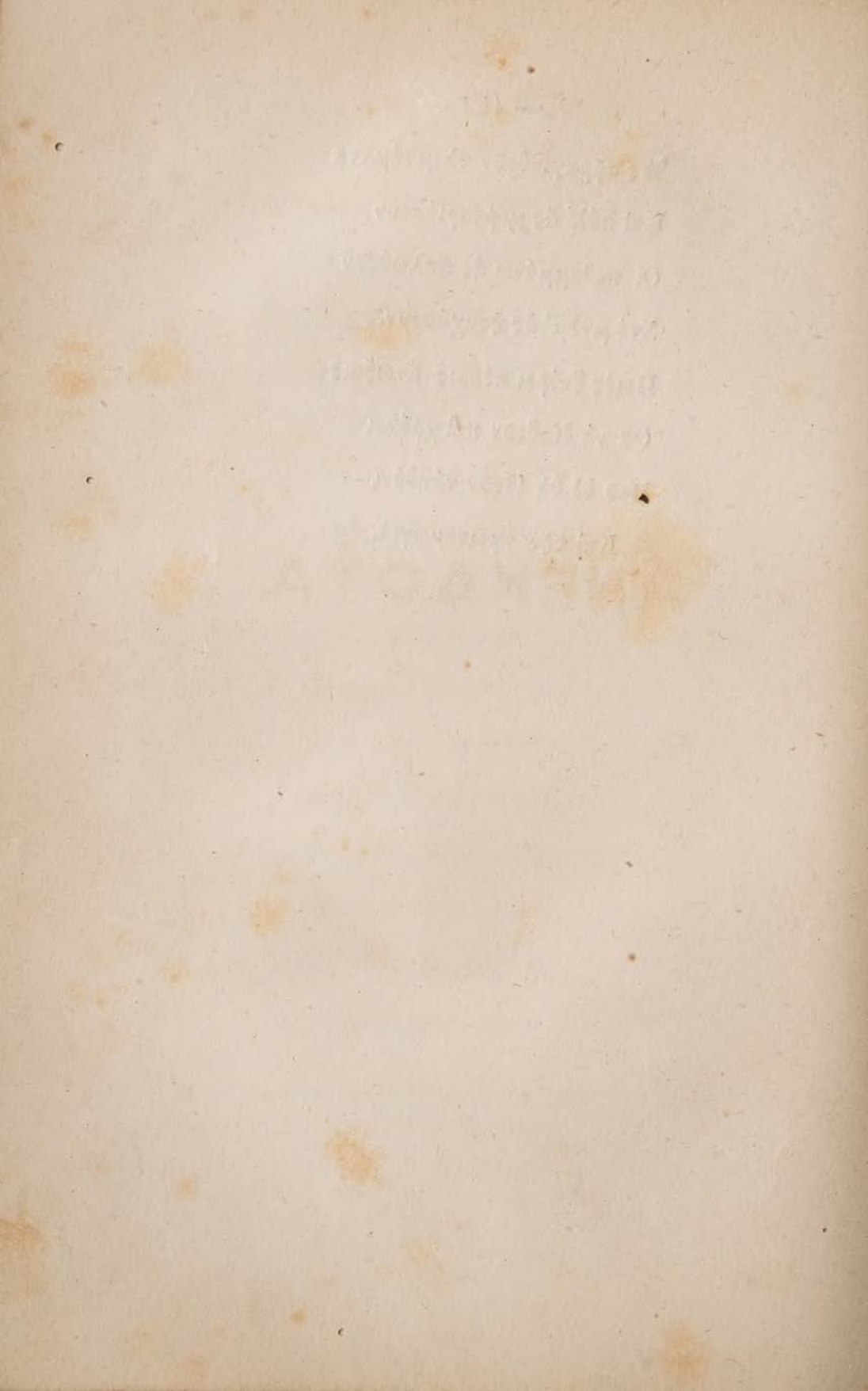
Στὸ μνῆμ' ἄς ἤσυχάσουν.

Ποιὸς ξεύρει πόσαις ἀνοιξαις

Θὰ νὰ διαβοῦν καὶ χρόνοι

Ποῦ δὲ θὰ ἰδοῦν τὰ ἡδόνι

Καὶ τὴν πρωτομαγιά.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

LIBRARY

ATONEMENT

1887

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ

ΤΗ, ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΙ ΤΩ, ΒΑΣΙΛΕΙ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΩ, Α΄.

Τὸ στιχούργημα τοῦτο συνετάχθη καθ' ἡν ἡμέραν ἡ Αὐτοῦ
Μεγαλειότης πρώτην φοράν ἔθετε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ Κερκυ-
ραϊκοῦ ἐδάφους. Εὐηρεστήθη δὲ ἵνα δεχθῇ τὴν συλλογὴν τῶν
ποιημάτων τοῦ Κυρίου Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ

Τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ
τῶν Ἑλλήνων

ΓΕΩΡΓΙΩ Α΄.

Ἦθελα νᾶμαι πέλαγο, τὰ κύματά του νᾶχω
Καὶ νᾶρθω ᾿ς τὰ ποδάρια Σου, ᾿ς τοῦ Θρόνου Σου τὸ βράχο,
Τὸ δροσερό τους τὸν ἄφρο, τὴν ἄγρια τὴ βοή τους
Τὰνδρειωμένα σπλάχνα τους, τὴ φοβερὴ ψυχὴ τους
Τὴ γαλανή τους τὴ θωριά, τὴ παντοδυναμία
Νὰ Σοῦ τὰ δώσω σήμερα νὰ γένης τριχυμία.
Τῶθελα, ναί, γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ ἐδῶθε ν' ἀρμενίσῃς
Κι' ἀνεμοστρόβιλος, στοιχειό, νὰ τρέξῃς νὰ ξυπνήσῃς
Αὐτὸν τὸν ἔρμον τὸ γιαλὸ ὁποῦ κοιμᾶτ' ἐμπρός Σου
Σὰν νὰ μὴν ἔβλεπε ὁ τυφλὸς τὸ φῶς ᾿ς τὸ μέτωπό Σου.
Ἦθελα, ναί, τὴ νειότη Σου, νὰ τήνε κάμω ἀντάρα
Μὲ τῆς ἀβύσσου τὰ νερά νὰ πνίξω τὴν κατάρα

Ποῦ ἐνέκρωσε τὴν Ἑπειρο, κι' ἀπὸ καταποτήρα
Τὴν ἔκαμε νεροσυρμὴ, βουβή, σκιασμένη, στεῖρα !

Ῥίξε τὸ μάτι Σου νὰ ἰδῇς ! Τοῦ Πίνδου τὰ γεράκια
Φοροῦνε μαῦρα τὰ φτερά σὰν νᾶτανε κοράκια.
Ὁ πρίνος ὁ περήφανος δὲ γέρνει τὰ κλωνάρια
Γιὰ νὰ δεχτῇ 'ς τὸν ἴσκιο του σουλιότικα λειοντάρια.
Ὡς τοῦ Κατζαντώνη τὴ σπηλιὰ τὴ νύχτα σαλαγᾶνε
Τὰ πρόβατά τους πιστικοί, καὶ λύκοι ποῦ πεινᾶνε
Ῥυάζονται καὶ μονιάζουνε 'ς τοῦ Ζήδρου τὸ λημέρι.
Τοῦ Μπουκουβάλα τὰ παιδιὰ, στρωμμένα μὲς 'ς τὴ φτέρη
Γνέθουνε τ' ἀρνοπόκια τους καὶ χάσκοντας κυττάζουν
Χορτάτα τὰ κοπάδια τους, βουβὰ, ν' ἀναχαράζουν !

ὦ ! νάμποροῦσα ἐκεῖ ψηλὰ νὰ Σ' ἔβλεπα μιὰ μέρα
Τὸ φλάμπουρό μας νὰ κρατῇς ὁλόρτο 'ς τὸν αἰθέρα,
Νάχης στεφάνι σύγνεφα, τὸ Θρόνο Σου 'ς τὸ χιόνι
Κ' ἔνανε κάτασπρον ἀητὸ ποῦ νὰ σὲ καμαρόνη !
ὦ ! νᾶζουνα νὰ σ' ἔβλεπα ἐκεῖθε νὰ γυρίσης
Τὸ γαλανὸ τὸ μάτι Σου μ' ἐμᾶς νὰ χαιρετήσης

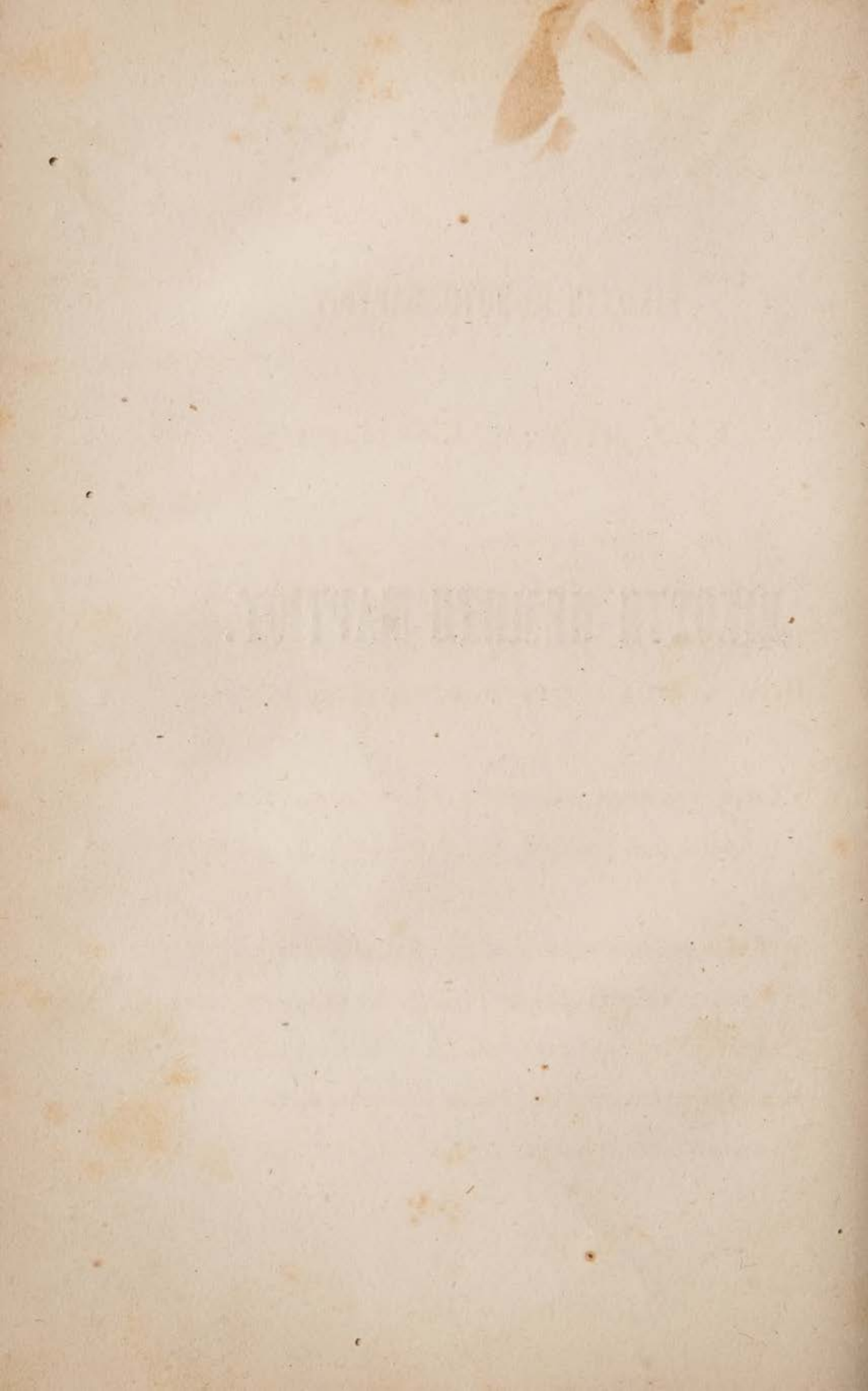
Τῇ μάνα, τὸν πατέρα Σου, τῇ γῇ τῇ μητρικῇ Σου
Ποῦ ἀποζητάει τῇ νειότη Σου, τὸ χέρι, τὸ σπαθί Σου!

Τοῦ γέρου μας τοῦ Ὀλυμπου τὰ κλόνητο κεφάλι
Θὰ στήσωμε Ἀγία Τράπεζα, θεόρατη, μεγάλη,
Καὶ μὲ τὸ δάκρυ τῆς χαρᾶς καὶ Σὺ κ' ἐμεῖς βρεμένοι
Ἐκεῖ θὰ μνημονέψωμε γονατιστοὶ, γυρμένοι
Χίλιων χρονῶνε κόκκαλα, χίλιων χρονῶνε τάφους
Κ' ἐκείνους ὁποῦ ἐβάφτισαν ὅς τὸ αἷμά τους τοὺς τράφους
Τοῦ Δούππελ καὶ τοὺς ἑκαμαν νὰ γένουν Μισολόγγι. (α)

Τότε χαρούμενο κ' ἐγὼ τὸ στόμα πῶλο βόγγει
Θ' ἀνοίξω καὶ τῇ δόξᾳ Σου γλυκὰ θὰ τραγουδήσω.
Τότε μ' ἓνα δαφνόκλαρο κ' ἐγὼ θὰ νὰ στολίσω
Τὸ μαῦρό μου τὸ μέτωπο καὶ θάρθω ὅς τὰ ποδάρια
Τοῦ Θρόνου Σου μ' ἀγράμπελαις, μὲ κρίνους, μὲ βλασάρια.
Σήμερα δέξου τὰ φτωχὰ τὰ νεκρολούλουδά μου
Δέξου τὸ δεντρολίβανο πᾶν ἀθρεψε ἡ καρδιά μου.

(α) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐμάχοντο γενναίως οἱ Δανοὶ πρὸς
τοὺς Αὐστρο-Πρώσσους.

ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ ΜΑΡΤΙΟΥ.

ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΡΤΙΟΥ

Εὐαγγελισμὸς Ἑλληνισμός.

Μὲ μιᾶς ἀνοίγει ὁ οὐρανός, τὰ σύγνεφα μεριάζουν,
Οἱ κόσμοι ἐμείνανε βουβοὶ, παράλυτοι, κυττάζουν.
Μιὰ φλόγ' ἀστράφτει... ἀκούονται ψαλμοὶ καὶ μελωδία...
Πετάει ἐν ἄστρο... σταματᾷ ἐμπρὸς εἰς τὴ Μαρία...

» Χαῖρε, τῆς λέγει, ἀειπάρθενε, εὐλογημένη, χαῖρε!
» Ὁ Κύριός μου εἶναι μὲ σέ. Χαῖρε, Μαρία, χαῖρε! »

Ἐπέρασαν χρόνοι πολλοί... Μιὰ μέρα σὰν ἐκείνη
Ἀστράφτει πάλαι ὁ οὐρανός. . Ὡς τὴν ἔρμη της τὴν κλίνη
Λησμονημένη, ὀλόρφανη, χλωμὴ κι' ἀπελπισμένη,
Μιὰ κόρη πάντα τήκεται, στενάζει, ἀλυσωμένη.
Τὰ σίδερα εἶναι ἀτάραγα, σκοτάδι ὀλόγυρά της.

Τὰ καταφρόνια, ἡ δυστυχία σέπουν τὰ κόκκαλά της.
Τρέμει μὲ μιᾶς ἡ φυλακὴ καὶ διάπλατη ἡ θυρίδα
Φέγγει κι' ἀφίνει καὶ περνᾷ ἐν ἄστρο, μιὰν ἀχτίδα.
Ὁ Ἄγγελος ἐστάθηκε, διπλώνει τὰ φτερά του . . .

» Ξύπνα, ταραζου, μὴ φοβοῦ, χαῖρε, Παρθένε, χαῖρε.
» Ὁ Κύριός μου εἶναι μὲ σέ, Ἑλλάς, ἀνάστα, χαῖρε. »

Οἱ τοῖχοι εὐθὺς σωριάζονται. Ἡ μαύρ' ἡ πεθαμένη
Νοιώθει τὰ πόδια φτερωτά. Ὡς τὴ μέση της δεμένη
Χτυπάει ἡ σπάθα φοβερή. Τὸ κάθε πάτημά της
Ἀνοίγει μνημ' ἀχόρταγο. Ῥωτᾷ γιὰ τὰ παιδιὰ της . . .
Κάνεις δὲν ἀποκρένεται . . . Βγαίνει, πετᾷ 'ς τὰ ὄρη . . .
Λυόνουν τὰ χιόνια ὅθι διαβῇ, ὅθι περάσῃ ἡ Κόρη.

» Ξυπνᾶτε, ἐσεῖς ποῦ κοιτέστε, ξυπνᾶτε ὅσοι κοιμᾶσθε
» Τὸ θάνατο ὅσοι ἐγεύτητε, τώρα ζωὴ χορτᾶστε. »

Οἱ χρόνοι φεύγουνε, πετοῦν καὶ πάντα ἐκείνη ἡ μέρα
Εἶναι γραμμένο ἐκεῖ ψηλὰ νὰ λάμπῃ 'ς τὸν αἰθέρα

Μῶλα τὰ κάλλη τούρανοῦ. Στολίζεται ὅλη ἡ φύση

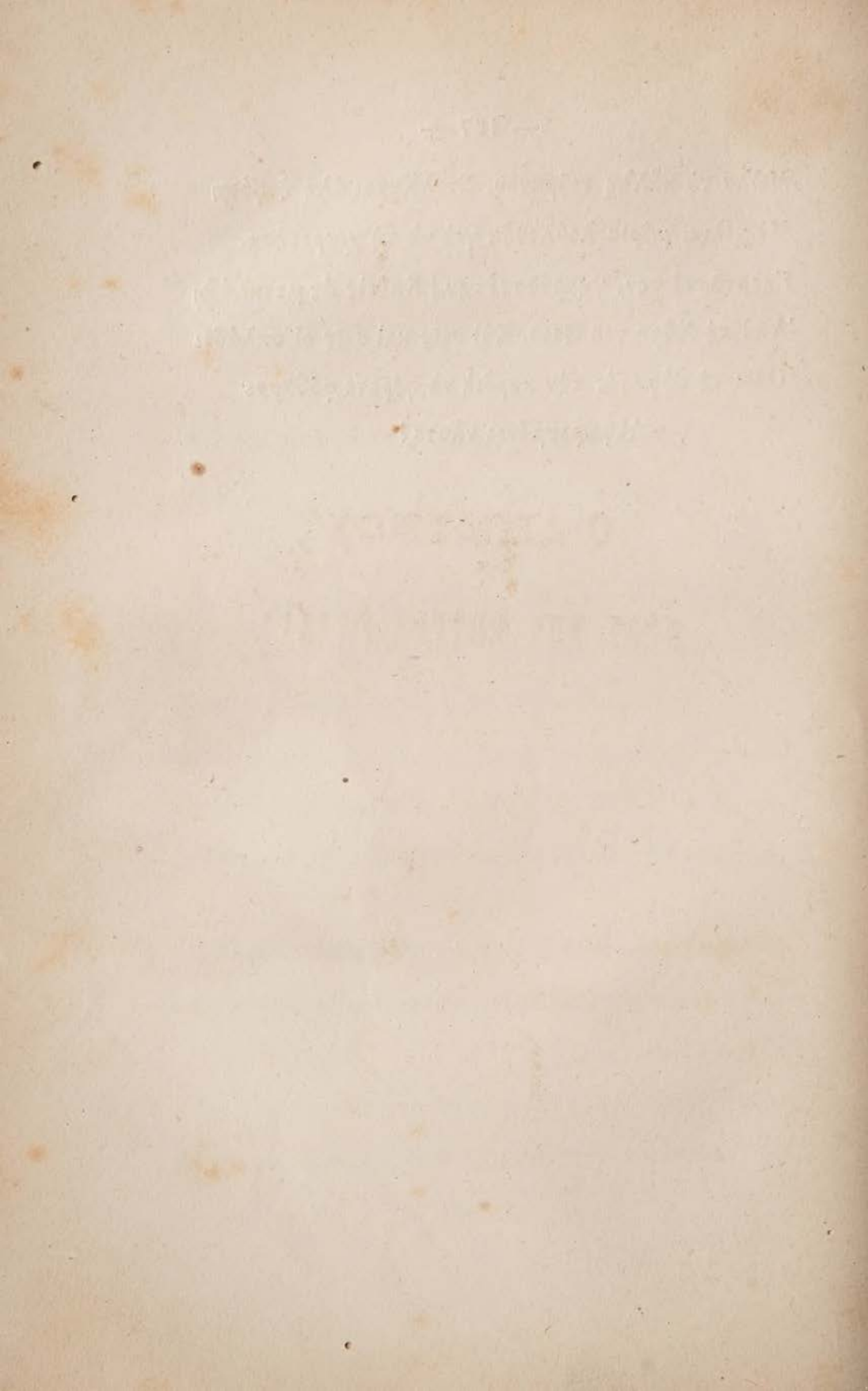
Μὲ χίλια, μύρια λούλουδα γιὰ νὰ τῇ χαιρετήσῃ.

Γηορτᾶστέ την, γηορτᾶστέ την ! Καθεὶς ἄς μεταλάβῃ

Ἀπὸ τῇ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Καὶ σεῖς καὶ σεῖς οἱ σκλάβοι

Ὅσοι τῇ δάφνῃ'ς τὴν καρδιά νὰ φέρετε φοβᾶστε

Ἀφωρεσμένοι νᾶστε !

Ο ΑΣΠΑΣΜΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΕΛΛΑΔΑ.

Ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Μαρτίου 1864, ἡμέρα καθ' ἣν
ὁ ποιητὴς μετὰ τοῦ προέδρου τῆς Ἱορίου Βουλῆς Στεφάνου
Παδοβάρ καὶ τοῦ βουλευτοῦ Κωνσταντίνου Λομβάρδου ἔφθα-
σαν ἐν τῇ πρωτινοῦσῃ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς Ἑρώσεως,
ὅπως ἐν ὀνόματι τῶν ἐντολέων αὐτῶν προσεγγίξωσι τῷ Βα-
σιλεὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἱορίου
λαοῦ.

Ο ΑΣΠΑΣΜΟΣ

Πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

» Ἀνοιξε, μάνα μας γλυκειά, τὴν ἀφθαρτὴ καρδιά σου
Κι' ἀγκάλιασέ τα τὰ φτωχὰ, τὰ μαῦρα τὰ παιδιά σου.
Σφίξε μας, μάνα, σφίξε μας. Γυμνὰ ξαρματωμένα
Σὰν νᾶτανε κατάδικα, σὰν νᾶταν νικημένα
Ἔρχονται μὲς ᾽ς τὸν κόρφο σου. Δώσέ μας τὴν εὐχή σου
Καὶ σβύσε πᾶσά μας πληγὴ μ' ἓνα θερμὸ φιλί σου. »

» Ἄλλο δὲ θέλομε οἱ πικροί. Θέλομ' ἐδῶ σιμά σου
Νὰ βλέπουμε τὸ δάκρυ σου κ' ἐμεῖς ᾽ς τὰ βλέφαρά σου,
Καὶ νὰ τὰκοῦμε ἐπάνω μας ὀλόβραστο νὰ στάζη.
Θέλομε μὲς ᾽ς τὰ σπλάχνα μας νὰ χώνεται, νὰ σφάζη
Ὁ στεναγμός σου κοφτερός σὰ δίκοπο μαχαῖρι.
Θέλομε τὴν ὀρφάνια σου, θέλομε νὰ μᾶς δέρη
Μαζὶ μ' ἐσένα συφορὰ καὶ καταδίκη αἰώνια . . .
Δὲ θέλομε περίγελα καὶ ξένου κατηφρόνια » . . .

» Ἀμετροιχρόνοι ἐπέρασαν!.. Ἀλήθεια, μάνα, ἀλήθεια;
Κι' ὡς τώρα δὲν εἰμπόρεσαν ἀπ' τ' ἄχαρά μας στήθια
Ὅλη τὴν ἔρμη μας ψυχὴ νὰ καταπιοῦν, νὰ πνίξουν.
Οἱ λύκοι δὲν ἐπρόφτασαν τὸ αἶμα νὰ ρουφήξουν
Ὡς τὴ στερνὴ σταλαματιά. Τὸ λαίμαργό τους στόμα
Ἐδείλιασε βυζαίνοντας κι' ἄφησε μὲς 'ς τὸ πτώμα
Παραιτημένη μιὰ μικρὴ, μιὰ φλογερὴ ρανίδα.
Μ' αὐτὴν ἐζήσαμε οἱ φτωχοί. Ὅλη μας τὴν ἐλπίδα
Μέσα σὲ τέτοιο φυλαχτὸ τὴν εἶχαμε θαμμένη
Κ' ἐκεῖ τὴν ἀνατρέφαμε. Λαχταροποτισμένη
Ἐβλάστησε κ' ἐθέριεψε. Μέσα 'ς τὴν ἀγκαλιά σου
Αὐτὸν τὸ μόνο θησαυρὸ σοῦ φέρνουν τὰ παιδιὰ σου. »

» Κύτταξ' ἐδῶ τὰ μέτωπα πῶς τάχει αὐλακωμένα
Ὁ πόνος κ' ἡ ἐνθύμησais! Τὰ μάτια θολωμένα
Ἀπόστασαν 'ς τὴ σκοτινεiά, γιὰ λίγο νὰ σβυστοῦνε!
Εἶδαν τὸ Σοῦλι νὰ σφαγῇ κ' ἐμπρός τους νὰ χυθοῦνε
Τὰνδρειωμένα σπλάχνα του, τοῦ Πλάστη περηφάνια,
Κι' ἄταφα κι' ἀμνημόνευτα 'ς τὰ πεύκα, 'ς τὰ πλατάνια
Νὰ σέρνουν τὰ ξεσκλίδια τους κοράκοι πεινασμένοι!

Εἶδαν τὸ Κούγγι νὰ κατῇ κι' ὀλόρθη ν' ἀναβαίνει
Ἵ τὰ σύγνεφα ἢ καπνοῦρά του, σὰ μαῦρο κυπαρίσσι
Ποῦ φύτρωνε ἀπ' τῇ στάχτη του γιὰ νὰ μοιρολογήσει.
Εἶδανε τὸν Ἀλήπασα νὰ βυάζεται τριγύρου,
Σὰν ἔφαγε ὡς τὸ κόκκαλο τῇ σάρκα τῆς Ἠπείρου,
Καὶ νὰ μουγγρίζῃ γιὰ βοσκὴ, τὸ λάρυγγα ν' ἀπλόνῃ...
Κ' εἶδανε τότε ἓνα φονεῖα τὰ νύχια νὰ καρφόνῃ
Ἵ τὴν εὐμορφὴν τὴν Πάργα σου καὶ 'ς τοῦ θεριοῦ τὸ στόμα
Νὰ παραδίνῃ παίζοντας τὸ τρυφερό της σῶμα.
Κ' ἐμεῖς ἐβλέπαμε βουβοὶ τὸ φοβερό τὸ φίδι
Κι' ἀκούσαμε παράλυτοι τᾶγριο του κατακλειδί
Νὰ τὴν ἀλέθῃ λαίμαργα καὶ νὰ τὴν καταπίνῃ ...
Πές μας το, μάννα, πές μας το, θ' ἀναστηθῇ κ' ἐκείνη; »...

» Τὴν ὥρα π' ἀνδρειεύτηκες κ' εἶδαμε, σὰ δοξάρι,
Τοῦ φοβεροῦ σου τοῦ σπαθιοῦ νὰ λάμψῃ τὸ θηκάρι,
Ὅταν σ' ἀκούσαμε, οἱ πικροὶ, 'ς τὸ ἔρμο σου ἀχρογιάλι
Τῇ νύχτα ν' ἀδερφόνεσαι μὲ τὴν ἀνεμοζάλη
Καὶ τῇ φωτιά τοῦ κεραυνοῦ ζωσμένη 'ς τὸ πλευρό σου
Τῇ μανιωμένη θάλασσα νὰ πέρνης γι' ἄλογό σου.

Ὅταν 'ς τὴν ἀσπλαχνή σου ὀργὴ ὁ κόσμος δουλωμένος,
Γυρτὸς, κακογεράματος, τοιμόρροπος, φθαρμένος,
Ἐνοιωθε ποῦ ζωντάνευαν τ' ἄψυχα σωθικά του,
Ὅταν ἀχνὸς ἐσήκωσε τὰ κρύα βλέμματά του
Καὶ σ' εἶδε καὶ σ' εὐχήθηκε . . . ὦ μάνα, τὰ παιδιὰ σου
Τὰ μαῦρα ἐλαχταρίσανε 'ς τὸ χτύπο τῆς καρδιάς σου,
Μὲ σένα αἱματωθήκανε, ἐνίκησαν μὲ σένα
Κ' ὕστερα πάλαι ἐγύρισαν κ' εὐρέθησαν δεμένα. »

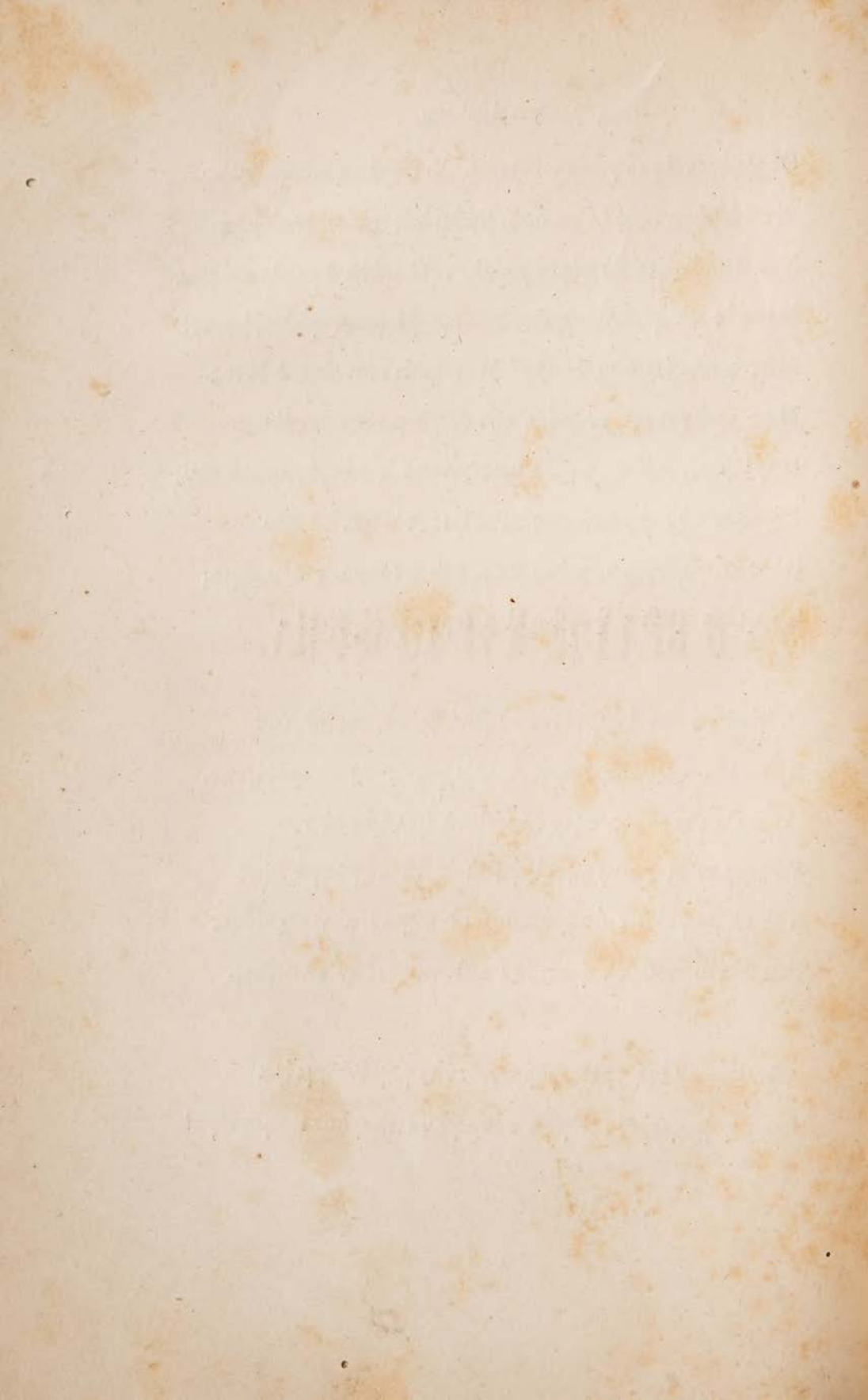
» Νᾶῤῥευρες πῶς ἐπλήρωσαν τὴ νεκρανάστασή σου!
Κάθε φορὰ ποῦ σφύριζε κ' ἔσφαζε τὸ σπαθί σου
Ἐμεῖς . . . ποδοκυλίσματα καὶ ξύλο καὶ κρεμάλα.
Ἐφαρμακέψαν 'ς τὸ βυζὶ καὶ τοῦ παιδιοῦ τὸ γάλα
Μὲ τὴ χολὴ ποῦ ἐδίνανε νὰ ποτιστῇ ἡ μητέρα.
Μᾶς ἐμετροῦσαν τὸ ψωμί μὴν τύχη καμμιά μέρα
Καὶ φύγη ἀπὸ τὸ στόμα μας γιὰ σὲ κανένα τρίμμα . . .
Ἡ δέησή μας, ἡ χαρὰ, τὸ κλάψιμό μας . . . κρίμα. »

» Γιὰ μᾶς δὲν εἶχεν ἡ ζωὴ γλυκάδαις καὶ λουλούδια
Δὲν εἶχε ἡ ἀνοιξὴ χαραῖς καὶ τὰ πουλιὰ τραγούδια.

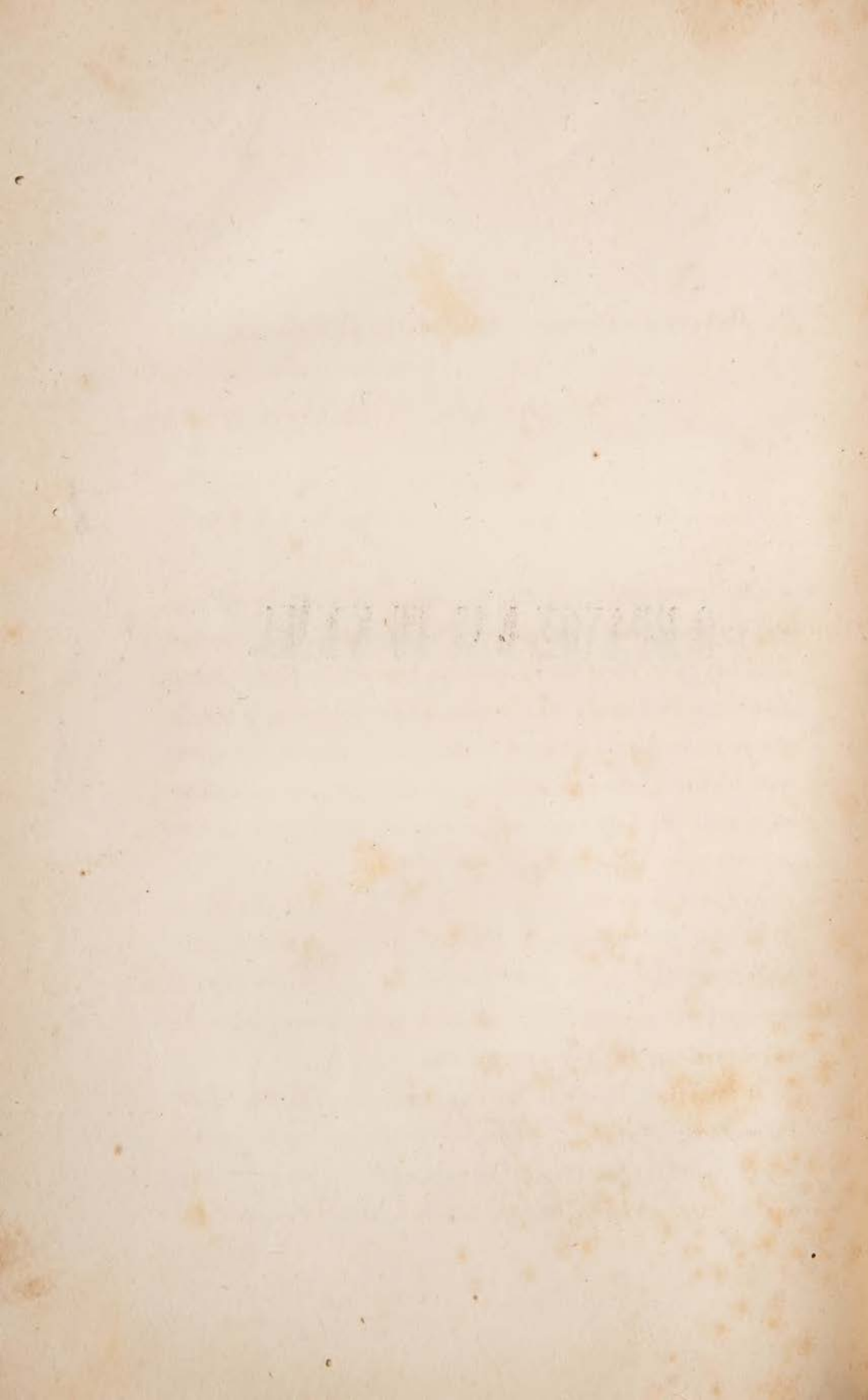
Οἱ χρόνοι ἐφεύγαν σκοτεινοί. Σ' ἐβλέπαμε σιμά μας
Ἐνοιώθαμε τὴ φλόγα σου, βαθειὰ ἔς τὰ σωθικά μας
Σοῦ ἀπλόναμε τὰ χέρια μας! . . Ὡ μάννα ἀγκαλιασέ μας
Μέσα ἔς τὰ φυλλοκάρδια σου κρῦψέ μας, φύλαξέ μας!
Μᾶς φαίνεται σὰν ὄνειρο! Μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ ξένος
Μᾶς τρώγει μὲ τὸ μάτι του ἀργὰ μετανοιωμένος.
Πᾶρέ μας, μάννα, σφίξε μας γλυκὰ ἔς τὴν ἀγκαλιά σου,
Σήμερα τὴν ἀγάπη σου κι' αὔριο τὰ παιδιὰ σου
Θὰ σοῦ γυρέψουν, μάννα μας, ἓνα σταυρὸ ἔς τὸν ὦμο,
Κομμάτι κρίθινο ψωμὶ καὶ μακρυνόνε δρόμο. »

Ἐκείνη δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπῃ τὰ παιδιὰ της
Καὶ κάθε τους παράπονο τῶρριχνε ἔς τὴν καρδιά της.
Ἀγκαλιαστήκανε σφιχτὰ καὶ τὰ φιλήματά τους
Τὰ πῆραν οἱ σταυραητοὶ ψηλὰ ἔς τὰ σύγνεφά τους
Καὶ τὰ βαφτίσαν ἀστραπαῖς· τὰ πῆραν κ' ἡ ἀχτίδαις
Τοῦ ἡλίου ποῦ τὰ φώτιζαν καὶ τ'ἀκραζαν ἐλπίδαις.

Εὐλογημένην τρεῖς φοραῖς, εὐλογημέν' ἡ μέρα
Ποῦ εὐρήκαμε τὸν κόρφο σου, γλυκειὰ γλυκειὰ μητέρα!

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΜΑ.

Πρὸς τὸν ἀξιότιμον πρόεδρον τοῦ ἐν Κερκύρα

πολιτικοῦ συλλόγου «ἡ Ἀναγέννησις.»

Κύριε πρόεδρε,

Ἡ εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου καὶ ἡ δεκάτη Ὀκτωβρίου, καὶ τοὶ ἀπέχουσαι τεσσαράκοντα δύο ἔτη ἢ μία ἀπὸ τῆς ἄλλης, οὐχ ἥττον συνταυτίζονται καὶ συνδέονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν τοσοῦτον, ὥστε ἤθελεν εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰς διαζεύξη τις χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν τε συνέχειαν τοῦ παρελθόντος μετὰ τοῦ μέλλοντος καὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἐνεργείας, δι' ἧς ἡ ἡμετέρα φυλὴ προβαίνει εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, γενναίως παλαίουςα πρὸς τὰ ἀνταγωνιζόμενα στοιχεῖα.

Αἱ ἡμέραι αὗται ὑπάρχουσι καθιερωμέναι ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν. Ὁ δὲ λαὸς τὰς καθηγίασεν ἤδη καὶ τὰς κατέγραψεν ἐν ταῖς αἵματῆραῖς δέλτοις τοῦ ἐθνικοῦ μαρτυρολογίου, οὔτε θέλει παύσῃ προσφέρων αὐταῖς, ἐν εἵδει θυμιάματος καὶ ὀλοκαυτώματος, τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὴν λατρείαν του.

Ἡ δημοτικὴ Ἑλληνικὴ ποίησις ὑπῆρξεν ὑπὸ τὴν δουλείαν ὁ ἀχώριστος σύντροφος, ἡ μόνη παρηγορία τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἀείποτε πένθιμος, μελαγχολικὴ, ἀλλ' αἰείποτε πλήρης ζωῆς καὶ ἐλπίδων, φέρει ἐστεμμένον τὸ

μέτωπον μὲ κλάδους κυπαρίσσου καὶ δάφνης, ὥς ἂν ἤθελε νὰ εἶπῃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς μεταγενεστέρους ὅτι ἐκ τῶν παθημάτων θέλει βλαστήσῃ ἡ νίκη. Συνοδεύσασα πιστῶς τὸν Ἕλληνα ἐν τοῖς διωγμοῖς, ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτὸν ὄρφανόν, μεμονωμένον κατὰ τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν τοσούτων αἰώνων.

Δικαιοῦται λοιπὸν καὶ τώρα ἡ δημοτικὴ ποίησις, ἡ φιλόστοργος αὕτη ἀδελφὴ καὶ συμμέτοχος τῶν δεινῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους παθημάτων, δικαιοῦται νὰ συμμεθέξῃ καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀγῶνος.

Ὅπου προσπάθεια σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀνέγερσιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἕλληνος, ἐκεῖ αὕτη κατὰ δικαίωμα παρευρίσκεται, διότι εἰς αὐτὴν μόνην ἀπόκειται νὰ συντάξῃ τὸν ἐπινίκειον ὕμνον καὶ νὰ ψάλῃ τὸ χαρμόσυνον ᾄσμα, ἀφοῦ δὲν ἀπηύδησέ ποτε θρηνωδοῦσα ἐπὶ τοῦ τάφου τοσούτων ἡρώων πρὸς ἐπισημοποίησιν τῶν βασάνων καὶ τῶν μαρτυρίων.

Ἐν τῷ στιχουργήματι ὅπερ λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀφιερῶσω πρὸς ἡμᾶς, ἀπεικονίζεται ἀλληγορικῶς ἡ πάλη καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῆς βαρβαρικῆς κατακτῆσεως, τοῦ μὲν πρώτου παριστανομένου ὡς κύματος ἀφροστεφοῦς, τῆς δὲ δευτέρας ὡς πέτρας ἱσταμένης ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους.

Δέχθητε αὐτὸ μετ' εὐμενείας, οὐχὶ ὡς ἔργον ἀντάξιον τοῦ θέματος, ἀλλ' ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τοῦ πρὸς ὑμᾶς βαθυτάτου σεβασμοῦ μου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ.

Πρὸς τὸν ἔντιμον ἱππότην κύριον Ἀριστ. Βαλαωρίτην.

Ἐντιμε Κύριε.

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναγγείλω ὑμῖν ὅτι ὁ σύλλογος ἐν τῇ συνεδριάσει 17 ὁδεύοντος, ἀκροασθεὶς τῆς τε πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς καὶ τοῦ εἰς αὐτὸν ἀφιερωθέντος ποιήματος «*Ὁ Βράχος καὶ τὸ Κύμα,*» ἐνθουσιωδῶς ἀπεφάνθη ἵνα ἀμφοτέρω τὰ εὐγενῆ ταῦτα προϊόντα τῆς εὐφυΐας ὑμῶν διὰ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου τοῦ συλλόγου καταστηθῶσι κτῆμα τοῦ πανελληνίου πρὸς ὃ ἀπευθύνονται.

Διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ σύλλογος ἐπεθύμησε ν' ἀνταποδώσῃ ὑμῖν δημοσίας χάριτας δι' ἣν περιποιήσατε αὐτῷ τιμὴν, συνάμα δὲ ἵνα ἐκπληρώσῃ ἐν τῶν κυριωτέρων καθηκόντων τῆς ἑαυτοῦ ἀποστολῆς παραδεχόμενος καὶ τὴν διὰ τῶν πλασμάτων τῆς φαντασίας σημαντικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος.

Δέχθητε, ἔντιμε Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

Κερκύρα τῇ 22 Μαρτίου 1863. Ε. Ε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΟΥΡΓΟΥΡΑΚΗΣ.

πρόεδρος τοῦ συλλόγου «*ἡ Ἀναγέννησις.*»

» Κῦμα, τί θέλεις ἀπὸ με καὶ τί με φοβερίζεις ;
» Ποιὸς εἶσαι σὺ κ' ἐτόλμησες ἀντὶ νὰ με δροσίζης,
» Ἀντὶ με τὸ τραγοῦδί σου τὸν ὕπνο μου νὰ εὐφραίνης
» Καὶ με τὰ κρύα σου νερὰ τῇ φτέρνα μου νὰ πλένης,
» Ἐμπρὸς μου στέκεις φοβερὸ μ' ἀφροῦς στεφανωμένο,
» Ὅποιος κί' ἂν ἦσαι μάθε το, εὐκολα δὲν πεθαίνω. »

» Βράχε, με λένε ἐκδίκηση. Μ' ἐπότισεν ὁ χρόνος
» Χολὴ καὶ καταφρόνηση. Μ' ἀνάθρεψεν ὁ πόνος.
» Ἡμουνά δάκρυ μιὰ φορὰ, καὶ τώρα κύτταξέ με
» Ἐγὶνα θάλασσα πλατειά, πέσε, προσκύνησέ με.
» Ἐδῶ μέσα 'ς τὰ σπλάχνα μου βλέπεις δὲν ἔχω φύκη,
» Σέρνω ἓνα σύγγεφο ψυχαῖς, ἐρμιὰ καὶ καταδίκη.
» Ἐύπνησε τώρα σὲ ζητοῦν τοῦ ἄδῃ μου τ' ἀχνάρια ...
» Μ' ἔκαμες ξυλοκρέββατο... Μὲ φόρτωσες κουφάρια...
» Σὲ ξένους μ' ἔρριξες γιαλούς... Τὸ ψυχομάχημά μου
» Τὸ περιέλασαν πολλοὶ καὶ τὰ παθήματά μου
» Τὰ φαρμακέψανε κρυφὰ με τὴν ἐλεημοσύνη.
» Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ, ἐπέρασε ἡ γαλήνη,
» Καταποτήρας εἶμ' ἐγὼ, ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς σου,
» Γίγαντας στέχω ἐμπρὸς σου. »

» Μέρα καὶ νύχτα σ' ἔσκαφτα, τὴ σάρκα σου ἔδαγκοῦσα
» Καὶ τὴν πληγὴ ποῦ σᾶνοιγα, τὸ λάκκο ποῦθε κάμω
» Μὲ φύκη τὸν ἐπλάκονα, τὸν ἔκρυβα 'ς τὸν ἄμμο.
» Σκῦφε νὰ ἰδῇς τὴ ρίζα σου 'ς τῆς θάλασσας τὰ βύθη,
» Τὰ θέμελά σου τᾶφαγα, σ' ἔκαμα κουφολίθι.
» Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ. Τοῦ δούλου τὸ ποδᾶρι
» Θὰ σὲ πατήσῃ 'ς τὸ λαιμό ... Ἐξύπνησα λειοντάρι »...

Ὁ βράχος ἐκοιμώτουνε. Ὡς τὴν καταχνιὰ κρυμμένος,
Ἀναίσθητος σοῦ φαίνεται, νεκρὸς, σαβανωμένος.
Τοῦ φώτιζαν τὸ μέτωπο, σχισμένο ἀπὸ ρυτίδαις
Τοῦ φεγγαριοῦ ποῦταν χλωμό, μισόσβυσταις ἀχτίδαις.
Ὅλόγυρά του ὀνείρατα, κατάραις ἀνεμίζουν
Καὶ 'ς τὸν ἀνεμοστρόβιλο φαντάσματα ἀρμενίζουν,
Καθὼς ἀνεμοδέρνουνε καὶ φτεροθορυβοῦνε
Τὴ δυσωδία τοῦ νεκροῦ τὰ ὄρνια ἂν μυριστοῦνε.

Τὸ μούγκρισμα τοῦ κύματος, τὴν ἄσπλαχνη φοβέρα
Χίλιαι φορὰς τὴν ἄκουσεν ὁ βράχος 'ς τὸν ἀθέρα
Ν' ἀντιβοᾷ τρομαχτικὰ χωρὶς κἂν νὰ ξυπνήσῃ
Καὶ σήμερ' ἀνατρίχιασε, λὲς θὰ λιγοψυχῆσῃ.

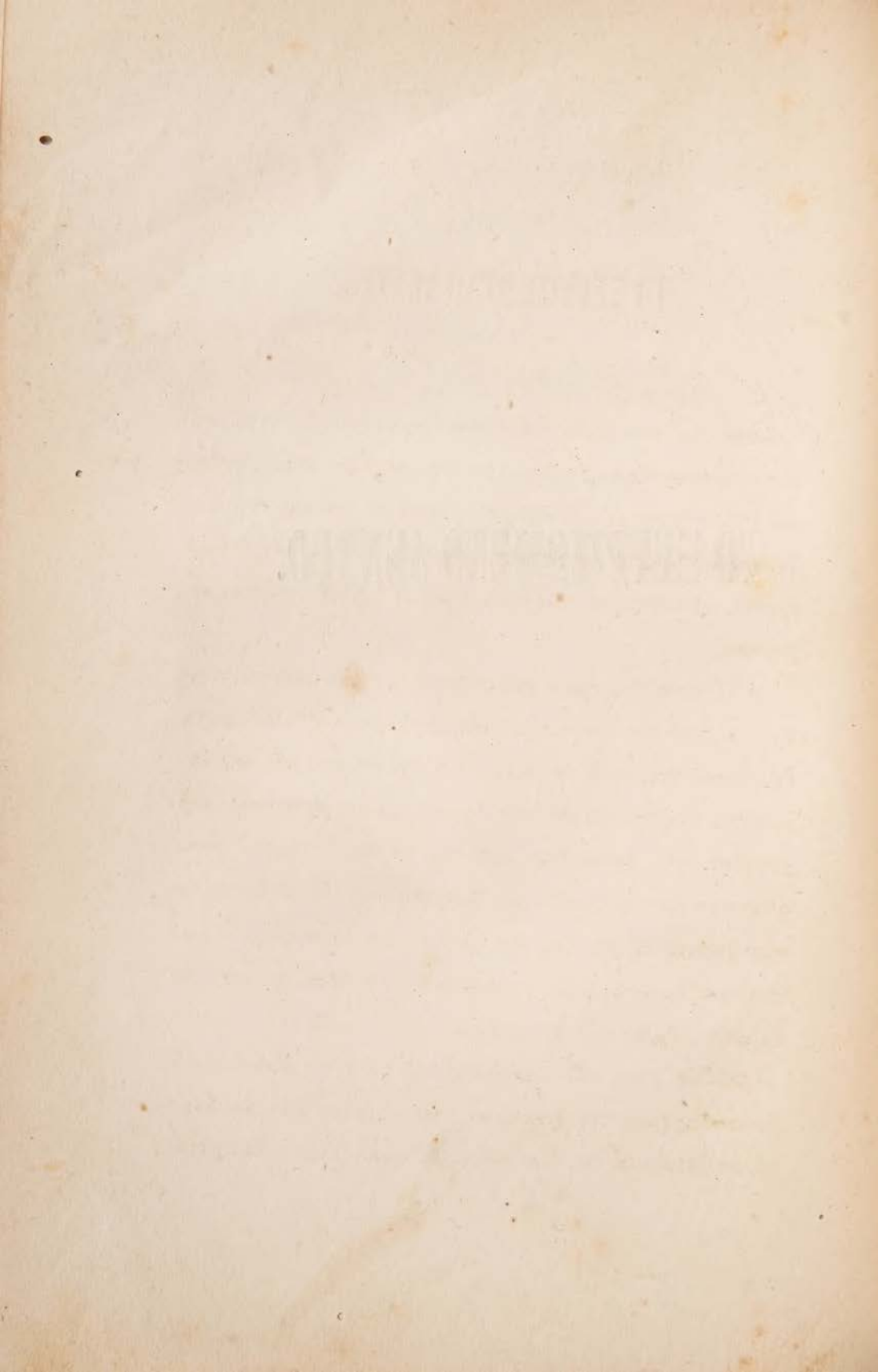
Ο ΒΡΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΜΑ.

- » Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ » τὸ κῦμ' ἀνδρειωμένο
Λέγει 'ς τὴν πέτρα τοῦ γιγαντοῦ θολό, μελανιασμένο,
» Μέριασε, μὲς 'ς τὰ στήθη μου ποῦσαν νεκρὰ καὶ κρύα
» Μαῦρος βορείας ἐφώλιασε καὶ μαύρη τρικυμία.
» Ἀφροῦς δὲν ἔχω γι' ἄρματα, κούφια βοή γι' ἀντάρα,
» Ἐχω ποτάμι αἵματα, μὲ θέριεψε ἡ κατάρρα
» Τοῦ κόσμου ποῦ βαρέθηκε, τοῦ κόσμου ποῦπε τώρα,
» Βράχε, θὰ πέσης, ἔφτασεν ἡ φοβερή σου ἡ ὥρα.
» Ὅταν ἐρχόμουναι σιγὰ, δειλὸ, παραδαρμένο
» Καὶ σῶγλυφα καὶ σῶπλενα τὰ πόδια δουλωμένο,
» Περήφανα μ' ἐχύτταζες καὶ φώναζες τοῦ κόσμου
» Νὰ ἰδῇ τὴν καταφρόνιση ποῦ πάθαινε ὁ ἀφρός μου.
» Κι' ἀντὶς ἐγὼ κρυφὰ κρυφὰ, ἐκεῖ ποῦ σ' ἐφιλοῦσα

Ὁ βράχος ἐβουβάθηκε. Τὸ κύμα ᾽ς τὴν ὁρμή του
Ἐκαταπόντισε μὲ μιᾶς τὸ κούφιο τὸ κορμί του.
Χάνεται μὲς ᾽ς τὴν ἄβυσσο, τρίβεται, σβύεται, λυόνη
Σὰν νᾶταν ἀπὸ χιόνι.

Ἐπανωθὲ του ἐβόγγιξε γιὰ λίγο ἀγριωμένη
Ἡ θάλασσα κ' ἐκλείστηκε. Τώρα δὲν ἀπομένει
Ἐ τὸν τόπο ποῦταν τὸ στοιχειὸ κάνειῖς παρὰ τὸ κύμα
Ποῦ παίζει γαλανόλευκο ἐπάνω ἀπὸ τὸ μνημα.

ΤΟ ΞΕΡΡΙΖΟΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΟ.

ΤΟ ΞΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟ ΛΕΝΤΡΟ.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1866 διαμένων ἐν Μαδουρῇ μιᾷ ἐκ τῶν χαριεστάτων Ταφίων νήσων παρεστάθην θεατῆς φοβερωτάτης τρικυμίας. Ἐβλεπα τὴν ἀπέναντι πεδιάδα τοῦ Ἐλλομένου ὑποβρύχιον καὶ καταστρεφομένην, τὰ δὲ καλλιμέτωπα ὄρη τῆς Ἑλάτης καὶ τῶν Κάρων πυρπολούμενα ὑπὸ τῶν κεραυνῶν.

Ἡ θάλασσα βρυχωμένη συνεστρέφετο ἐντὸς στενωτάτων πορθμῶν καὶ ἐφαίνετο δυσανασχετοῦσα, ὥσει λέξινα ἐν κλωδίῳ, τὰ δὲ κύματά της, ἐν ᾧ εἰσέβαλλον διὰ τοῦ στομίου τῆς Θηλειᾶς κειμένης πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν ἀκρωτήριον τοῦ Μεγανησίου καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπορεύοντο πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ζαβέρδας, ἀπῆντουν κατὰ μέτωπον τὸν Σκορπιὸν καὶ τὴν Σπάρτην, ἐκ τῆς χορείας καὶ ταύτας τῶν Ταφίων, καὶ ἀντικρουόμενα κατέπιπτον ἀφροστεφῇ καὶ γιγαντώδῃ ἐπὶ τῆς Μαδουρῆς καὶ τῆς ἀμμώδους ἀκτῆς τοῦ Ἐλλομένου.

Ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν μυκηθμῶν τοῦ πελάγους διεκρίνετο ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ χειμάρρου, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν ἀποτόμων ἀκρωρείων τῆς Ἐγκλουβῆς καὶ κρημνιζόμενος ἀπὸ χαρά-

δρας εἰς βάραθρον, λάβρος καὶ καταστρεπτικὸς φθάνει διὰ τῶν κλεισσωρειῶν καὶ κατακλύζει τὴν πεδιάδα σύρων παμμεγέθεις λίθους καὶ προαιώνια δένδρα. Ὁ χεῖμαρρος οὗτος καλεῖται *Δημοσάρι*.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοιαύτῃ ὑπῆρξεν ἡ δύναμις καὶ ἡ ὁρμὴ τῶν ὑδάτων του, ὥστε ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ τὸ ῥεῦμα διασχίζον τὰ θαλάσσια κύματα ἔφθανε μέχρι τῆς Μαδουρῆς καὶ ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ μου τὰ λάφυρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τοῦ πολέμου του. Μεταξὺ δὲ τούτων καὶ δένδρον πελώριον ἐκ τοῦ γένους τῶν δρυῶν, κοινῶς καλούμενον *ρουπάκι*, διακρινόμενον διὰ τε τὸ ἀγροῖκον καὶ τὴν ῥωμαλαιοῦτητα τῆς φύσεώς του. Τὸ τυχαῖον τοῦτο συμβὰν παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ τὴν ἰδέαν τοῦ ἐπομένου στιχουργήματος, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ «*Τὸ ξερῶζόμενον δέντρο.*»

Ἄλλ' ἡ ποίησις ἥτις ἐν τῇ τελευτῇ τῶν μυστηρίων αὐτῆς εὐκόλως διαπορθεύει ἀπεράντους διαστάσεις καὶ ἔχει θεόθεν τὴν δύναμιν νὰ συναρμολογῇ καὶ νὰ συζεύγῃ ἀντικείμενα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ὅλως ἀλλότρια καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μηδεμίαν ἔχοντα πρὸς ἀλλήλα σχέσιν, ἠθέλησεν ἐν τῇ περιπτώσει ἐκείνῃ νὰ διεγείρῃ ἐν ἐμοὶ τὴν μνήμην τοῦ Ἀργύρου πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἐτῶν προδοτικῶς φονευθέντος, ἀλλὰ ζῶντος εἰσέτι ἐν ταῖς δημοτικαῖς παρχδόσεσι καὶ ἐξυμνουμένου παρὰ τοῦ λαοῦ διὰ τε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ ἀτίθασσον τοῦ χαρακτῆρος.

Ἐγεννήθη οὗτος κατὰ τὸ 1799 καὶ μόλις ἔφηβος ἡσπάσθη

τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ βίου, ὅπερ παρὰ μὲν τοῖς εὐνομούμενοις ἔθνεσιν ὑποδεικνύει ἄκρατον τάσιν πρὸς τὴν βιαιοπραγίαν, ἐθεωρεῖτο δὲ παρ' ἡμῖν ὡς ἐξαιρέτως ἰδιάζον πρὸς μόνους τοὺς γενναίους καὶ τοὺς τολμητίας. Οὐδ' ἐβράδυνε νὰ γίνῃ γνωστὸς ὁ Ἀργύρης διὰ τὸ ἀκαταδάμαστον τοῦ ἥθους, καὶ ἐν ταῖς νυκτεριναῖς αὐτοῦ ἐκδρομαῖς ἐνέσπειρε τρόμον παριστάμενος ὡς νυκτερόβιον φάσμα, ἐπιβάλλων τὴν θέλησίν του καὶ ἀπαιτῶν σεβασμὸν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὰς ἐρέξεις του.

Τότε ἠράσθη καὶ Ἑλένης τινὸς θυγατρὸς Μιχαὴλ τοῦ Περδικάρη ἐκ τοῦ χωρίου Καλαμίτζι, καθ' ἃ δὲ προκύπτει ἐκ τοῦ παρὰ πόδας δημοτικοῦ ἄσματος, ὃ ἔρως αὐτοῦ δὲν ἀπεκρούετο. Ἀλλ' οἱ γεννήτορες τῆς νεάνιδος ἀπέρριψαν ἐπιμόνως τὰς περὶ γάμου προτάσεις τοῦ Ἀργύρη καὶ ἡ ἄρνησις αὕτη διήγειρεν ἐν τῇ ἀγρία ψυχῇ τοῦ μνηστῆρος ἄσβεστον ζηλοτυπίαν καὶ ἀκατάσχετον πόθον ἐκδικήσεως. Ἐκήρυξεν ἐπομένως πόλεμον κατὰ τῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλένης, κατέστρεψε πολλὰ τῶν κτημάτων αὐτῆς, ἐπλήγωσε καιρίως ἓνα ἐκ τῶν συγγενῶν της καὶ τέλος ἐνεδρεύσας ἀπήγαγε τὴν κόρην καὶ βιάσας αὐτὴν τὴν ἀπέπεμψε, ἀφοῦ διὰ τοῦ ξίφους κατέκοψεν αὐτῆς τὰς παρειάς ἐπ' ἐλπίδι ὅτι οὕτω πως ἡκρωτηριασμένην οὐδεὶς ἤθελέ ποτε τὴν ὀρεχθῇ.

Μετὰ τὸ κακούργημα τοῦτο ἐκνήρυχθη ἐκτὸς τῆς προστασίας τῶν νόμων καὶ ἀδρὰ ὠρίσθη ἀμοιβὴ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Περιέζωσαν τὰ ὄρη τακτικοὶ καὶ ἑκτακτοὶ χωροφύλακες, ἀπο-

σπάσματα τῆς Ἀγγλικῆς φρουρᾶς ἐξῆλθον ὥς εἰς ἄγραν θηρίου τινός, καὶ ὅμως ἐπὶ δεκαπέντε ὀλοκλήρους μῆνας ὁ Ἀργύρης ἐδυνήθη νὰ παραταχθῇ μόνος τυγχάνων ἀπανταχοῦ προστασίας καὶ περιθάψεως, ἴσως διότι πάντες ἐβλεπον μετὰ δυσμενείας νεανίαν ὁμόθηρσκον καὶ γενναῖον ἀσπλάγχχνως ἰχνηλατούμενον ὑπὸ ἀλλοφύλων καὶ ἑτεροδόξων.

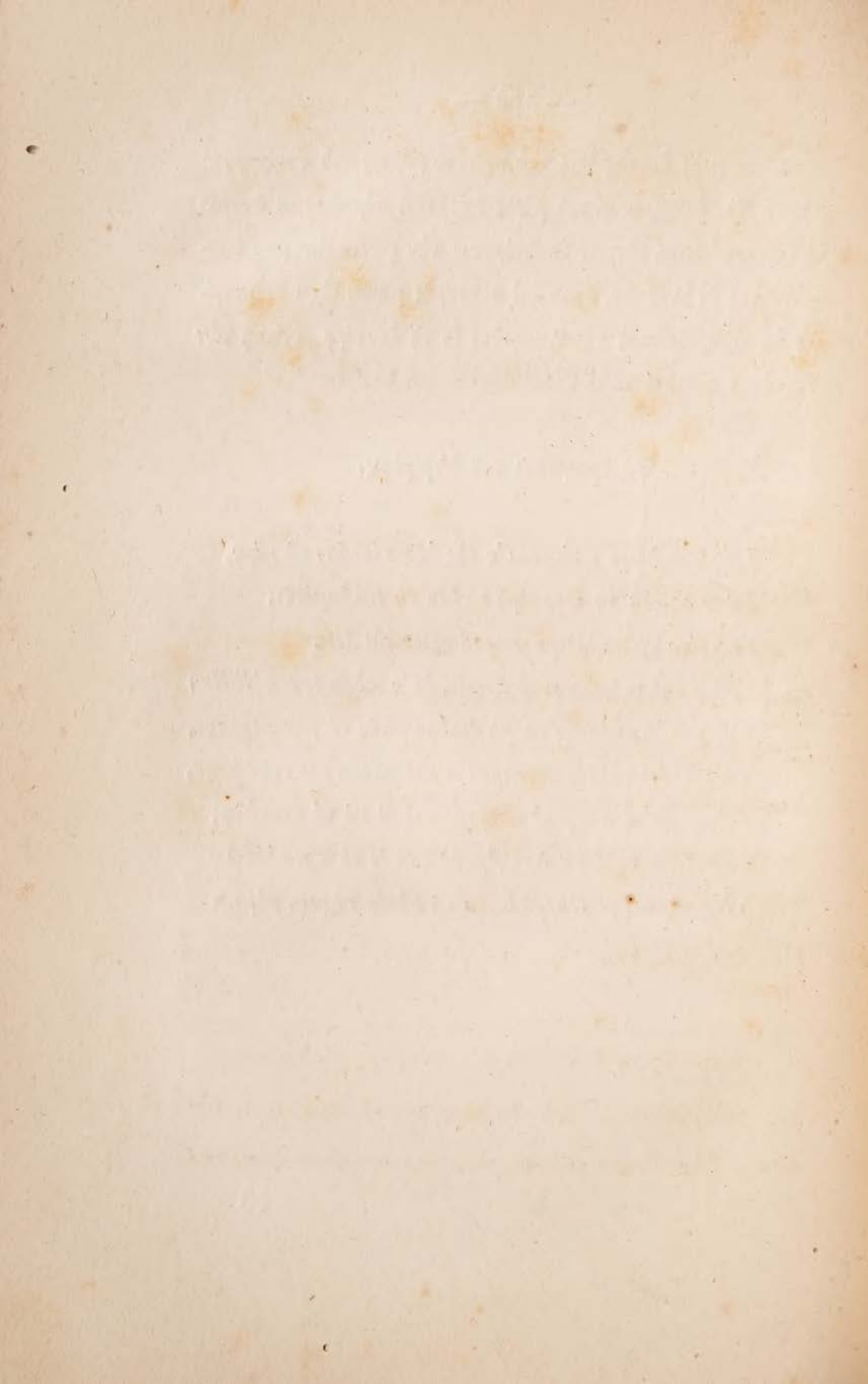
Ὅ,τι ὅμως αἱ Ἀγγλικαὶ λόγχαι δὲν ἴσχυσαν νὰ κατορθώσωσι τὸ κατώρθωσεν ἡ διαφθορά, καὶ δύο ἐκ πνεύματος συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φίλοι, ὁ Πατράλας καὶ ὁ Νικόλαος Κούρτης, ἀφοῦ πρῶτον ἀδελφικῶς συνεδείπνησαν μετὰ τοῦ Ἀργύρη, δολίως τὸν ἐφόνευσαν πυροβολήσαντες κατ' αὐτοῦ ἐκ τῶν νώτων, ἐν ᾧ προεπορεύετο ἀμερίμνως κατὰ τὴν 22 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1827.

Οἱ δολοφόνοι γενόμενοι μισητοὶ κατέλυσαν τὸν βίον ἐν κατάραις καὶ ἐν ἀναθέμασι. Πιστεύεται δὲ ὅτι ἡ πέτρα ἐφ' ἧς ἔπεσεν καὶ ἦν ἔβαψε διὰ τοῦ αἵματός του ὁ Ἀργύρης, παρασυρθεῖσα βαθμηνδὸν ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὑπάρχει σήμερον μακρὰν τοῦ τόπου ἔνθα ἀπ' ἀρχῆς ἔκειτο, καὶ ὅτι εἶναι αὕτη ἐκείνη ἦν πρὸ χρόνων χωρικός τῆς μοῖ ὑπέδειξεν ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ χειμάρρου καὶ ἥτις διεκρίνετο διὰ τῆς ἐπωνυμίας τὸ κοττρί τοῦ Ἀργύρη, πλησίον τοῦ μέρους ὅπου εἰς τὸν ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς πεδιάδος παρίσταται ἀριστερόθεν ὑψηλὸς ἀπότομος βράχος, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου μεγαλοπρεπῆς πλάτανος ἐπισκιάζει μικροσκοπικὸν καὶ πενιχρὸν νερόμυλον.

Ταῦτα πρὸς διασάφησιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ στιχουργήματος. Τὸ δεύτερον αὐτοῦ μέρος ἀποτελεῖ σύμπλεγμα ἀτομικῶν ἐντυπώσεων, αἵτινες ἐπολιόρχουν τὴν φαντασίαν μου ἐπανελθόντος ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου ἐπὶ τέσσαρας μῆνας εἶχα ἐνδιατρίψῃ ὡς πληρεξούσιος τῆς Λευκάδος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐθνικῇ τῶν Ἑλλήνων συνελεύσει.

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἀργύρη.

Τρία πουλάκια κάθονται 'ς τῆς Ἑγκλουβῆς τὰ μέρη,
 Τῶρα τηράει τὴ Βαγκερὴ τᾶλλο τὸ Καλαμίτζι,
 Τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο μοιρολογεῖ καὶ λέει.
 » Δὲ 'ς τοῦπα ἐγὼ χρυσὸ πουλί, δὲ 'ς τοῦπα ἐγὼ ἡ Ἑλένη
 » 'Σ τὴν Ἑγκλουβὴν γὰρ μὴ διαβῆς μάδε γὰρ μὴν περάσης,
 » Μὲ Κούρτη φίλος μὴν πιαστῆς καὶ μπέσα μὴν τοῦ δώσης,
 » Γιατ' εἶν' ὁ Κούρτης ἄπιστος καὶ θὲ γὰρ σὲ σκοτώσῃ;
 — » Νᾶθε τὸ ξέρω ἀπὸ βραδύς, γᾶθε τὸ καταλάβω
 » Νὰ κάμω τὴν Πατράλαινα γὰρ κλαίῃ γύχτα, μέρα. »

ΤΟ ΞΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΟ.

— « Δέντρο, πῶς κοίτεσαι νεκρὸ ἔς τὸν ἄμμο τοῦ γιαλοῦ μου;
Ποιὸ χέρι σὲ ξερρίζωσε, ποιά δύναμη σ' ἐπῆρε
Ἀπὸ τῆ ράχη τοῦ βουνοῦ καὶ σ' ἔρριξε ἔς τὸ κῦμα; ...
Ἐσένα τὰ γεράματα δὲ σεῖχαν σαρακώση,
Ἐς τὰ ἀτάραγα κλωνάρια σου ἑκατοστάδαις χρόνοι
Χωρὶς νὰ τὰ λυγίσουνε, ἐστέκαν σωριασμένοι,
Ἐς τῇ σιδερένια φλοιδά σου, χωρὶς νὰ τήνε γδάρῃ,
Τοῦ λόγγου τὰ γριοδάμαλο τὰ κέρατα ἐτροχοῦσε.
Ἥές μου, πῶς κοίτεσαι νεκρὸ, ρουπάκι, ἔς τὸ γιαλό μου; »

— « Καταίβαινε ὀλοφούσκωτο προχτὲς τὸ Δημοσάρι
Μουγκρίζοντας ἔς τὸ διάβα του, σὰν νὰ ζητοῦσε ἀμάχη.
Δὲν τὸ βαστοῦσαν ρίζιμιὰ, δὲν τὸ κρατοῦσαν φράχταις,

Ἦς τὸ πέρασμά του ἐγέρνανε σὰν νὰ τὸ προσκυνοῦσαν
Οἱ σχίνοι, τὰ γριοπρίναρα. Τὸ κῦμα ἔς τὸ θυμὸ του
Ἐρρόβολοῦσε πάντα ἐμπρὸς, θεότυφλο, ὠργισμένο,
Καὶ πέφτει κατακέφαλα μ' ὅλη τὴν ἀνδρειά του,
Γιὰ νὰ ρουφήξῃ ἓνα κοντρί ποῦ τῶφραζε τὸ δρόμο.
Ἔστεκα ἐγὼ κ' ἐκύτταζα κί' ἀπ' τὴ βουβὴ τὴν πέτρα,
Ἄκουσα τότε μιὰ φωνὴ σὰν νὰ βγαίνει ἀπ' τὸν ἄδη.
— » Πέρνα, ποτάμι μέριασε, σύρε νὰ σκιάζῃς ἄλλους,
» Ἐμὲ μ' ἐπάτησε βαρὺ ποδάρι ἀνδρειωμένου,
» Μ' ἐστοίχειωσε τὸ αἶμά του, κ' εἶμαι θεμελιωμένο,
» Γιὰ νὰ φωνάζω ἀνάθεμα ἔς ἐκείνους ποῦ προδίνουν.
» Εἶμαι τ' Ἀργύρη τὸ κοντρί, εἶμαι τ' Ἀργύρη ὁ τάφος.— »
Τὸ κῦμα ἀναστηλώθηκε, ἀφρομανάει, θεριεύει.
Τότε μὲ μιᾶς ἐψήλωσε κ' ἡ πέτρα τὸ κεφάλι
Καὶ ἔς τὸν πλατὺν τὸν ὄμῳ της τὰ γιόκλημα ἀνθισμένο
Ξαπλώθηκε σὰν νὰ τανε τοῦ σκοτωμένου ἡ χήτη.
Ὀλόγυρά της ἡ μυρτιαῖς γοργὰ συμπυκνωθῆκαν,
Σφιχτὰ τὴν ἐπερίπλεξαν κ' ἐφάνηκε ὁ Ἀργύρης
Ὀλόρθος τὴ φλοκάτη του σὰν νὰ φοροῦσε ἀκόμα.
Φεύγουν μὲ τρόμο τὰ νερά. Τοῦ πεθαμένου ὁ ἴσχιος

Τὰ κυνηγάει καὶ τὰ πατεῖ. Τὸ χνῶτό του τὰ σχίζει.
Ἄρμενιζε τὸ φάντασμα. Τὰ νεκρολίβανά του
Τάχει φτερούγια 'ς τὰ πλευρὰ κι' ἀνεμοδέρνει χάρος.
Ἐτρεμε ἡ γῆ 'ς τὴ ρίζα μου, μ' ἐπλάκωσε ἡ θολοῦρα,
Μάγκάλιασεν ὁ χαλασμός, μ' ἐσύντριψε, μ' ἐπῆρε,
Καὶ τώρα σέρνομαι νεκρό . . . Τήραξε, μὲ γνωρίζεις; . . .
Θυμᾶσαι ποῦρθες μιὰ φορὰ μὲ τὰ λαγωνικά σου
Κ' ἐπλάγιασες 'ς τὸν ἴσκιό μου; Ἐγὼ μὲ τὰ κλωνάρια
Ἐσκέπασα 'ς τὸν ὕπνο σου καὶ σὺ μὲ τὸ λεπίδι
Ἐχάραξες 'ς τὴ φλοῦδά μου, πρὶν φύγῃς, τὸνομά σου.
Ἡ μοῖρα μᾶς ἀδέρφωσε, ξερρίζωμένο τώρα
Γυρεύω τόπο νὰ ταφῶ . . . Σ' ἀγάπησα . . . μὲ θέλεις; . . .

— » Μείνε, σὲ θέλω δέντρο μου... Ἄν ἔρθῃ καὶ γιὰ μένα
Ἡ ὥρα ἡ ἀναπόφευκτη ὅπου σὲ συνεπῆρε,
Θὰ πῶ μὲς 'ς τὰ σανίδια σου νὰ κλείσουν τὸ κορμί μου
Καὶ τὸνομα ποῦ φύλαξες 'ς τὴ φλοῦδά σου γραμμένο,
Ἄν θὰ τὸ φάγ' ἡ μαύρη γῆ, θέλω μὲ σὲ νὰ λυώσῃ.
Μείνε, σὲ θέλω, δέντρο μου, 'ς τὸν τάφο συντροφιά μου.
Ὅποιος κι' ἂν σ' ἔστειλε 'ς ἐμὲ, ρουπάκι, καλῶς ἦρθες» . . .

Ἔστεκ' ἀκίνητος ἐκεῖ, θωρῶντας ξαπλωμένο
Τὸ δέντρο τὸ περήφανο τοῦ μοῦχε στείλ' ἡ μοῖρα,
Καὶ χίλιοι μύριοι στοχασμοὶ σκληρὰ μ' ἐμαρτυρεύαν.
Θυμήθηκα τὴ νειότη μου ὅταν μὲς ᾽ς τὴν καρδιά μου
Ἐφύτρων ἄδολη ἡ χαρὰ μὲ φτερωταῖς ἐλπίδαῖς . . .

Ξέγνοιαστη τότε ἀνέμιζε, σὰν νᾶτανε ξηφτέρι,
Ἀκαταδάμαστη ἡ ψυχὴ, κ' ἔπερνε γιὰ λημέρι
Πότε τὰ πεῦκα τοῦ βουνοῦ, πότε τὰ κυπαρίσσια
Καὶ πότε ἐφώλιαζε κρυφὰ μέσα ᾽ς τὰ ῥημοκλήσια,
Κ' ἐγύρευε φαντάσματα. Μονάχη, ἀποσταμένη
Εὕρισκ' ἐκεῖ παρηγοριά. Τὴ νύχτα οἱ πεθαμένοι
Τὴν ἔπερναν πνευματικὸ κ' ἐκείνη γιὰ λουλούδια
Τοὺς ἔρριχνε μνημόσυνα, τοὺς ἔδινε τραγούδια.

Πόσαις φοραῖς καθήμενος ᾽ς τὸ βράχο μοναχός μου
Ἔβλεπα νᾶρχεται νεκρὸ τὸ μούγκρισμα τοῦ κόσμου
Νὰ ξεφυχᾷ ᾽ς τὰ πόδια μου, σὰν τὸν ἀφρὸ ᾽ς τὰ γέρι,
Καὶ πόσαις ἄμετραις φοραῖς, μ' ἀντάρα, μ' ἀγριοκαῖρι,
Ἐκρύφτηκα ᾽ς τὴν λαγκαδιὰ καὶ μέσα ᾽ς τὰ πλατάνια

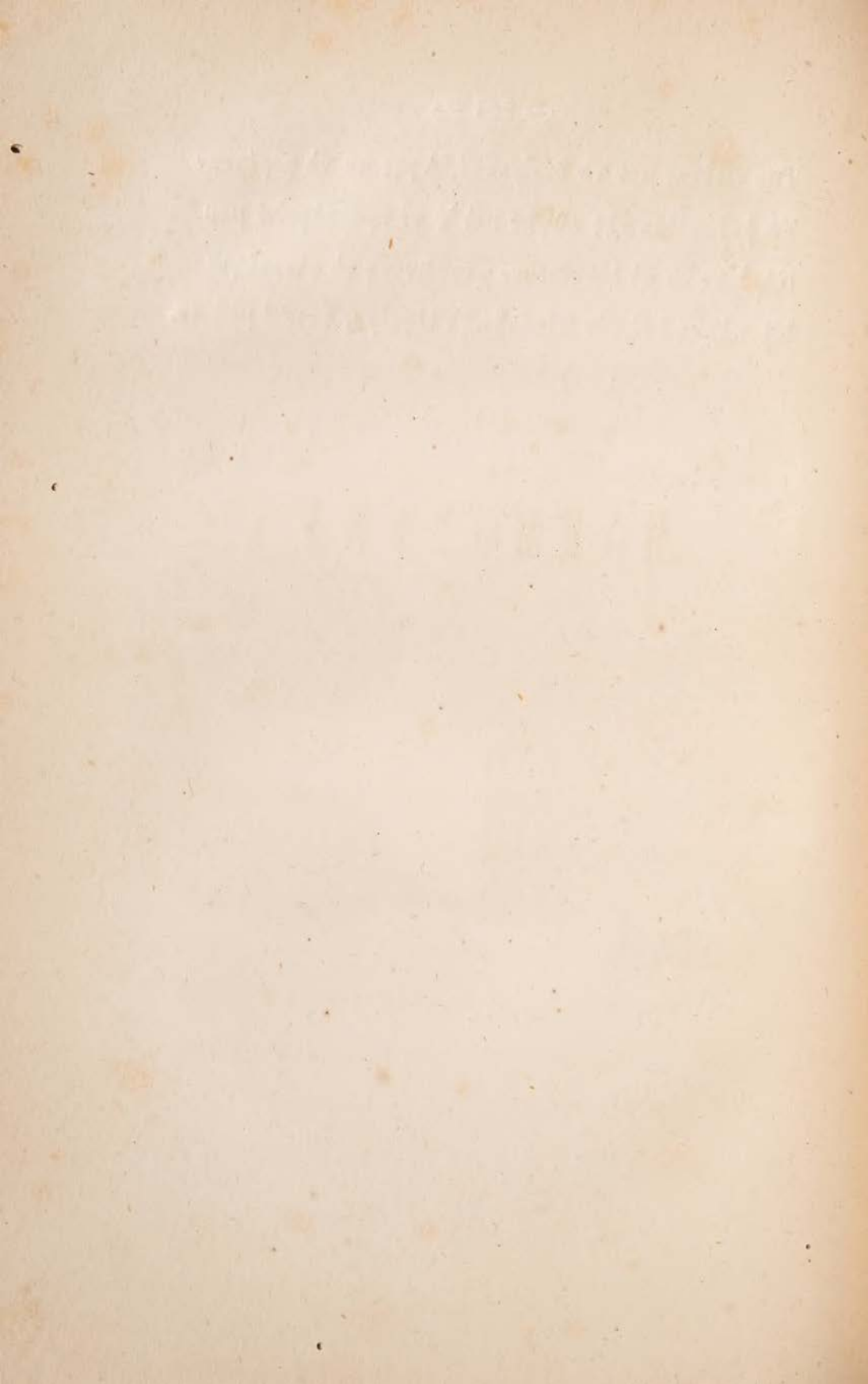
Ἐννοιωθα ἀπόκρυφῃ χαρᾷ, ἔννοιωθα περηφάνια
Πιστεύοντας ὅτ' ἤμouνα θεριὸ μὲ τὰ θερία,
Ἀνήμερό, ἀνυπόταχτο κ' ἐγὼ σὰν τὰ στοιχεῖα . . .
Τὰ δέντρα ἐτρίζαν καταγῆς, γυρτὰ, ξερρίζωμένα,
Τὰ νυχτοπούλια ἐσκούζανε τριγύρω μου ἀγριωμένα,
Κ' ἐγὼ μ' ἓνα τουφέκι
Ἐπίστευα πῶς ἤμouνα βροντὴ κι' ἀστροπελέκι . . .

Πικραῖς ποῦν' ἡ ἐνθύμησais ! . . Τότε τὸ μέτωπό μου,
Πλατὺς, καθάριος οὐρανός, δὲν τοῦχαν ἀυλακώσῃ
Τοῦ χρόνου τὰ ξεσχίσματα, οἱ πόθοι, τὰ φαρμάκια.
Σὰν πύργος ἔστεκε ψηλὸ κ' ἐπάνω του ἐφωλιάζαν
Χιλιάδες ὄνειρα χρυσὰ, λὲς κ' ἦταν χηλιδόνια
Κ' ἐφύγαν μὲ τὴν ἀνοιξή, τὰ σκόρπισε ὁ χειμῶνας.
Τώρα τὸ σκέπασαν μὲ μιᾶς ἡ καταχνιαῖς τοῦ κόσμου,
Συγνέφιασε, σκοτεΐδισε καὶ ραγισμένη πλάκα
Κατάμεσα 'σ τοῦ κεφαλιοῦ τᾶψυχο μοναστῆρι,
Στεῖρο ξαπλώνεται, βουβὸ, τοῦ λογισμοῦ μου τάφος. . .
Τί κρίμα τόσο γρήγορα νὰ φεύγουνε τὰ νειῶτα!
Ὅποιος κι' ἂν σ' ἔστειλε 'ς ἐμέ, ρουπάκι, καλῶς ἤρθες.

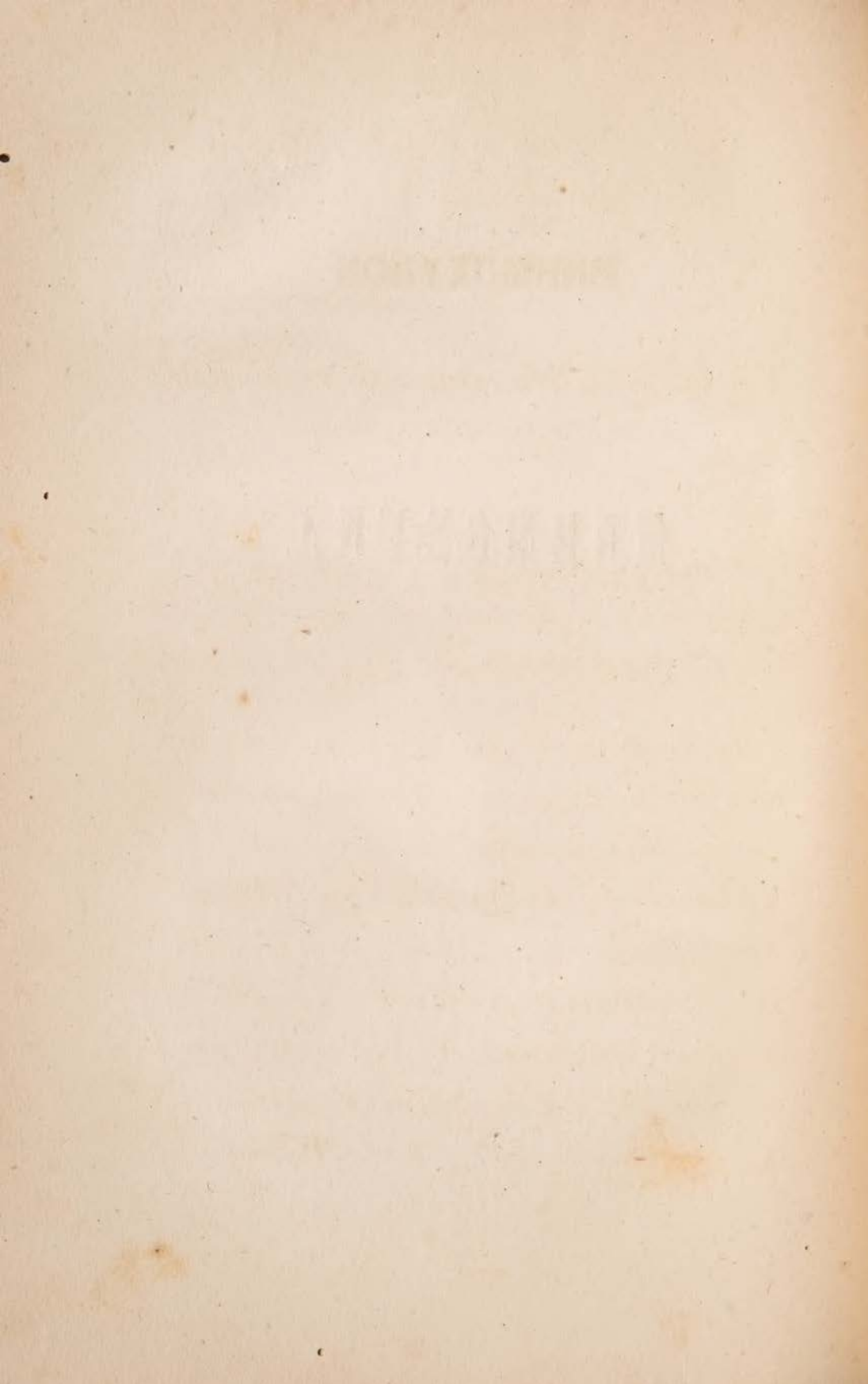
Ὅταν κ' ἐσὺ τὸ δύστυχο, χλωρὸ καὶ στολισμένον
Ἐσήκονες μισουρανὶς τάλύγιστα κλωνάρια,
Βελάζοντας ἔς τὸν ἴσκιό σου ἔτρεχε τὸ κοπάδι.
Ὁ πιστικὸς χαρούμενος σ' ἀγάπαε σὰν πατέρα.
Χήραις γρηαῖς, πανόρφαναις καὶ ξετραχηλισμέναις
Σοῦ ἐπέρναν τ' ἀντιρρίμματα, ὥσάν ἐλεημοσύνη,
Κι' ὅταν τὰ ρίχναν ἔς τὴ φωτιά κι' ὀλόγυρα ἔς τὰ θράκια
Μὲ τὸ φτωχὸ προσάναμμα τὴ νήστεια ἀποκοιμοῦσαν,
Τότε σ' εὐχολογοῦσανε κ' ἐλέγαν ἔς τὴν Παρθένο
Νὰ σοῦ στοιχειόνη τὰ κλαριά, νὰ σοῦ χαρίζῃ χρόνια...
Τώρα νεκρὸ ἔς τὸν ἄμμο μου θὰ σὲ θυμοῦνται τάχα;...

Ἐμαραθήκανε γιὰ μᾶς τοῦ κόσμου ἡ πρασινάδαις.
Ἐσένα σ' ἐξερρίζωσε τὸ κύμα ἔς τὴν ὀργή του,
Ἐμὲ μοῦ τρώγουν τὴν καρδιά ἀχόρταγαις ἐλπίδαις.
Νᾶξερεις πῶς ταῖς ἔτρεφα! Καὶ τώρα μία μία
Μαραίνονται καὶ πέφτουνε σὰ φύλλα τὸ χειμῶνα.
Πλάστη μεγαλοδύναμε! Σπλαχνίσου με τὴν ὥρα
Ποῦ θάρθη ὁ χάρος νὰ μ'εὐρῇ, καὶ πρὶν σβυςῇ τὸ φῶς μου,
Στείλῃ μου πάλαι νὰ τὰ ἰδῶ μ' ὅλη τὴν εὐμορφιά τους

Τῆς νειότης μου τὰ ὀνείρατα! Ἄφες τα νὰ φορέσουν
Τὰ ῥοδοκάλια τῆς αὐγῆς καὶ ᾽ς τὸ προσκέφαλό μου
Νάρθοῦν νὰ μὲ ῥαντίσουνε χτυπῶντας τὰ φτερούγια
Μὲ πάχνη ἀπὸ τὸν Κίσσαβο. . . Πατέρα, στείλέ μου τα.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ νεκροταφείῳ μνή-
ματος τῆς οἰκογενείας Βερέτα.

.

Τῇ Κυρίᾳ Χρυσούλᾳ Βερέτα Σπέϊδ.

Χρυσοῦλα!

Πῶς ἐκοιμότουνε γλυκά... Βαθειὰ μέσα 'ς τὸ μνήμα
Οὔτε σκοτάδι, οὔτ' ἐρημιά! . . Ἕνα παιδὶ, μιὰ μάνα
Ζευγαρωμένα, ἀχώριστα, κι' ὀλογυρά τους ἄνθη
Καὶ δροσερὰ τριαντάφυλλα ποῦ ἀνάτρεφε τὸ δάκρυ,
Χρυσοῦλα, τοῦ πατέρα σου. Μέσα 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον
Προχτὲς κατέβηκα κ' ἐγὼ κ' ἐμπρὸς 'ς τὰ μνήματά σου
Λησμόνησα τοὺς ζωντανούς. Ἐχτύπησε ἡ καρδιά μου...
Μοῦ φάνηκε ὅτι ἀνάδευαν τριγύρω τὰ φτερά τους
Χίλια ἀγγελούδια γαλανὰ . . . Δευτέρα παρουσία . . .

Μοσχοβολιαίς . . ψιθυρισμοί . . φιλήματα . . λιθάνι . .
Τραγοῦδι . . . νεκρανάσταση . . Καὶ μέσα ἔς τὸνειρό μου
Εἶδα ν' ἀστράφουνε μὲ μιᾶς καὶ νὰ σβυστοῦν δυὸ σπίθαις
Σὰν ἄστρα διαβατάρικα κ' ἐπίστεψα πῶς ἦρθαν,
Χρυσοῦλα, οἱ πεθαμένοι σου νὰ προσδεχτοῦν κ' ἐμένα
Καὶ νὰ μοῦ ποῦν ὅτι εἶδανε κι' ὅτ' εἶχαν ἀπαντήσῃ
Ἐν τὰ περιβόλια τοῦρανοῦ, ἔς τ' ἀπόσκια τᾶλλου κόσμου
Τῇ μαύρῃ τῇ Μαρίας μου . . . Ἐξύπνησα . . . σιμά μου
Ἐδάχρυζ' ὁ πατέρας σου. Ἐσχύψαμε κ' οἱ δύο μας
Τὰ μνήματα ἐφιλήσαμε . . . Χρυσοῦλα, πίστεψέ με
Δὲν εἶν' ὁ τάφος χωρισμός, μόν' εἶναι ἡ ξενιτειά σου.

Ἐν τῇ πολυτελεῖ τούτῳ μνημείῳ κατατέθησαν τὰ λείψανα τῆς Κυ-
ρίας Ἑλοΐζας Βερέτα καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ τῆς ἐν
Ἱρλανδίᾳ μνηστευθείσης μετὰ τοῦ ἀξιολόγου λοχαγοῦ κυρίου Σπείδ
Χρυσοῦλας Βερέτα.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΦΛΑΜΠΟΥΡΙΑΡΟΥ

Τὰ Χρόνια.

- » Πᾶρε, παπᾶ, τὸ θυμιατὸ, φόρεσε πετραχήλι
» Κ' ἔλα μ' ἐμέ σιγὰ σιγὰ νὰ ρίξωμε τρισάγιο.
» Ἐκλειςε χρόνος ποῦρθα ἐδῶ, θαλασσοπηνιμένος
» Καὶ σῶφερα 'ς τὴν ἐκκλησιᾶ, θυμᾶσαι, τὸ παιδί μου.
» Ἔρχομαι πάλαι νὰ τὸ ἰδῶ. Δὲ θέλω ψαλμωδίαις ...
» Δὲ θέλω κόσμου γλαλοή ... Οἱ ξένοι λησμονοῦνε ...
» Θέλω νὰ μείνω μοναχός ... Σκοτάδι κ' ἐρημία » ...

Καὶ γονατίζει καταγῆς. Ὡς τὴν ἄφωνη τὴν πλάκα
Τὸ ἔρμο μέτωπο χτυπᾷ καὶ τέτοια λόγια ρίχνει.

» Παιδί μου, ξύπνα μιὰ στιγμή. Τὰ γαλανὰ σου μάτια
Ποῦταν γιὰ μέγα οὐρανός, ποῦταν γιὰ μὲ τὸ φῶς μου,

Ξεσφράγισέ τα νὰ τὰ ἰδῶ. Πρὶν σοῦ τὰ κλείσῃ ὁ χάρος
Ἔτρεξα ὁ μαῦρος ἔτρεξα. Ὀλονυχτὺς τὸ κῦμα
Τὸ παρεκάλεσα θερμὰ γιὰ μὲ νὰ ζωντανέψῃ
Καὶ νὰ μὲ πάρῃ ᾿ς τὸν ἀφρὸ κ' ἐκεῖδ' ὁ μ' ἐλυπήθῃ.
Ἔφτασα ὁ δύστυχος ἀργὰ, ταῦρα μισοσβυμένα. »

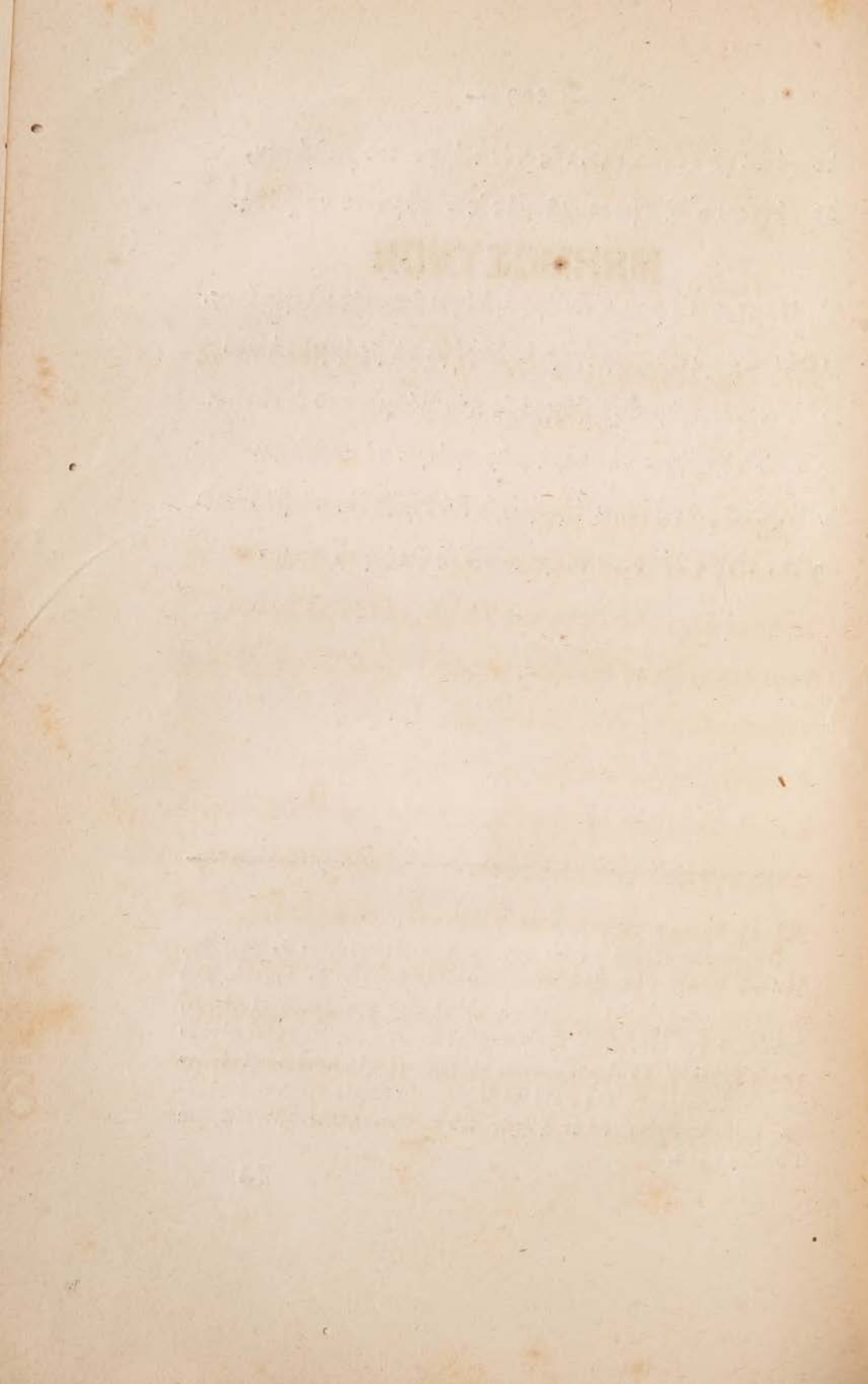
» Εὐπνα, παιδί μου, δὲν ἀκοῦς; Χίλιαις φωναῖς τριγύρω
Ἀντιβοοῦν τρομαχτικά... Λὲς κ' εἶναι συντελεία.
Ὁ κόσμος πῶπεφτε νεκρὸς κ' ἔλυονε χαλασμένος
Μὲ μιᾶς ταραάζεται, ξυπνᾷ. Τώρα ᾿ς τὰ γερατειά του
Γυρεύει νειῶτα καὶ ζωὴ, γυρεύει παλληκάρια,
Κ' ἐγὼ πατέρας ὀρφανὸς καὶ ξεθεμελιωμένος,
Ἐγὼ τί θὰ τοῦ δώσω;... »

Κι' ὁ τάφος ἔμενε βουβός. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλάκα
Φεύγει τὸ δάκρυ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Καρδιὰ δὲν ἔχει ὁ χάρος.
Σβεῖ κι' ὁ παπᾶς τὸ θυμιατό. Τὰ λόγια τὰ στερνά του
Μὲς ᾿ς τὸν καπνὸ τοῦ λιθανιοῦ φωλιάζουνε καὶ φεύγουν.
Ποῦ φεύγουν;... ποῦ θὰ φθάσουνε;... Πατέρ' ἀχλούθησέ τα,
Ἄν θές μιὰ μέρα τὸ παιδί ναύρῃς ᾿ς τὴν ἀγκαλιά σου.

Δὲ χάνετ' ἡ σταλαματιὰ ᾿ς τὸν κόρφο τοῦ πελάγου,
Δὲ χάνεται κ' ἡ προσευχὴ μὲς ᾿ς τ' οὐρανοῦ τὰ βάθη.

- » Πᾶμε, παιδί μου, κ' εἶν' ἄργά. Λέγει ὁ παπᾶς κλαυμένος.
» Δὲν εἶν' αὐτοῦ παρηγοριά. Στρέψε τὰ βλέμματά σου
» Ἀπὸ τὸ μνήμα τὸ ψυχρὸ ᾿ς τὸν κόσμον ποῦ διαβαίνει.
» Ἐδῶ τῇ σάρκα τῇ νεκρῇ μᾶς τρώγει τὸ σκουληκι
» Κι' ἐκεῖ μᾶς βόσκει τὴν ψυχὴ. Κύτταζε δὲν τὸ βλέπεις;
» Ἄν εἶν' ὁ θάνατος πικρὸς, εἶν' ἡ ζωὴ φαρμάκι. »

Ὁ εὐφύεστατος καὶ χαρὴς οὗτος νεανίας ἐτελεύτησεν ἐν Ζακύνθῳ, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀντώνιος Φλαμπουριάρης διέμενον ἐν Λευκάδι. Ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ δεινοῦ νοσήματος, ὃς οὐ εἶχε προσβληθῇ τὸ τέκνον, ἀπῆλθεν ὁ γεννήτωρ, ἀλλ' ἐπικρατούσης ἄκρας νηνεμίας εὔρεν αὐτὸ ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου. Τὸ δὲ μνημόσυνον τοῦτο συνετάχθη κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῆς τελευτῆς, ὅτε κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθιμον τελεῖται ἀκολουθία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ τεθνεῶτος, κοινῶς καλουμένη **Τὰ Χρόνια**.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης Στεφάνου Μεσσαλά
μόλις ἐφύβου.

ὦργονε ὁ χάρος, ὦργονε τῇ γῇ ποῦ τόνε τρέμει.
Ταῦλάχια του εἶναι μνήματα, ὁ σπόρος του φαρμάκι...
ὦργονε ὁ χάρος, ὦργονε ! Τὰ μαῦρά του τὰ βώδια
Φυσομανοῦν 'ς τὸ κέντημα τῆς ἀσπλαχνῆς βουκέντρας.
Ὅθε περάσῃ τὸ γενι, ξαναγυρίζει δέντρα,
Ξεθεμελιώνει ριζιμιὰ καὶ συνεπαίρνει κόσμους.
Καὶ σὺ βλαστάρη τρυφερὸ 'ς τὸ δρόμο του τί θέλεις ;...
Ἐστὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, 'ς τὸν κόρφο τοῦ πατέρα
Νὰ σὲ ποτίζῃ τὸ φιλὶ, νὰ σ' ἀνατρέφῃ ἡ ἀγάπη,
Παιδὶ, γιατί δὲν ἔμενες ;... Σοῦ φάνηκε ποῦ εἶναι
Γλυκὸς ὁ ὕπνος μὲς 'ς τῇ γῇ, παιδὶ, καὶ δὲ γνωρίζεις
Πῶς θέλει ὁ τάφος συντροφιά καὶ σὺ 'ς τῇ σκοτινιά σου
Θὰ μείνῃς ἔρμω κι' ὀρφανό. Ἐκεῖ ποῦ καταβαίνεις

Δὲ θαῦρης τοῦ πατέρα σου τὰ κόκκαλα στρωμένα,
Θὰ πέσης ὀλομόναχο... Παιδί, γιατί νὰ φύγης; . . .

Καὶ κεῖνο ποῦ μᾶς ἄκουσε τὴν ὥρα ποῦ χιλιάδες
Κόσμοι κι' ὀνειράτα χρυσὰ ὀλόγουρά του ἐλάμπαν,
Ἐχαμογέλασε γλυκὰ, σὰν νάλεγε « — Πατέρα,
» Δὲν εἶν' ὁ ταφὸς ἐρημιὰ, εἶναι ζωὴ κι' ἀγάπη. »

Ὁργονε ὁ Χάρος, ὦργονε. Τὸν κάματο δὲν παύει,
Μέρα καὶ νύχτ' ἀκοίμητο τάλετρι του δουλεύει.
Ἐσυνεπῆρε τὸ βλαστὸ, τὸν ἔγειρε ἔς τὸ χῶμα
Καὶ δίχως σάλαγο βουβὸς περνᾷ καὶ διβολίζει.

Πατέρα, μάνα, ἐπέταξε. Ἐκλείστηκε τὸ μνήμα,
Φηθηθε τὸ παιδάκι σας. Ὡς τὸ μακρινὸ ταξειίδι
Μὲ τὸ στερνό σας τὸ φιλή, μὲ τὸ πικρό σας δάκρυ
Θὰ ν' ἀρμενίσῃ σὰν πουλί... Ὁχ! νᾶμouna μαζί του,
Νᾶβλεπ' ἀκόμα μιὰ φορὰ κ' ἐγὼ τὴ θυγατέρα!...

Ἐτελεύτησεν ἐν Λευκάδι μακρὰν τῆς γενεθλίας αὐτοῦ γῆς.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς
Δρούμμονδ Οὐλφ.

Ἐσθύστηκε σὰν τὸν ἀφρὸ ᾽ς τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου!..

Ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐθάψανε δὲν εἶδα κυπαρίσσια,
Δὲν εἶδα κρίνους καὶ μυρτιαῖς, δὲν εἶδα πικροδάφναις.
Εἶδα μακρόθε τὰ βουνὰ τῆς Κιάφας νεκρωμένα
Καὶ τὴν πλατεῖα τὴ θάλασσα καὶ τοῦρανοῦ τὰ νέφη
Νὰ παραστέκουν σιωπηλὰ καὶ νὰ θωροῦν τὸ μνημα,
Ὡσὰν νὰ θέλαν νὰ σοῦ εἰποῦν - «Πατέρα, μὴ δακρύζης.
» Βλέπε κ' ἐμᾶς πῶς εἴμεθα σὰν τὴν καρδιά σου μαῦρα!
» Πατέρα, μὴν καταραστῇς τὸ χῶμα ποῦ τὴν ἔχει.
» Ἀγάπησέ το ἐγκαρδιακά. Κι' ἀνίσως μιὰν ἡμέρα
» Μακρὰ σέ ρίξουν ἀπ' ἐδῶ τοῦ κόσμου ἢ τρικυμίας,
» Μὴ λησμονήσης τὸ μικρὸ τὸ μνημα τοῦ παιδιοῦ σου.

» Στρέφε τὸ βλέμμα σου συχνὰ ἔς τὴ γῆ ποῦ τὰ γκαλιάζει,
» Ἐς τὴ γῆ ποῦ τῶδωκε ταφή. Κ' ἐκεῖ ποῦ ὁ λογισμός σου
» Θὰ σοῦ ξυπνᾷ ἔς τὰ σωθικά τοῦ Χάρου τὸ φαρμάκι,
» Θυμῆσου τὰ γγελοῦδί σου κρυφὰ νὰ ζευγαρόνης
» Μ' αὐτὴν τὴ δύστυχη τὴ γῆ ὅπου διψᾷ γι' ἀγάπη. »

Ἐσβύστηκε σὰν τὸν ἀφρὸ ἔς τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου!..

Ἐτελεύτησεν ἐν Κερκύρα πρὶν τῆς Ἑνώσεως. Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ
νεοδημητῷ νεκροταφείῳ τῶν Ἀγγλῶν, κειμένῳ ἐπὶ τῶν ἔξω τῆς πόλεως
λοφίσκων ἐχόντων κατὰ μέτωπον τὰ ὄρη τῆς Σελλείδος.

